CHRISTIANO HOBURGHS
Levendige
HERTS-THEOLOGIE

t'Amsterdam. By JOANNES BOEKHOLT
Boekverkooper inde Gaper Steeg. bij de Beurs 1686.

LEVENDIGE HERTS-THEOLOGIE,

Dat zijn

Aendachtige Betrachtingen,

Hoe Jesus in der Geloovigen herten wil woonen, werken en leven, en haar wil zijn alles in allen.

Met schoone, en nette Print-verbeeldinge, ter sake dienende, verciert: nevens Versen, Suchtingen, en Alleen-spraken.

Wel eer in 't Hooghduyts voorgestelt

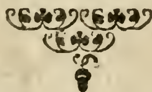
Door

CHRISTIANO HOBORGH,

LEERAAR.

En nu in 't Nederduyts overgeset, op nieuws by na de helft vermeerdert, met Liefde-Gesangen en Versen.

Door een Lief-hebber van Jesus.

t'AMSTERDAM,
By JOANNES BOEKHOLT, Boekverkooper, in de Gaper-steegh, by de Beurs. 1686.

HOOGELIED 4. vers 9.

Gy hebt my het herte genoomen, mijne Suster, ô Bruyd! gy hebt my het herte genoomen, met eene van uwe oogen, met een keten van uwen halse.

Cap. 8. vers 6. Set my als een Zegel op u herte, als een Zegel op uwen arm; want de liefde is sterck, als de dood: den yver is hard als het graf: hare koolen zijn vierige koolen, vlammen des Heeren.

AAN DEN

AANDACHTIGEN

ENDE

GOD-LIEVENDE

LEZER.

Odt-lievende Leeser, Wat JESUS onser Zielen Vriend belooft, dat hy namelijck tot den genen die hem lief hebben, komen, ende wooninge by hen maken wil: dat word u hier door bequame verbeelding levendigh voor oogen gestelt.

2. Want hier word seer aerdigh afgeschildert, ende klaerlijk vertoont, hoe dat JESUS in het Herte van een geloovige ende liefhebbende Ziele woone, ende wat hy in het selve kome te wercken.

3. Maar insonderheyd is 't seer noodigh, dat men op dese voortreffelijcke ordere goede achtinge geve, Namelijk, dat JESUS met sijn Herte van Liefde vlammende, voor-aan staat, ende dat onse Herten daer nae volgen; waar mede klaerlijck te kennen gegeven wort, dat dat lief-rijke Herte JESU het eenige Fondament zy, ja de eenige ende eeuwige Sprinck-ader, waer uyt dese inwooninge, ende inwerckinge JESU in onse herten voort-kome.

4. Maar dit tegenwoordige Tractaetjen word daerom met recht een LEVENDIGE HERTS-THEOLOGIA genoemt, dewyle het alleene op het Herte siet, op dat JESUS in het herte erkent en bevonden mochte worden.

5. Tot dien eynde dan hebbe ick dese verbeeldinge, die ick in de Fransche Tale gevonden hebbe, willen (hoewel met Versen, Soliloquien, ende Suchtingen verçiert en vermeerdert) aen den dagh geven.

6. Soo sy nu u Herte soodanigh sullen trecken, ende door de kracht der Goddelijker genade beroeren gelijck als het mijne, soo en sult gy deselve niet te vergeefs gebruycken.

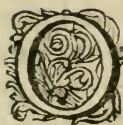
 7. Dat

7. Dat wensche ick u, gelijk als my selver, beveelende u in de genade van het in liefde brandende Herte JESU, ende blijve

U Liefde schuldige Broeder.

C. H.

Den Uytgever
Aan den
GEHEYLIGHDEN
L E Z E R.

Nſes oordeels vinden wy nodigh yets te ſeggen omtrent dit Geeſtelijke en uytſtekende Werckje, 't welck van veele in deſe dagen met ernſt geſocht werd; en geen wonder, want de materie en ſtoffe zijn ſodanigh, datſe een gemoed, 't welck Jeſus in ſijn ſchoonheyd tracht te beminnen, konnen opwekken, en aanſetten, om op een Geeſtelijke wijſe gemeenſchap te oeffenen, met die geene waar van dit Tractaatje, en haar afbeeldinge vermelden.

Het is een *Levendige Herts-Theologie*, dat 's te ſeggen een Godtsgeleerdheyd, welke door de Mannen Godts, in veel Spreuken van de Goddelijke bladeren haar luyſter laten blijken, byſonder dien Goddelijken Propheet en Koningh in ſijn hondert negentiende Pſalm, en den wijſen Salomon

ſijn Soon, in't Hogelied, welke geheele Pſalm en Hoogeliedt, waerdig is te dragen den titel van dit Werkje, *Levendige Herts-Theologia.* O wanneer de Ziele met ondervinding kan ſeggen, *ick zoeke u met mijn geheel herte*: ſoo ſal Jeſus, de Koning van het herte, weder tot de ziele ſeggen: *Gy zijt mijn Vrienden.*

Wanneer een Ziele gevoert werd in de binnen-kameren van Jeſus, en dat ſy van haer zyde begint zijn ſchoonheyd, beminnelijckheyd, en uytſtekende liefde te aenſchouwen, en aan d'ander zyde haar ſnoodheyd en elende, dan begint de ziele op de eerſte trap te treeden tot die Hooge-Schoole, daar Jeſus die groote Profeſſoor, alleen de eenige Leeraar is. En wanneer ſy dan onderweſen werd van dien grooten Leeraar, ſoo begint ſy uyt te roepen: *O Heere, gy ſpreekt als macht hebbende, en niet als de Schriftgeleerde*, en ſy acht de wijsheid van de wereld, by de wijsheid van Jeſus niet dan enckele dwaesheyd.

O hoe geluckig ſouden wy zijn, dat wy niet anders als Jeſus ſochten; hy ſou ſich gewiſſelijck laten vinden; want noyt heeft hy geſeyd tot den Huyſe Jacobs, *ſoeckt*

my

my te vergeefs : maar onſe lage, wereldſe, en vleeſchelijke herten, en zijn niet bequaam, noch vatbaar, om de liefdensſtralen van Jeſus in haar te bewaren; daar is gedurigh ſuchten en klagen in de Ziele, dat ſy Jeſus niet en gevoelen, noch ſijn aengeſicht en ſien; maar hoe kan Jeſus komen in de Ziele daar die vervult is met ſonden, en met ongerechtigheyd, *hy kan geen wooninge by ons maken.*

Ach! dat, terwijl ick ſchrijve, mijn Ziele meer mocht aangedaan zijn; ô dat ick met ondervindingh mocht ſchrijven, op dat mijne woorden als tot geen oordeel voor mijn ziele mochten ſtrekken.

Deſe Hemelſche en levendige Herts-Theologie is in deſe laatſte dagen ſoo onbekent by de menſchen, dat veele ſich ten hoogſten verwonderen, als niet wetende wat gy ſpreeckt, wanneer ghy haar deſe verborgene Godtsgeleertheyd voorſteld, die nochtans ſoo bekent is in Godts Woord, dat men daar van niet onbekent behoorde te weſen.

Maar het ſchijnt, om dat wy deſe Goddelijke en Hemelſche ſaken niet bevatten, *die alleen de Kinderkens geopenbaart zijn*; dat

dat onſe ſorghvuldigheyd weynigh is geweeſt om die zaaken te verſtaan, welcke het pit en mergh van onſe Godtsdienſt behoorden te zijn; het blijckt dat die ſaake, welke in ons herte behoorde haar woonplaats te hebben (gelijck 't in dien grooten Propheet was,) welke ſeyde, *ick hebbe uwe woorden in myn herte verborgen*, als opgetrokken zijn alleen in de kameren van ons verſtant, en dat wy veel-tijdts van zaaken ſpreecken, die onſe ziele noyt hebben ondervonden, en onſe herten verſtaan.

Och wat ſoude het voor ons weſen, indien wy alſoo geleert, en met de grootſte kennis van de wereld waren begaaft, als de aldergeleerdſte Wijsgeerige oyt had geweeſt, wy ſouden moeten beſchaamt ſtaan op 't geſicht van een nedrige Diſcipel, welke van Jeſus had geleerd te ſeggen: *Ick achte alles maer ſchade, en drek, by de uytnementheyd der kenniſſe Jeſu Chriſti.*

O wat geleertheyd beſaten die Goddelijke eenvoudige Zielen, welke op 't woord van een eenige Jeſus, haar beſigheyd en handel verlieten, om met hem te klimmen op Tabor, en daar te aanſchouwen wat

meester sy volgden, met het getuygenis van God, welke seyde: Dese is mijn geliefden Soone, in de welke ick een welbehagen hebbe, *Hoort Him.*

Veele souden mogelijk hier uit oordeelen, dat ick een vyand van geoorlofde Geleerdheden en Studien was, en dat ick, als veele in dese dagen al het geene soude verwerpen, dat tot aanleyding der ware wijsheyd, en kennisse van God kon strekken; maar ick vinde my hier niet van bewust, als oordeelende, dat de wijsheyd van den geleerden Apostel der Heydenen, door Gamaliel onderwesen, kan voordeeligh zijn, om de groote deugden Godts meerder te verkondigen, als men de eerste gestelde geleerdheyd, welcke in het verstand, en niet in de Ziele rust, met hem, niet als dwaasheyd acht in vergelijking by de laatste.

Het noodigste sijner wetenschap, en na welcke hy het meeste trachte, was, onder sijn volck te weten Jesum Christum en die gekruyst: en dit behoorde het onse te zyn, want waar het meest is aan gelegen, werd ook het aldermeest gesocht; *want de Vader soeckt alsulcke.*

Gy sult vinden in dit Tractaetje sulcke

zaken

zaken en geſtalteniſſen, welke maar alleen eygen zijn die geene welcke God door ſijn Geeſt inwendig heeft verlicht, om te begrijpen die dingen welke haar van God geſchoncken zijn. Gy ſult'er in vinden de gantſche verborgene geſtalte des herten, en het geene de Heere Jeſus daar aan uytwerkt, wanneer hy de Ziele een geſichte gegeven heeft boven 't geene dat de wereld niet en kent noch ſiet.

Daar zijn voor deſen al twee van gelijke Zinne-beelden in 't licht gekomen, namentlijck de Goddelijcke Aendachten, of vlammende Begeerten eens Boetvaerdige Ziele, 't welck niet ſonder vrucht is bevonden geweeſt, en daarom dit ons te meer aenmoedight om dit tegenwoordige in 't licht te brengen, door dien de eerſte Druck al over de twintigh Jaar geleeden, het licht ſagh, en nu al over verſcheyde Jaaren niet meer te bekomen is geweeſt.

Het ander is een Tractaatje genaamt Jeſus en de Ziel, by een geſtelt van onſen goeden Vriend *Ioannes Luycken*, van wiens Geeſtrijke en ſoetvloeyende Rijmen wy eenige in dit Boekje ſullen ſtellen, paſſende ſelfs op deſe verbeeldinge, welcke

hy

hy over eenige jaaren gemaackt heeft.

Wy ſullen den Leſer noch ſeggen, dat dit Werk meer als de helft vermeerdert is, en vervult met nieuwe Verſen, welcke voor yder Verbeelding ſtaan, en daer na volgen. Gelieft dit Werck dan te gebruyken tot opweckinge van uwe Zielen: och dat Jeſus ſoodanigh een gedaante in onſe herte mochte krijgen, wy ſouden meerder tot ſijn eer konnen leven. Doch God die machtig is te doen boven ons bidden en denken, geve ons ſijn Geeſt, en ſijn licht om daar in te wandelen, terwijl wy hier op aerden noch moeten ſuchten over ons verdurven herte, en hy vervulle de ſelve met ſijn Hemelſche genade, tot dat hy komen ſal om ons te brengen in die plaatſe, daar tranen en ſuchten van ſijn gunſtgenooten ſullen eyndigen, en eeuwige blijdſchap haer Ziele ſullen vervullen. Amen.

Het Herte Jesu, en hy ons Herte.

I. Figuur.

O Sal'ge Heyl-fontein, die 't Heil der menschen zijt;
Na u soo vlamt mijn hert, tot uw mijn ziele schreit,
Tot u, en voor uw troon, waar dat de salige zielen,
Gedekt van aangesight, eerbiedig nederknielen.
ô Son! o Hemels Light! ontvangt myn liefde vlam,
D ewelke uit u Light, haar eerste oorspronk nam.
Ontfangh een sugtent hert, dat midden in het duyster,
Van nooden heeft dien vonk, dat Hemel-ligt, dien luister,
Die saal'ge voorsmaak, van het Hemels Paradijs,
Die gy uw kinderen geeft, ô die verborgen spijs!
Die niemant oyt en kent, dan die gy eerst regt kende,
En welk door trouwe liefd' sigh stadigh aan uw wende.
Ick hef mijn hert tot u; ô laet uw liefdens gloet
Neerdaalen in mijn ziel, dan sal myn droefgemoet,
Geslingert op en neer, in u weer ruste vinden,
En gy, ô Jesu lief! sult sijn mijn hooghst-beminden,
Dan sal ick 't lievent hert, dat gy my gaf hier neer,
In volle liefde vlam, tot u weer senden Heer.

Jesaia 57. V. 15:——

Want alsoo seyd de Hooge ende verhevene, die in de eeuwigheyd woont, ende diens name Heyligh is; ick woone in de Hooghte, en in het Heylige, ende by dien die eenes verbrijselde, ende nederigen Geestes is, op dat ick levendigh make den Geest der nederigen, op dat ick levendigh make het herte der verbryselden.

I.

Het Herte JESU den Liefhebber geschonken, en sy 't aan Jesus weder.

O Jesu Liefdes-Gloet, der Zielen Bruydegom,
Wilt my u lief-rijck hert, uyt trouwer liefden schenken,
Soo sal mijn Ziel ontfonckt door liefd', u wederom
Danck-off'ren eeuwighlick, en uwer liefd' gedenken.

I.

Zielen-Gesprek.

1. O Getrouwe ende lief-rijcke Heere Jesu, hoe is doch u Herte soo boven-maten met vuyrige Liefde vervult, dat men oock de vlamme daar van overvloedigh siet uyt-breken.

2. Ach! alderwonderlickste eeuwige goetheyt, dewijle het u dan belieft heeft, u Herte in Liefde brandende aen ons, tot een eeuwigh eygendom te schencken: geeft my genadelijck dat ick u mijn Herte uyt schuldiger weder-liefde tot een oprechte dank-offerhande, dagelicx moge op-offeren.

3. O Jesu, der Zielen eenige Schat, siet doch hoe vervult dat u gebenedijde Herte is met Liefde, dat men ook de vlamme ende stralen overvloedigh daer van siet uytbreeken: Lieve! geeft doch datter een vonckjen van dese uwe levendige Liefde-vlammen in mijn Herte vallen moge, ende dat selve oock op desen oogenblick soodanig ontsteeken, dat het in Liefde tot dankbaerheyd mochte brandende worden tot u ende tot uwen heyligen wille.

4. Dese uwe vuyrigh-brandende Liefdes-gloet, ende hertgrondige ontferminge tegen ons, ô goede Jesu, laet doch zijn mijnen eenigen schat, mijnen rijckdom ende troost, mijnen toevlucht in den nood, mijn eere ende roem, mijn Paradijs ende geluksaligheyd, tijdelijk ende eeuwigh.

5. Ja,

5. Ja goede ende getrouwe Heere Jesu, gy eeuwige ende eenige Liefde mijner Ziele, dit u Liefrijke ende ontfermende Herte is de eenige Sprinkader, waar uyt alle levendigh-maekende Licht, Kracht, Heyl ende Saligheyt tot onswaerts is ontspringende: dit u Herte is het eenige ende eeuwige Fondament, waar op het Huys mijnder Ziele gebouwt is.

6. Soo dit u lief-rijck Herte, ô Salighmaker der Zielen, tegen ons in ontfermende Liefde niet en brande van eeuwigheyt tot eeuwigheyt, soo waren 'er geen ellendiger Creaturen, als even wy in tijd ende in eeuwigheydt.

7. Nadien gy ons dan dit u Jesus Herte schenket, soo geeft ghy ons met het selve alles wat ghy zyt ende hebt in tijdt ende in eeuwigheyt: want dit u Herte in een geestelijke levendigh-makende kracht uytbreekende, reyniget ons, verlichtet ons, sterkt ons, ende maekt ons saligh.

8. Daerom is hy wel Saligh, die met waerheyd van u seggen kan: Mijn Vriend Jesus is mijn, ende hy houd sich ook tot my: want waert gy niet eerst myn, uyt mede-lijdende Liefde? ende en gaeft ghy niet eerst aan my u lief-rijk Jesus Herte? hoe soud ghy doch oyt in myn Herte konnen komen, ende u Heylig werck in het selve volbrengen?

Zucht der Lief hebbende Ziele.

MYn Jesus, och! myn lief, myn God, myn leven,
Nu schreeuwt myn geest, door liefde sterk gedreven,
Door liefde sterk gejaaght tot heete dorst.
Nu schreeuwt myn geest met David uyt den borst:
Myn God! myn lief, op Hemel noch op aarde,
En lust my niets, dan u alleen myn waarde,
Myn spijs, myn drank, ô geest van mynen geest,
Die nimmer wierd, maar eeuwig zyt geweest;
Gy zyt het al, en al wat ick begeere,
Myn vleesch en bloed wil ik met lust verteere
In uwe min, och! soete Jesus och!
Myn Bruydegom, hoe lange beyd het noch,
Eer mynen geest met uwen Geest vereene,
Gelijk een drop des waters, die verdweene
In rooden Wyn haar selfs verliest, en word
Van verw en smaak als daar s' in is gestort.
Och had ik doch de vleug'len eener Duyve,
Op dat ik doch van d'aarde heen mocht stuyven,
Ik vloogh soo ver, tot dat ik ruste vand
In mynen God, myn rechte Vaderland.
Nu werd myn Geest, door liefde sterk gedreven:
Ik wensch de dood; want Christus is myn leven,
En't sterven is myn kostelijk gewin.
Och! eenig een, dat ik alleen bemin;
Ik heb u als een zegel op myn herte
Geset, mijn Lief, u derven baart myn smerte:
Myn lief, myn God, myn Jesus, al myn goed,
Gy zyt myn schat, myn hert, en myn gemoed
Leyd diep in u verborgen en begraven,
My dorst na God! geen schepsel kan my laven,
Geen Creatuur, hoe schoon hy ook mag zyn;
My dorst na God, die levende fonteyn.

De Heere eyscht het hert des menschen in't geheel,
Dus geeft het lieve mensch, en't sal u niet berouwen,
En houd niet voor u selfs, ook niet het minste deel,
Soo sult gy eeuwighlijck sijn aangesight aanschouwen.

Gy hebt ô Heer, geen offerhand' begeert
Van vee of beest, maar duydelijk geleert
Dat wy ons hert, de grontvest van ons leven,
In uwen wil en handen souden geven;
Dus neemt ô Heer, neemt aan ons herten al,
En doet daar meê wat u gelieven sal.

Suchtinge der Ziele.

O Saligmaker trouw, ô Heylant aller menschen,
Geeft my uyt enckel gunst, u milt en lief-rijk hert,
Op dat ik door sijn hulp het mijne na u wenschen
Bereyde tot u loff, en vrijde van sijn smert.

PROV: 23: 26.

Mijn Soone, geeft my u herte.

P: 25: 1.

Tot u, ô Heere, hef ik mijne Ziele op.

Hier beſchermt Jeſus het Herte.

II. Figuur.

O Sterke Rots! ô grontſteen vol betrouwe,
Gy zijt een Schilt voor 't aangevogten hert,
Wanneer het ſugt in 't alderſwaarſt benouwen,
Het haaſt van u, ô Heer, geholpen werd.
Mijn arme Hert, 't welk is als vaſt gebonden,
Noch aan het geen 't welk gy, mijn *Leeven*, haat,
Wat zal ik doen? als vlieden tot uw wonden,
Op dat gy 't hoed' van al des Satans quaat:
ô Jeſu Lief! als ik mijn Hert wil ſenden,
Tot uwaarts, ach wat is 't dat mijn ontmoet:
Zie daar het vleeſch, de wereld? wat ellende!
De Satan komt, en toont my al zijn goed.
Maar gy die zijt, een Koning van de Ziele,
Die gy gekocht hebt door uw eigen bloed,
Voor wien dat alles wat 'er is moet knielen,
En vallen voor uw Majeſteit te voet,
Gy zult mijn Hert, beſchermen en bewaren,
Gy zult mijn Schilt, en ſterkte zijn, ô Heer!
Gy zult mijn Hert, uit allerley gevaren,
Wel redden; want dit is uw hoogſte Eer!
Zoo gy niet waart mijn Scherm, mijn Schilt, en Sonne,
Ach! waar zou ik niet toe vervallen ſteedts,
Waar toe zou mijn 't vleeſch, niet vervoeren konne,
Gelijk 't o Heer gebeurt, doch al te reedts.

Pſalm 84. vers 6.

Wel gelukzalig is de menſche wiens ſterkte in uw is, in welker Herte de gebaande wegen zijn.

Hier

II.

Hier beſchermt JESUS het Herte.

De Werelt, Satan, 't Vleeſch, gedurig netten ſtellen,
Om doch mijn arme Ziel te brengen in den noot:
Maar al mijn hoop en trooſt om vry te zyn van quellen
Is *Jeſus* met ſijn gunſt, en liefde wondergroot.

II.

Zielen-Gesprek.

1. SIet doch, ô goede Jesu, hoe de wereld aen d'eene, ende de vyand aen d'andere zyde mijn herte bestrijden; ick meyn, ô mildrijke Heere, dat geen Stadt soo hard bestormt mach worden, als dit mijn herte van dese sijne vyanden.

2. Mijn herte is kleyn, maer dese mijne vyanden zijn groot; groot zyn sy van macht, maer noch grooter van list; Siet, hoe veele stricken dat sy my stellen: stricken in eeten, stricken in drincken, in spreecken, in swijgen, in waken, in slapen; Ach Heere! wie kanse alle kennen ende ontgaen?

3. O goede ende getrouwe Heere Jesu, hoe moet u mijn Ziele loven voor die groote genade, dat ghy my eenige deser stricken mijnder vyanden getoont hebt: ach doet my verder dese barmhertigheyt, dat ick deselve stricken die ghy my in u licht getoont hebt, in uwe kracht moge ontvlieden.

4. Hoe isset wonder, ô mijn Heere Jesu, dat de menschen soo worden verleyd, dewijle hen allesins ende in allen dingen soo veel stricken gestelt worden, ende dat het herte met soo veele vyanden omringt is, daar nochtans, ach lacy! soo weynigh op geacht word.

5. Soude nu myn Ziele geen groote reden heb-

ben haar van oogenblik tot oogenblik, voor te ſien, te waken ende te bidden, nuchteren ende matigh te leven, dat ſy deſe ſtricken in uwen Lichte mochte ſien, ende in uwe kracht ontvlieden.

6. Maar voornamelijck is 'et my noodig dat ick u, ô goede Jeſus, tot hulpe neme, dat ghy my byſtaet tegen mijne vyanden, na uwe trouwe ende genadige beloften; als ghy geſeyd hebt: zijt getrooſt, ick hebbe de wereld overwonnen; in de kracht deſer uwer overwinninge overwint ook in my; want ſiet, ô getrouwe Heere Jeſu, dat deſe vyanden met hare ſtricken ſoo machtig in my zyn: daar ſy dan zijn, ô Heere, daar zijt ghy doch ook met uwe overwinnende hulpe. Het zijn ſtricken des herten, ende vyanden des herten, zijt ghy dan ook een Salighmaker ende Verloſſer des Herten, een Held, een Geſelle, ende een Vriend des Herten, op dat ghy mijne vyanden des herten, in 't ſelve mooght ontdecken, deſelve verjagen, ende my verloſſen.

Zucht der Ziele.

OCh dat mijn hert gereynight was van ſonden,
Door Jeſus dierbaar bloedt
Soo ſouder vreugd zyn in myn Ziel bevonden,
Daar ik nu treuren moet.
Helaas myn God! myn Jeſus, myn beminde,
Ach zijt niet ver van my:
Des Satans aldertrouwſt en lieffte vrienden
Heb ik hier aan myn zy,
Die ſoeken 't hert door duyſend ſnoode wegen,
Van u te trekken Heer.
Ach ſtaat my by, ô Heer, ick ben verleegen,
Of anders zyg ik neer.
Myn Ziel die zucht tot u, ô licht en leven,
Myn trooſt en eenig goed!
Wilt myn gemoed doch ſtadig ſterkte geven,
O Jeſus! overſoet,
Wanneer g'uw kracht doet in de ziel gevoelen,
Dan wijkt het vleeſch en bloed,
En kan ſoo niet, gelijk 't haar wil is, woelen,
Om dat gy 't Heer behoed.

De Wereld, Satan, 't Vleeſch, die ſoeken met bedrog
Ons herten al gelijck, gedurig vaſt te binden:
ô Jeſu, lieve Heer, verloſt ons Zielen doch,
Dat ons vyanden die niet eeuwighlijk verſlinden.

De

De Wereld loos zoekt met bedrog
Ons hert alhier te houden noch,
Sy vleyd en smeekt, en altoos traght
Ons vast te houden in haar maght:
De Duyvel wil ons ongequelt
Niet laaten gaan uyt sijn gewelt,
Hy haakt sijn angel in ons hert,
En doet ons aan veel angst en smert
En selfs ons vlees met lusten snoot,
Valt ons ook tegen in de nood.
Wilt gy dees strikken al ontgaan,
Roept Jesus tot u hulper aan.

Suchtinge der Ziele.

Helpt dan getrouwe Godt, helpt doch in desen noot;
Bevrijt mijn arme Ziel, en treckt s' uyt dese banden:
't Gevaar is bijster swaer, 't perikel machtig groot,
Verlost my door u gunst, bewaart my in u handen.

PROV: 4: 23.

Behoed u herte boven al dat te bewaren is.

PSAL: 25: 17.

De benautheden mijnes herten hebben haar wijd uytgestrekt, voert my uyt mijne nooden.

Hier klopt Jesus aan het Herte.

III. Figuur.

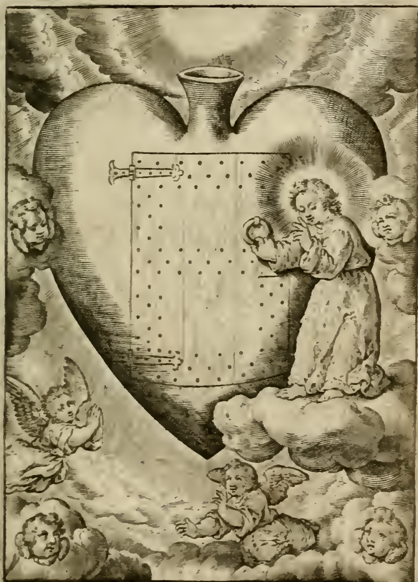
O Trouwe Herder van uw Schapen,
O vreugt, ô heil, en Saligheid,
Hoe leid het in mijn Hert geschapen
Terwyl gy daar voor kloppend zyt:
Ik hoorden naauwlijks uw aanraaken,
De stilte van der zonden rust
Had ik begonnen al te smaaken,
En was byna al vast gezust
Maar gy die trou zyt in uw daaden,
En nooit het zuchtende gemoet
Zult laten leggen, in het quaaden,
Als maar een Ziel uw valt te voet.
'K heb dikmaals voor uw hertlijk kloppen,
Wanneer gy daar waart veur,
Mijn oore en Herte, toe gaan stoppen,
Al riep gy in getreur:
Doet op mijn lief, gy mijn vrindinne,
En laat mijn by u in,
Gy zijt die geen, welk ik bezinne,
En op het hoogste min:
Wanneer de glans, uws Godlijks weezen
Drong door de spleeten heen
Van 't Hert, vol duisternis, en vreezen,
Noch wou zy niet voort treen.
De zorgloosheid lei in 't herte,
Geslooten vast, en sterk,
Al klopten gy, en waart vol smerte,
Mijn Hert geleek een Serk.
Daarom ô Jesu, dringt daar binne,
En opent gy het Heer,
Want gy zijt die kond overwinne,
Want uw behoort de Eer.

Hooglied 5. v. 2.

Ik sliep, maar mijn Herte waakte; de stemme mijns Liefste die klopte, was &c.

III.

Hier klopt JESUS aen het Herte.

Vltro cordis portam pulsat
IESVS, silet, et auscultat
Vocem sui corculi.
Cor. exsurge, vectem solue:
Quid sit opus facta, volue
In aduentum sponsuli.

Io. Galle exc. *C. de Mallery sculp.* 3.

O *Jesu* trouwe Vrient, wat hebt ghy menighwerven
Getrouwelick geklopt voor mijnes herten deur,
Ach! breeckter selver in, verlost mijn ziel van 't sterven,
En woont gedurigh daer, en blijft'er niet meer veur.

Ziē

III.

Zielen-Gesprek.

1. ACh lieve en getrouwe Heere Jesu, hoe geduldigh staat ghy voor de deure mijns Herten, ende hoe yverigh klopt ghy aan dat selve, door alderley uytwendige ende inwendige goede bewegingen ende aenporringe tot verlatinge des boosen, ende tot verkiesinge des goeden, my soo menigmaal bestraffende in mijne Conscientie.

2. Ach hoe hebbe ick u mijn waerdste ende alder-getrouwste Vriend, soo langen tyd lanckmoedighlijck wachten, ende soo veel jaren ende dagen te vergeefs kloppen laten: ende hoe is 't doch mogelijck dat ghy, ô eeuwige goedheyt, soo lange gewacht hebt op mijne bekeeringe.

3. En gelijk ik my uytermaten moet verwonderen over dese uwe onuytsprekelijcke lanckmoedige gedult, my soo een langen tijdt verdragende, mede-lijden met my hebbende, ende niet op en houde aan de deure mijnes herten te kloppen: soo moet ik my noch veel meer verwonderen over mijne aldergrootste onbescheydenheyd, onbeleeftheyd ende nalatigheyd, dat ik u soo lieven weerden Gast, soo onvriendelijk daar buyten hebbe staen, ende te vergeefs aankloppen laten, en-

de

de dat ick noch dikwils op uwe kloppinge in my ſoo weynigh acht geve.

4. O goede Jeſus, vergeeſt my doch deſe mijne traegheyd ende ondankbaerheyt; ende die Liefde, waer door ghy bewogen geweeſt zijt ſoo langen tijdt by my aan te kloppen, regeere alſoo mijn Herte, dat ik u, aankloppende, moge open doen, ende met een hongerige begeerte na de werkinge uwer genade, in mijn herte moge in-laten.

5. Nu dan, mijn Ziele, ſtaet haeſtigh op, ſonder eenigh vertoeven: hoort gy niet hoe dat u Vriend Jeſus aenkloppet? Verſuymt niet meer deſe groote genade, maar doet hem haaſtig op, dat hy tot u ingae, ende hem met u verbinde in genade, tijdelijk ende eeuwigh, ende in u ſijn Avondmaal houde.

Siet hier, ô Mensch, hier komt de Man,
Die ons van 't quaad verlossen kan;
Hy klopt en luystert aan uw deur,
En wacht daar onverdrietig veur.
O dat gy kenden sijnen sin,
Hoe haast soud gy hem laten in;
Gy soud doen wijken voor dien God,
De grendel van uw herte slot,
Die soo langh buyten heeft gestaan.
Sou dan ras binnen mogen gaan.

MYn God, ik heb u wel gehoort,
Waarom doch toeft gy aan de poort
Eens worms, die u niet geven mag,
Soo gantsch lankmoedig, nacht en dag?
O liefde! die uyt 's Vaders hert
Van eeuwigheyd gebooren werd:
Myn Ziel liet u soo gaarne in;
Maar goede Heer, myn Huisgesin,
Een stinkend broey-nest van de Hel,
Weerstaat mijn goede wil te fel,
Schuyf ik de grendel voor de deur,
Sy schuyven hem daar weder veur:
Ik ben benauwt, myn Heer, myn God,
Gy moet my helpen; breekt het slot,
En rukt de deur op met geweld,
En siet, hoe dat ik ben gestelt:
Komt tot my in, en maakt my reyn;
En laat ik u een wooningh zyn.

ZANG:

Petit Bourdeaux.

1.

SIet, die Hemel ſchiep, en Aarde,
Staat hier aan de deur, mijn Ziel,
Hy is Schepper, die u baarde;
Gy het ſchepſel: buig en kniel:
Siet hy is de Pottebacker,
En gy zijt een aarden vat.
Wat gy bent, gy zijt dan ſchuldigh
Aen hem daer gy 't al van had.

2.

Keert u dan van alle dingen,
En ook van u ſelven af:
God van wien wy 't al ontfingen,
Die ons heel ſijn ſelven gaf:
U zy alles opgedraagen,
't Zy mijn hoogſte zaligheyd,
Dat ik u maar magh behagen,
Gy die mijnen oorſpronk zijt.

3.

Maar wat ſal ik dan noch geven?
'k Ben ſoo diep in ſchuld geraakt,
Schepper van mijn eerſte leven,
Voor dat gy my hebt gemaakt,
Door u lijden, door u ſterven,
Waar ſoud ik iets vinden? waar?
Gy zijt God, en ik ben menſche,
Eeuwigh uwe ſchuldenaar.

THOMAS a KEMPIS
ſeyd:

DE Stemme Chriſti is een ſtemme ſoet om hooren, ſaligh voor iegelijk om die gehoorſaam te zijn. De liefde is eene verheuginge des gemoeds, een Paradijs der Zielen; ſy ſluit de wereld uyt, verwint de Duyvel, ſluit de Helle, opent den Hemel. Chriſtus en de werelds liefde zijn contrarie; ſy en hebben niet gemeyn, noch ſy en konnen te ſamen niet woonen: Chriſtus liefde is Elias wagen, opklimmende na den Hemel. Des werelds liefde is des Duyvels wagen, trekkende naar de Helle. D'eygen liefde is d'eyge quetſinge: des werelds verſakinge, is des Hemels vindinge. 't Is vermakelijk goed te hooren, maar loffelijker met 'er daad te oeffenen. Verbetering des levens, is de alderbeſte Predikatie. De vruchten van een goede Predikatie is, ſich te onthouden van ſonden, en te vorderen in deughden. De vrucht van een geheylight gebed, is ſich met God te vereenigen door de kracht des H. Geeſtes.

O overſchoone Lief! hoe ſoet
Is uwe ſtem in myn gemoed;
't Gaet boven alle luyt en ſnaren,
Wanneer gy, God geliefden Soon,
Wilt nemen in myn hert uw woon,
En daar u Koningh wilt verklaren.

Suchtinge der Ziele.

O Jesu, trouwe vriendt, wat hebt gy menighwerven
Getrouwelijck geklopt voor mijnes herten deur;
Agh! breekt'er selver in, verlost mijn Ziel van't sterven,
En woont gedurigh daar, en blijft'er niet meer veur.

Wanneer gy, lieve God, komt kloppen aen ons hert,
Soo opent doch met een de deur om komen binnen,
De grendel die door sond' daar voor gehouden wert,
Doet wegh, want sonder u, wy konnen niet beginnen.

Als gy, ô goede Heer, sult hebben op-gedaen
De deure van mijn hert, en binnen zijt gekomen,
En dat ghy 't met u selfs vervullen sult vaertaen,
Soo sullen uyt het self ontspringen Liefdes-stromen.

OPENBARINGH 3:V.20.

Siet ick staa aen de deure, en ik kloppe: indien ymant mijne stemme sal hooren, ende de deure open doen, ik sal tot hem inkoomen, ende ick sal met hem Avontmael houden, ende hy met my.

Jesus doorsoekt hier het Herte.

I V. Figuur.

O Trouwe Jesu! goede Heer!
Hoe komt gy nu mijn Hert doorsoeken,
Dan onder en dan boven weer,
Door al de schuylste en diepste hoeken.
Wat vind gy daar, ô Zielen Vrind!
Als scorpioenen ende slangen,
Al 't gene dat gy niet en mint,
En dat het Herte komt te prangen.
O dat gy met uw salig licht,
In 't Hert van my noyt waart getreede,
En dat uw vriendelijk aangesicht
Niet had gesien op my, in vrede;
'k Had noyt gemerkt dat sonden nest,
Vol boosheyd, en van duysend quaden,
Noch niet geweten op het lest,
Met wien mijn ziel sich sou beraden,
Nu komt gy selfs, ô Bruydegom,
Om het verloorne te vinden,
En roert des herten boosheyd om.
En liefd met tedre liefd uw vrinden.
O mensche van de wereld, merkt,
Saaght gy de boosheyd en de lusten,
Die in uw herte zijn gekerkt,
Geen oogenblik en soud gy rusten,
Voor dat dien Zielen vrind uw Hert
Doorsocht; en gy had licht gevonden,
Waar by gy sien kond 't geen u smert,
En dat u doodelijk sou wonden.

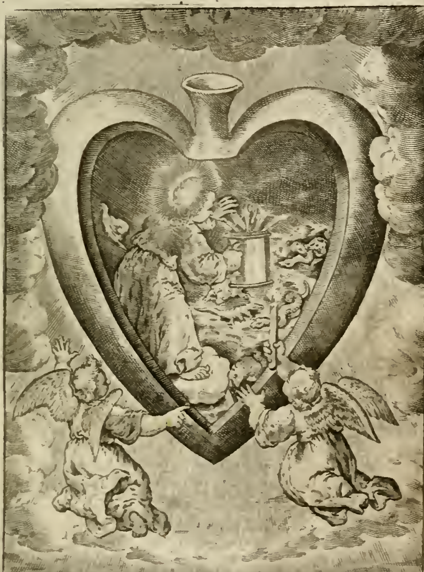
JEREMIA 4. vers 14.

Wascht u herte van boosheyd, ô Jerusalem, op dat gy behouden werdet. Hoe lange sult gy de gedachten uwer ydelheyd in 't binnenste van u laten vernachten.

Hier

IV.

Hier doorſoekt Jesus het Herte.

Dum ſcrutaris in lucernis
Et veſtigas cum laternis
Cor peccatis obsitum;
O quot monſtra deprehẽdis!
IESV, ſcopas in prehendis,
Manet culpis perditum.
Io. Galle exud. C de Mallery ſculp. 4.

Als ghy getrouwe Heer, mijn herte ſult doorſoeken
Met u klaer-ſchijnent licht, tot in den diepſten grond,
Wat ſult ghy al geſpuys ontdecken in ſijn hoecken,
Daer ick niet van en wiſt, noch die ick noyt en vond.

IV.

Zielen-Gesprek.

1. O Eenige Goedheyt, oorspronk des levens, onderſoecker der herten ende nieren, ghy doorſoeckende mijn onreyn Herte, wat ſult ghy daar al onreyne verſcheurende dieren in vinden; die uyt het vergiftige zaad der oude ſlangen voort-gekomen zijn.

2. O mijn Ziele! geeft doch u Herte over aan deſen uwen Jeſus, Salighmaker en eenigen behouder, op dat hy het ſelve met het licht ſijnder genade doorſtrale, ende tot in den diepſten grond doorſoecke, u alle booſe bedriegelijcke onreynigheyd ontdecke, u eenen haat daar tegen geve, ende u genadigh daar van verloſſe.

3. Meynt niet, ô Ziele! dat ghy ſonder ſijne genadige in-lichtinge, ende neerſtige onderſoekinge van u ſelfs, den afgrond der bedriegelijkheyt, verkeertheyt ende onreynigheyd uwes verdorven herten, oyt ſoudet komen te erkennen: ach neen, mijn Ziele, de Schepper ende Verloſſer uwes herten, kan ende moet datſelve alleene doorgronden, hy moet met ſijn klaarſchijnende Lanteerne ſijnes Geeſtes, alle heymelijken hoeken uwes

herten door-ſoecken, ende wat hy onreyns daar in vindet, u aanwijſen.

4. Daarom, ô aldergetrouwſte Heere Jeſu, ſiet, van deſe uure aen, overgeve ick u mijn Herte, ghy, ghy, ô Heere, die 't geſchapen ende genadigh verloſt hebt, doorgrondet doch ook het ſelve, onderſoekt het doch; want het my onmogelijck is, wijſt ghy my my-ſelven, ende mijn booſe geſtalte aan, op dat ick een grouwel voor my-ſelven verkrijge, ende alſoo aanvange myn ſelven te haten ende te verſaken, ende na u mijn eenige Heyland, ende na de nieuwe Creature, die gy door uwe genade in mijn ſcheppen ſult, een hertelijk verlangen moge verkrijgen.

O Heer, als 't eerfte Geeftes licht
Van uw genaad' ons heeft verlicht,
Wat fondigh tuygh, wat boos gefpuys
Vind ieder een tot fijnent t'huys:
Hy hoopt wel heyl, maar in de plaats
Van heil, is niet dan alle quaads.
Wat fchaamte komt hem aan, wat nood,
Als hem fijn grond dus werd ontbloot?
Die gy uw hulpe niet en bied,
Die moet vergaan in dit verdriet.

Als Chriftus in het Herte trekt,
En met fijn licht de grond ontdekt,
Dan word het waarlijk dus bevonden:
Ay my! wat neft'len hier al fonden!
't Krioelt 'er yflijk door malkaar;
Al wat 'er fchuylt word openbaar,
Daar 't loert en lijd op fijne luymen:
Wie kan die vuyle Byaerd ruymen?
Wie aars dan Jefus langh belooft,
Die treed den Serrepent het hooft.

SANG:

S A N G:

Courante la Bare.

1.

ô CHristus, laat den dageraat
Van t'eeuwig ligt mijn herte gantsch doorschij-
nen,
Doet alle duysternis verdwynen,
Die doch een moeder is van alle quaad;
Drijft alle boose dieren voort,
Op datter lof en vreede werd gehoort,
In 't eensaam Heylig Huys, van 't reyn geweeten,
Door uwe kragt soo ongemeten,
Salig voortgebragt.

2.

Dat alle onweer eens verdwyn;
Gebied de wind, en segt dat sy leyd needer;
Spreek tot de noorde wind, keer weder,
Soo sal der haast een groote stilte zijn:
Send dan u ligt en waarheyd neer,
Dat sy op aarden ligten gins en weer;
Ik ben een ydel' en een led'ge aarde,
Tot u gesigt, mijn God, mijn Waerde,
My het hert verligt.

3.

Doorgiet met Hemels dau mijn hert;
Send u genaden af; reykt my beneden
Het water der aandagtigheden,
Op dat mijn aard daar meê begooten werd,
Op dat sy lustig groeyt en bloeyt,
Door al de zegen, die van boven vloeyd,
Soo dat sy overvloed van vruchten dragen
Tot uwer eer, en welbehagen,
Allerhoogste Heer!

Nader Aanmerking.

GEluckigh zijn wy, als de Heere Jesus ons herte komt ondersoecken, als hy met het licht van sijn H. Geest daar in licht, dan werd daar in openbaar, 't geen wy voor desen hadden overgesien, en soo naau niet hadden op gelet; daar is niet dat sich meer tegen het licht Godts stelt, als ons eygen vleesch, onse sondige lusten, en ons boos en snood herte. Dese vyanden zijn bequaam (indien Jesus ons niet te hulpe en komt) om sijn licht en vriendelijk aanschijn te verduysteren, en ons te brengen in een gestalte, die soo droevigh en ellendigh is, dat het weynige weten.

Ach! dat wy Jesus dan onse herten mochten laten doorsoeken en weerdoorsoeken, op dat hy mocht vinden, dat wy door onse blindheyd niet konnen sien, noch vinden, en het sal voor onse ziele beter zyn; want als hy de ongerechtigheyd gevonden heeft in ons herte, dan sal hy komen met den besem der genade, en reynigen het selfde, van al het geene dat boosljik daar in rust, op dat het over ons niet en heersche, noch meer macht en voere, na het woord, 't welk seyd dat hy in de wereld gekomen is, om de werken des Satans te verbreeken.

Such-

Suchtinge der Ziele.

Dewyl men niet en kan hem ſelven regt verzaaken,
Ten ſy men eerſt voor heen, ſijn eygen boosheyd ken!
Soo wilt myn doch, ô Heer, myn ſonde kenlijk maaken,
Het ligt van uwen geeſt, hier toe in 't herte ſen.

Siet Chriſtus door ſijn glans, een yder menſch verligt,
En openbaart den poel, ſijns herten vol van ſonden,
En is 't dat hy niet ſelfs het leven daar in ſtigt,
Soo wert de menſch door angſt des doodts geheel verſlonden.

Wel Salig is dat hert, daer Jeſus in komt woonen,
Wanneer hy dat te voor eerſt reynigt tot ſijn huys,
Wat ſullen uyt het ſelfd' ontſpringen deugdes ſtroomen,
Als Jeſus dat bevrijt van 't boos en helſch geſpuys.

JOAN. I. V. 9.

Dit was het waarachtige ligt, 't welk verligt een ygelijk menſche komende in de werelt.

JOAN. 8. V. 12.

Ik ben het ligt der werelt: die my volgt, en ſal in de duyſterniſſe niet wandelen, maer ſal het ligt des levens hebben.

V. Figuur.

ROeyt uyt, roeyt uyt, ô Zielen vrind,
Met uwen besem der genaden,
Al 't geen gy booslijk in my vind,
En dat myn Ziele yets kan schaden:
Ach jaegt'er uyt dit Hels gespuys,
't Welk gy, ô Jesu! hebt gevonden,
En brenght mijn Ziele by u t'huys,
Geneest my van de minste sonden,
Op dat het hert alleen magh zijn,
Voor u mijn Bruydegom en Koning!
En rust niet, voor al eer 't is reyn,
En dat het u is tot een wooning.
Dan sal mijn herte sijn ontleegt,
Van 't geen u dede buyten stellen,
Wanneer gy 't suyver hebt geveegt,
Van al dat snoô gedrogt der Hellen.
Gy zyt die groote God, en Heer,
Welker hooger zyt, dan alle hooge;
Gy kond de Satans werpen neer,
Die niet als na mijn onheyl poogen,
Daerom een nieuwe moed gevat;
ô Arme Ziele in het stryden,
Ons Koning werd noyt moed' noch mat
Om ons te helpen in ons lijden.

EPHES. 6. v. 12.

Want wy en hebben den strijd niet tegen vleesch en bloet, maer, tegen de overheden, tegen de magten, tegen de gewelt hebbers der werelt, der duysternisse deser eeuwe, tegen de geestelijcke boosheden in de lucht.

PSAL. 19. v. 13.

Wie sou de afdwalingen verstaen? Reynigt my van de verborgene afdwalingen.

Hier

V.

Hier reynigt JESUS dat Herte.

O beatum cordis cædem:
Te cui cœlum dedit ſedem
Purgat ſuis manibus.

Animose puer verre.
Monstra tuo vultu terre;
Tere tuis pedibus.

Io. Galle excud. — C. de Mal… sculp. — 5.

Getrouwe Heer, van Liefde rijck,
Wilt doch het booſe al-gelijk
Wegh-vagen uyt het herte mijn,
Soo ſal ik reyn en ſuyver zijn.

V.

Zielen-Gesprek.

1. O Hoe saligh en geluckigh is die Ziel, ô saligh! maer, uyt wiens herte ghy alle onreynigheyt uytvaeget, reynigende het selve door uwe onuytsprekelijcke genade, daerom, ô eeuwige liefde, alle die onreynigheden die ghy oock my uyt genade hebt aengewesen, verlost my doch genadelijck van deselve.

2. Want even soo weynigh, ô Iesu, als ick van mijn selven, mijn eygene onreynigheyt konde sien, noch veel weyniger kan ick my selven daer van verlossen, sonder uwe hulpe en genade.

3. Is dat nu niet een uytermaten groote, jae tweevoudige liefde, ô liefrijcke Heere, dat ghy my mynes Herten onreynigheyt, ende des selfs alder-diepste bedriegerye, niet alleen openbaer maeckt, ende in u Licht aenwijst; maer dat ghy oock dat selfde selfs door uwe groote genade reynight.

4. Want gewisselijck, ô Heere, is mijn vermogen veel te swack, ende alle instrumenten ende middelen deser werelt zijn veel te geringe, mijn

Her-

Herte van ſulcken diepen ende ſoo lange ingewortelde onreynigheyt te reynigen.

5. Wat maeckt gy dan mijn Ziel, waer naer vertoeft gy? Staat haaſtigh op, loopt uwen Salighmaecker te gemoete, houdt u tot hem, roept hem nae, valt hem te voete, geeft hem over u herte, dat hy het reynige, dat hy daar uytdryve alles wat ſijne heylige Oogen mochte mishagen.

6. O myn eenige Verloſſer, aen wien ſoude ick doch anders mijn herte overgeven als aen u, u mijn Salighmaker wil ick dat ſelve preſenteeren, neemt het doch in genade aen, reynight doch het ſelve, drijft daer uyt, alles wat uwe goedtheydt tegen is, ende bereydt het tot u eygen huys en wooninge.

O Hoe

O Hoe geluckigh is dat hert,
Dat van God ſelfs gereynight werd;
En dat door Jeſus wijs beleyd,
Van alle grouwel werd bevrijd;
Schrobt vry en veegt, gaat ruſtig voort,
Maak alles reyn, gelijk 't behoort;
Jaagt uyt uw vyand, 't huys is dijn,
Daar gy noch in ge-eert ſult zijn.

Den booſen geeſt ſat in Godts Huys,
Met al ſijn Vrienden en geſellen,
Het vleeſch, de wereld, boos geſpuys,
Al kind'ren uit den ſchoot der hellen:
Nu moet hy ruymen voor Gods kind,
Dat met den beſem der genaden
In 't nedrigh hert ſijn werk begint,
En vaagt ten afgrond al het quade:
Den Koning heeft ſich opgeſchort,
Gelijk een knecht ten dienſt ſijns Heeren.
Siet hoe uw Godt uw Dienaar word,
O menſch, om 't quaad uyt u te keeren.

S A N G.

Amarilla: mia Bella.

1.

JEsus Christus myn leven,
U heb ik lief, gy zyt myn lief myn schoone,
Ay komt myn hert bewoonen,
Naar gy 't gespuys der Hellen hebt verdreven,
Het sy u opgegeven.
Ik wil de werelt in 't lachend aenzicht spouwen
Jesus Christus ,, ,, &c.
Myn vertrouwen.

2.

Weg gy wereld met vleyen
Van Heerschappy, en Kroon en Scepter staven,
Van rijckdom goed en gaven,
Van eer, en staat, van hoverdyen,
En lust, en leckernyen.
Myn schoonen Heere die ik ben opgedragen
Kan my meerder ,, ,, &c.
Behaagen.

3.

Og: hoe ydel is 't leven,
Een aardse vreugt vaart heen op rook en winden,
En is niet meer te vinden,
Maar wie sijn hert aen Jesus heeft gegeven,
Sijn vreugt werd nooyt verdreven:
Al gaan sijn dagen, s'ontslepen hem geen vreugden
Noch sijn rijkdom ,, ,, &c.
Der deugden.

Ziele-vreugt.

GElooft zy God mijn Zielen Vriend en Broeder!
Mijn Jesus! vol van min,
Die als een trouw-, en wackere Zielen hoeder,
Komt tot mijn herte in,
Ja komt vry in mijn lief mijn uytverkooren,
Want het is mijn seer goed,
Ach doet my doch u lieve stemme hoore,
Want uwe spraak is soet,
U liefdens gloed, en kond gy noyt verbergen
Voor 't hert dat u bemint,
Als sy u maar het alder minst komt vergen,
Gy toont u als een vrind:
Mijn schoonste Heer, mijn Jesus, ach mijn leven
Komt altyd by my t'Huys,
Dan sal ick u mijn herte overgeven,
Als sijn d'uw eygen Huys,

MICHA 7: 18.

Wie is een God gelijk gy, die de ongeregtigheid vergeeft, en de overtredinge van 't overblijffel uwes volks voor by gaat? Hy en houd sijn toorn niet in eeuwigheyd, want hy heeft lust aen goedertierentheid

Als Jesus 's menschen hert van alle vuyligheyd
Reyn maakt, soo is de mensch gelückig boven maten,
Want als de Heer de Ziel hem tot een Huis bereyd,
Wie kan des menschens heyl met sijn verstand bevaaten.

Ziele-Zucht.

Gy die myn hert ontledigt van het quaat,
En u steedts vaardig toont om 't selve te geneesen;
Laat ik u bidden aen, voor meer als een weldaat,
Die gy soo menigmael hebt aen myn Ziel beweesen.
ô Jesus houd mijn Ziel, in uwe liefde vast,
Mijn hert, mijn vleesch is boos, daar sijn oock snode lusten;
Waer door ik meer als eens, maer dikmaals ben verrast,
Wanneer ik sorgeloos niet docht, dat sy daer rusten.

Wel Salig is dat hert, daar Jesus in komt woonen,
Wanneer hy dat-te voor eerst reynigt tot sijn huys,
Wat sullen uyt het selfd' ontspringen deugdes stroomen,
Als Jesus dat bevrijt, van 't boos en helsch gespuys.

EZECH: 36: 29.

Ik sal u verlossen van alle uwe onreynigheden.

JOAN: 15: 5.

Want sonder my en kond gy niets doen.

De Soone des menschen is in de werelt gekomen om het werk des Duyvels te verbreken.

VI. Figuur.

Hier werd het Herte van JESUS na gesuyvert.

HEt hert is diep, wie kan 't doorgronden?
Als God die 't schiep, en anders geen,
Og Heere! zoekt doch rontom heen,
Haalt uyt de diep verschoole sonden,
En heyligt met u dierbaar bloed,
Het Huis daar gy in woonen moet,
ô Bloed! van hooger waarde,
Dan Hemel ende Aarde.

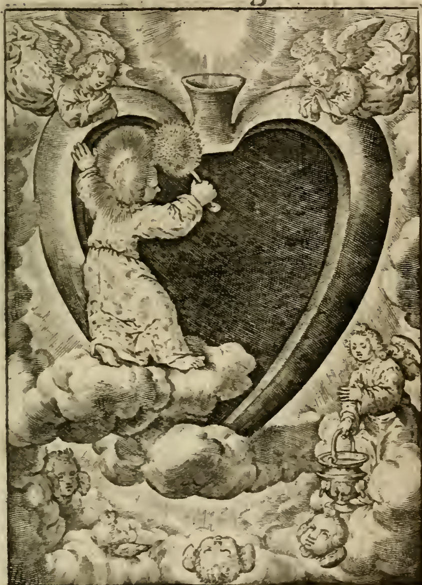
SOekt Jesu, en brengt aan den dach,
Wat heymelijk noch schuylen mach,
Dat geen fenijn, noch quaat gespuys
Meer overblyve in u Huys;
Want siet, ik heb in u geweld;
Mijn Ziel, en lichaam bloot gesteld,
Dus reynigt alles minst, en meest,
Door 't water van u Heyl'gen Geest.

PSAL. 41: 5.

Ik seyde, ô Heere, zyt my genadig; Geneest mijn Ziele, want ik hebbe tegens u gezondigt.

Hier werd het Herte van Jesus na gesuyvert.

V I. Figuur.

Eia IESV tibi notum. An non cernis? tota patet
Cor, si lubet, lustra totum Ara cordis, nil te latet:
Pia tuo sanguine. Foue tuo lumine.

C de Mallery fec Io. Galle exc: 7.

O hoe dierbaar is u goedheyd,
Schoonste Jesu! vol van soetheyd,
Dat gy 't arme sondig Hert,
Niet laat smooren in haar smert;
Maar het reynigt van de sonden,
Die gy daar noch hebt gevonden.

VI.

Zielen-Gesprek.

1. O Alderschoonste en lief hebbende Jesu! gy die uyt mijn herte gevaagt hebt, den Satan met sijn gedrogt, en nu noch vorders mijn Ziele komt intreden, om mijn herte te reynigen van mijn verborgen afdwalingen. Ag! hoe goed zijt gy aldertrouwste en lief hebbende Ziele vrind; reynigt gy, en suyverd vry soo lange het u welbehagen is, tot dat mijn herte geheel mach reyn zyn.

2. ô Goede Jesu! wat zynder noch niet al heymelijke en verborgene afdwalingen, die wy niet en konnen uytvinden, noch beseffen door onse duysternis; maar gy die het eeuwige en zalige ligt zijt (en voor wiens oogen niet verborgen is,) ziet alles naakt, en geopent voor u.

3. ô Heere Jesu! wy en kennen noch het alderminste van onse sonden niet, onse oogen zyn duyster, wy en konnen, noch willen menigmael ons quaad niet sien, ag: wat is dit een groote duysternis en onwetentheid.

4. Behoorden wy u niet nacht en dag te smeken, tot dat gy quaamt om ons herte geheel en

al te reynigen, en te ſuyveren? behoorden wy met den Propheet David niet te zuchten, en te bidden; Doorgrond my, ô God, en kent mijn herte: beproeft my, ende kent mijne gedaghten.

5. Maar ô Heere Jeſu! onſe herten zijn verduyſtert door de ſonden, om dat wy u ligt hebben gehaat, en u niet ingelaten doen gy klopte; daarom is 'er duyſternis in de Ziele; komt doch weder alderliefſte Jeſus; komt doch weder, ô gy liefhebber der Zielen, en neemt weg de ongeregtigheyd, en reynigt u woonplaats van die ſonden, welke u het meeſte tegenſtaan.

6. Ach hoe billijck ſoude het wezen aldervriendelijkſte Saligmaker, dat ik mijn herte ook ging doorſoeken, op dat ik mijn pligt ook mogt doen, om mijn vyanden buyten te houden, welke mijne Ziele ſoo jammerlijk verduyſteren, en van u vervremden. ô Helpt my hier toe mijn God, want ſonder u, en kan ik niets doen.

VI. Figuur.

Hoe goed gy zyt, ô liefste Heer!
Dat kan zoo'n Ziele ondervinden,
Welk gy trekt door u liefde teer,
En handelt hem als u beminden;
Wanneer gy 't Hert, o Zielen vrind!
Op 't aldernaauſt noch komt doorſoeken,
Soo is 't dat gy veel boosheyd vind,
Welk ſich verſchuylde in de hoeken.
Soo Jeſu, alderſchoonſte Heer,
En laat'er doch geen ſonde ruſte,
Ach vaagſe al gelijk ter neer,
Dewelke mijn Herte noch ontruſte;
Dan werd dien Koninklijken Throon,
Gereynigt van de booſe ſchaaren,
Dan kond gy nemen daar u woon,
En in mijn Herte komen vaaren,
Met al u liefde en u Kruys,
Met al u droef heyd, en u banden,
Want ſiet, het is u eygen Huys,
Van u geſuyvert door u handen.

HEBR. 10. 22.

—— Soo laat ons toe gaan met een waarachtig Herte, in volle verſekertheyd des geloofs, (onſe) Herte gereynigt zijnde van de quade Conſcientie, en het lichaam gewaſſen zijnde met reyn water.

Nader Aanmerking.

WAnneer een geloovige Ziele, ſijn herte gereynigt werd door de Heere Jeſus, ſoo bevind ſy in haar een groote ruymte, en dan werd de Ziele vervult met gejuyg en blydſchap, daar te vooren niet was dan droefheyd, klagen en kermen, over al de ſonden, welke doe noch in haar woonde.

Daarom, ô goedſte en vriendelijke Jeſus, reynigt mijn herte doch ter deegen; laat de Satan daar geen ruſte meer neemen; laat mijn herte u voortaan tot een Tempel zijn; tot een Huys uwer wooning, gelijk gy hebt geſprooken: *Mijn Huys ſal een Huys des gebeds genaamt werden.*

Dat ik ook my wachte, hoe langs hoe meerder, om mijn Ziele te bewaren, diè gy eens gereynigt hebt, op dat ik niet weder keere, gelijk een Hond tot ſijn uytbraakſel.

ô Heere Jeſu! laat u genade my gedurig onderſteunen; op dat ick van mijn luſte, en ſondig herte niet verleyd en werde, en u daar door ſoude vertoornen.

1 JOAN. 5: 18:

Wy weten dat een ygelijk die uyt God geboren is, niet en ſondigt, maar die uyt God geboren is, bewaart hemſelven, en de booſe en vattet hem niet.

SANG:

Vois, Daget uyt den Ooste.

1.

BEminde Heere Jesu! volmaakte levens bron,
ô Schoonste Heer en Konink!
Der Zielen levens Zon;
ô Schoonste Heer en Konink,
Heer en Koning.

2.

Wilt gy doch in mijn leven, en woonen in mijn hert,
Verteert al mijne sonden,
Het welk de Ziele smert.
Verteert al mijne zonden,
Mijne zonden.

3.

Laat 't water der genaden my reynigen meer en meer,
U geest, van doode werken,
ô Algenoegsaam Heer!
U geest, van doode werken,
Doode werken.

4.

Wilt doode al de lusten, de welk u tegen staan,
Laat ik door u genaden,
Met kragt zijn aangedaan.
Laat ik door u genaden,
U genaden.

5.

Laat ik u schoonheyd loven, en prijsen uwe eer,
En hoe hy in u self zyt,
Een algenoegsaam Heer.
En hoe gy in u self zyt,
In u self zyt,

6. Een

6.

Een volheid vol van leven , een bron van alle ſoet,
Een Schepper en een Konink ,
Een Heyland voor 't gemoet :
Een Schepper en een Konink ,
En een Konink.

7.

Een ligt voor alle blinden , des levens heyl fonteyn ,
In wiens beminlijk aanſchyn ,
Veel duyſent vreugde zijn.
In wiens beminlijk aanſchyn ,
Minlijk aanſchyn.

8.

Gy zyt alleen maar weerdig dat men u dient en mint ,
Want die u dient ô Heere ,
Veel ſoetheyd daar in vind :
Want die u dient ô Heere ,
Dient ô Heere.

9.

Laat hert , laat tong , laat alles, u prijs, en roemen Heer ,
Na dat dit tot uw eer is ,
Ja gy zyt waardig meer :
Na dat dit tot uw eer is ,
Tot uw eer is.

10.

Ja gy zyt weerdig Koning , dat al de wereld zyt ,
Dat u komt lof en grootheyd ,
Tot in der eeuwigheyd :
Dat u komt lof en grootheyd ,
Lof en grootheyd.

VII. Figuur.

Hier wascht, en reynigt JESUS het Herte.

WAnneer in 't Hert geheyligt van de sonde,
Ontspringt en vloeyt soo soet,
De bloed-fonteyn des levens uyt zijn wonden;
Dan werd het tot een vloed
Een suyvre bron een levendigen ader,
Die sprinkt van dankbaarheyd,
En giet sich door den Soone in den Vader,
Dan werd de Ziel bereyd,
Gewassen wit als sneeu, sijn God ter eeren
Om met den Zerafijn,
Op 't aangesigt te leggen voor den Heere:
Geloost moet Jesus zijn,
Die met sijn bloed voldoet, sijns Vaders tooren,
En al dat heyl den mensche heeft beschooren.

ZACHAR. 9. 11.

Vook aengaande (ô Sion) door het bloed uwes Verbonds, hebbe ik uwe gevondene uyt den Kuyl daar geen water in en is, uyt gelaaten.

1 JOHAN. 5. v. 12.

Die den Sone heeft, die heeft het leven: Die den Sone Gods niet en heeft, die heeft het leven niet.

VII.

Hier wascht ende verquickt JESUS het Herte.

Jesus trouwe Saligmaker ,, ZielenHeyland , altyt waker,
Laat doch uwer Liefden-vloed , Nederdalen in 't gemoedt ;
Nederdalen in mijn hert ,, Maakt het vry van Sond' en smert ,
Van bedrog en ydelheyt ,, Door u milde goedigheyt,

VII.

Zielen-Gesprek.

1. SIet ende aenmerckt doch dit groote wonder der onbegrijpelijcker Liefde Godts, die daer toe sijnen eenigen Soon geschoncken heeft, om u boetveerdigh herte van alle sijne sonden te reynigen, ende af te wasschen in de Fonteyne sijnder Liefde, ontspringende uyt sijne heylige wonden.

2. O goede Jesus; hoe dorre is mijn herte wanneer ghy in het selve niet en verschijnt, om dat met het waere Water des Levens te verquicken.

3. Daerom moet ghy selfs, ô getrouwe Saligh-maeker, in mijn van natuuren onreyn Herte, nederdalen, ende my aldaer reynigen door u bloedt, ende met het water uwer genade, mijn Ziele afwasschen van hare Sonden, op dat ick voor de oogen uwes Hemelschen Vaders, sneeuw-wit worden moge.

4. Weest dan niet traegh noch versuymelijck, ô mijn Ziele, maar loopt haastig dese Hemelsche Fonteyne des Levens te gemoete, doet neerstigheyd om deselve in u Herte te verkrijgen, om van uwe sonden afgewasschen te worden;

Siet

Siet, wat een Liefden-vloed des levendigen Waters uyt ſijn heylige vyf wonden ontſpringt, neder-ſtroomende tot u, ô mijn, door ſonde gewonde Ziele! ach verſuymt doch niet om deſelve waardiglijk te ontfangen.

5. Nu dan, ô goede en getrouwe Heere Jeſus, geeft my dat ik van deſen oogenblik dit mijn Herte aan u overgeve: en wilt doch dat ſelve aannemen in genade, bevochtigt het, ende maakt het vruchtbaar tot uwen dienſt: ach! waſcht doch het ſelve met u dierbaar Bloed dat uyt u Heylige Wonden ontſpringt; verſoent het door het water des Levens uwer liefde, uyt u lief-rijk Herte voortkomende: ach! drenkt het daar mede als met eenen ſtroom.

ZANG:

Ik ging op eenen Morgen.

1.

DAar is een bron ontſprongen
Van liefden in Gods Throon,
Uyt 's Vaders hert gedrongen,
Gegoten door den Soon;
Hy weld en ſtraald, en vloeyd ſoo ſchoon,
Den geeſt vaard uyt den hoogten,
Om 't dorſtig hert te noôn.

2.

Komt al tot my ô menſchen,
Komt al die dorſtig ſijn,
Ik ben na 's geeſtes wenſchen,
Een levende Fonteyn;
Komt al tot my, en drinkt om niet,
Dit is het eeuwig leven,
Dat uyt mijn wonden vlied.

3.

Ik ben voor uwe ſonden,
Als water uyt geſtort,
En als een druyf bevonden,
Die uytgewrongen werd,
Dit is den loon van al mijn ſmert,
Dat gy maar komt genieten,
Dat u geſchonken werd.

4. Wie

4.
Wie van my heeft gedronken;
Die dorst altyd na mijn;
Mijn Vader heeft geschonken
Sijn alderbeste Wijn.
Wie die versuimt; blijft in den dood;
En mist het eeuwigh leven.
Die schaad is al te groot.

5.
Nu wild niet langer beyden,
O Ziel, treed' aan, treed' aan;
Eer d' aangename tyden
Des Heeren ons ontgaan:
Geloof zy God in eeuwigheyd,
Die sulken bron des levens,
De Ziele heeft bereyd.

Suchtinge der Ziele.

Mijn waarde Jesu, laat de gloed,
Van u wel Heylig dierbaar bloed,
Dat aan het Kruys vergooten werd,
Nu ook eens vloeyen in ons Hert,
En laat u stromen; heyl Fonteyn,
Ons vuyle Zielen maken reyn,
Want dit is 't Heylig waterbad,
Daar d' Eng'len hebben vreugt gehad;
ô Godes Soon! mijn liefste vrind,
Hoe is 't dat gy de Ziele mind.

'T IS veel, als d'eene vrind komt geven
Den anderen ſijn goed,
Waar hy op aarde van kan leven,
Maar noit zijn eygen bloed;
Nochtans ſoo komt de ſchoonſte Heere,
Gods uytverkooren Soon,
Hem voor ons laag en diep verneeren
Van ſijn verheeven throon,
En komt voor 't arme mensje ſterven,
ô Liefde wonder groot!
Op dat wy 't leven ſouden erven
Door ſijne Zal'ge dood:
Wild gy de grootſte liefd' aanſchouwen,
Die noyt geen weerga heeft,
Soo wild u oog op Jeſus houwen,
ô Sondaars die hier leeft.
Siet nu de ſtralen uyt ſijn wonden,
Die vloeyen tot u neer,
Alleen op dat gy van uw ſonden
Gereynight zijn ſoud weer.

1 JOAN. 1: 7.

Ende het bloed Ieſu Chriſti ſijns Soons reynight ons van alle ſonden.

Wanneer uyt 's menschen Hert, de vloed van Christi wonden,
Ontspringt van dankbaarheyd, voor sijne liefden groot,
Soo word des menschen Ziel, een levens bron bevonden;
Gereynigt van Gods Geest, en van de sond' ontbloot.

Goede Jesu! Saligmaker,
Levendige Heyl-Fonteyn!
Aldergoedste Zielen raker!
Laat doch in het Herte mijn,
U genade nedervloeyen,
Wascht en suyvert het gelijk,
Wilt het met u bloed besproeyen,
En soo reynigen van 't slijk.

Wascht doch, ô Heer mijn Ziel van haar bloet-roode sonden,
In die Fonteyne klaar die uyt de Liefd' ontspringt.
Die tot ons neder quam, door u dierbare wonden,
Wel Salig is die Ziel die eeuwig daar uyt drinkt.

APOC. 21. 6.

Ik sal den dorstigen geven uyt de Fonteyne van het water des levens, voor niet.

Hier leert Jezus in 't Herte.

VIII. Figuur.

Wie dat de grootste Leeraar wil
  Syn leering in zyn hert ontfangen;
  Die houd sich by zyn selven stil,
En let op Jesus liefde gangen:
  Die trek sich van de wereld af,
Van hoog, en diepe aardsche saaken,
  En hoort, die sulke lessen gaf,
Dewelk de wereld niet en smaaken.
  Soo sal dat hert van God geleert,
Geleerder wesen dan de wyzen;
  Wiens diep vernuft is afgekeert,
Van 't geen dat Jesus komt te prysen.
  Die sal verstaan die schoone taal,
Welk veel wijsen niet en vaaten.
  Om dat sy Jesus soet onthaal
Versmaan, en hem zoo varen laten.
  Geluckig is dat hert, waar in
De schoonste Leeraar komt te leeren,
  Hoe klaar begrijpt men dan sijn zin,
Als Jesus komt in ons verkeeren.
  Hoe ydel, nietig, ô hoe kleyn;
Is alle wijsheid van de sinnen,
  Te agten by die Sonne schijn;
Dat Hemels ligt, dien Straal der minne.
  Komt alderschoonste Zielen Son,
Laat in mijn hert uw lessen klinken;
  En laat ik uyt uw Zaal'ge bron,
Van Hemels-wijsheyd stadig drinken.

1 Cor. I. v. 20.

Waar is de wijse? Waar is de Schriftgeleerde? Waar is de ondersoeker deser eeuwe, en heeft God de wijsheyd deser wereld niet dwaas gemaakt?

1 Cor. 2: v. 12. *Doch wy en hebben niet ontfangen den geest der wereld, maar den geest dien uyt God is, op dat wy souden weten de dingen die ons van God geschonken sijn.*

Hier

VIII.

Hier Leert JESUS in het Herte.

Wie datter leert, wie datter preekt;
Ten komt niet by, 't geen Jesus spreekt.
Daarom getrouwe Heyland mijn,
Wild doch altyd mijn Leeraar zijn.
Drukt in mijn Ziel u woord met kracht;
En geeft ook dat het word' volbracht.

VIII.

Zielen-Gesprek.

1. WAt sie ik hier wederom, ô goede Jesu, sittet gy hier niet in 't Herte als een Leeraar? Ja gewisselijk moet gy in 't Herte komen ende aldaar leeren, want wanneer gy het Herte niet en opent, soo is aller Menschen Leere te vergeefs, ende indien gy dat selve met uwen lichte niet en verlichtet.

2. Zijt dan doch oock in mijn Herte mijn Leeraar, ô alleen waarachtige Leer-meester, verlichtet my de oogen mijns verstands, ende opent my mijn Herte, bestraald het selfde met het licht uwer genade, ende laat den aanblik uwer Liefde daar in nederdalen, op dat ik neffens het uytwendigh leesen en hooren der Heylige Schrifture verlichtinge uwer genade en Liefde in my bevinde, dat mijn Ziele alsoo bestraalt werde met uwen lichte, ende ontsteken worde door uwe Liefde, ende in ware levendige bevindelijkheyd u ende haar selven leere kennen.

3. ô Jesu, gy eenige ende innige Leeraar mijnes Herten, neemt my doch van dese uure ende oogenblick aan in uwe Schoole, leerd ghy my inwendigh dat mijn Herte dat ge-

gewaar worde, tot een leven ende trooſt mijnder Ziele.

4. Staat dan op mijn Ziele, loopt deſen innigen ende eenigen Leer-meeſter na; waar wild gy doch in den Hemel ofte op der Aarden een beter Leer-meeſter vinden, als even Jeſus de Mond der Waarheid? Hy ſal u innerlijk leeren en doen believen, daar andere Heylige uytwendig van hebben getuygt: andere vervullen wel der menſchen herſſenen met woorden ende eenige kenniſſe, maar deſe ſal u herte vervullen met waarheyd ende het weſen ſelf; andere maken wel demſchen Schrift of werelt-geleert, maar deſe maakt u Vromer; andere ſpreken tot uwe ooren, maar deſe ſpreekt in u Herte.

Suchtinge der Ziele.

Waerom en ſoud' ick niet mijn herte tot u keeren,
O Ieſu Meeſter trouw, om 't geen dat ghy gebiedt;
En dat u welgevalt, van u te mogen leeren,
Dewijl ick oock met een u trouwe hulp geniet.

JOAN. 6. 68.

Tot wien sullen wy gaan? gy hebt de woorden des eeuwigen levens.

DEn een geeft Cicero gehoor,
De ander leent Plato de oor;
Des werelts wijsheyd heeft geen slot,
En mag doch niet bestaan voor God.
Dus keerd u tot dit lieve kind,
Daar in men alle wysheyd vind:
Ay luystert wel toe wat hy segt,
t'Is enkel waarheyd en opregt;
Hy wijst den mensch met goed bescheyd,
Den weg die na den Hemel leyd.

De wysheyd die de werelt mind,
Is niet dan enkel dwaas te achten,
Wanneer dat Jesus maar begind,
In 't Hert te leeren, door sijn krachten;
Dan werd de Ziele opgeheven,
En leerd meer in een weynig tyd,
Als die veel dagen in haar leven,
Dat op een hooge School verslyt.

1 COR. 2.2.

Want ik en hebbe niet voorgenomen yet te weten onder u, dan Jesum Christum, ende dien gekruysigt.

Een

EEn ander leen den Paus ſijn ooren;
Een ander prijs wat Luyter preekt;
Een ander mag Calvinus hooren;
Een ander volg wat Menno ſpreekt.
Wy willen ons van alles keeren,
Dat van de menſchen werd gebout;
En hooren Jeſus onſen Heere,
Hoe die in 't Hert de ſchrift ontvoud.
Daar kan de geeſt in 't Hert ervaren,
Veel meer als menig groot Doctoor,
Ter hooger School in vyftig Jaaren.
ô Salig Hert! ô Salig Oor!
Dat toe, en doof voor al het preeken,
Den Soone Gods alleen hoort ſpreken.

JOAN. 10. 27.

Mijn Schapen hooren mijne ſtemme.

Sagtmoedig is God, want de Sagtmoedige hooren Gods ſtemme, die de haaſtige en toornige menſchen niet en hooren, want als de wind ſtormt, ende de venſteren en deuren kraken, dan en kan men niet wel hooren.

Sult gy nu dat vaderlijk verborgen Hemels Woord hooren in u, dat in den heylig ſten, inwendigſten grond werd geſprooken, ſoo moet in u alle haaſtigheyd, ende ongeſtuymigheyd nederleggen, en gy moet een ſagtmoedig Schaapken ſijn, en kennen u groote gebreecken, ende die laten, ende hooren na deſe ſtemme met ſtille ſagtmoedigheyd, dit is alle den genen verborgen, die geen Schapen en zijn.

Taulerus.

PSALM. 119. 130.

De openinge uwer woorden geeft ligt, de ſlegte verſtandig makende.

SOo gy de wysheyd maar wild zoeken,
Uyt veelderhande ſoort van Boeken;
En ſlooven daar in nagt en dag,
Soo veel als gy vermogen mag:
Schoon gy wierd in 't verſtand al ſchrander,
En wiſt veel meerder als een ander;
Ja meerder ſelfs als Salomon,
De wijſte man die men doen von;
Soo ſou dit alles ydel weſen,
Indien gy niet en had geleeſen,
In 't Boek des Herten, door Gods Geeſt
Gedrukt, hoe hy moet ſijn gevreeſt;
Hoe hy de Ziele wil genaken,
En haar verſtaan doen zulke zaken:
Die van 't begin noch tot het end,
De wereld noyt en zyn bekent.
De werelds wysheyd die moet ſwigten,
Als Jeſus komt in 't Hert te ligten;
Als Jeſus ſpreekt, is alles ſtom,
De aardſe wysheyd is dan dom.

PSALM 119. 99. 100.

Ik ben verſtandiger dan alle mijne Leeraas, om dat uwe getuygeniſſen mijne betrachtinge zijn.
Ik ben voorſichtiger dan de Oude, om dat ik uwe bevelen bewaard hebbe.

Nader Aanmerking.

O Goddelijcke en getrouwe Salighmaker Jesus, gy zijt het licht der wereld, verlichtende een ygelijck mensche komende in de wereld: gy zijt de fonteyne des levens, in wiens licht wy het licht aanschouwen. O Heere, als het u behagen is, des menschen herte te leeren ende te onderwijsen, dan moeten alle andere Leeraars buyten staan, om dat de Ziele dan begint te hooren wat gy in het herte spreeckt.

Wie kan die vreughde uytdrucken, als een herte tot u suchtende, na u verlangende, gewaar werd dat gy haar wilt leeren, en datse u hoort spreeken in haar Ziele, dan is het niet anders als of den Hemel op der aarde gekomen is.

En bysonderlijck dan, ô liefhebbenste Jesus! als gy de Ziele doet verstaan, in de binnenste grond harer herte u Goddelijk woord, dan moetse uytroepen: Waarlijck de Heere is aan dese plaetse, om datse yets begint te sien met geloovige oogen, datse van te vooren wel las en bestudeerde, maer nochtans niet kon verstaan; daarom seght gy, ô soetste Jesus! ick sal u senden den Geest der waarheyd, en die sal u in de waerheyd leyden.

JOAN. 5: 7.

Indien ghy in my blijvet, ende mijne woorden in u blijven, soo wat gy wilt, sult gy begeeren, ende het sal u geschieden.

De

DE wysheyd die dē mensch van Christus niet en leerd,
En mag doch nimmermeer, voor God standvastig blyven,
Dus die de wysheyd Gods beoogt en regt begeerd,
Tot die Fonteyn hem keer, die yder wil geryven.

O Jesus! komt doch in mijn leren,
En trekt mijn Herte steeds om hoog,
Op dat ik met u kan verkeren,
En hebben u gestaag voor 't oog.
Leerd gy my door u geest van binnen;
Dan sal ik wys zijn na u wil,
Dit is het hoogst 't geen ik kan winnen;
ô Jesu leert gy my maar stil:
In stilheyd kan men u maar vinden,
Ontbloot van al het aardts gedruys,
Daar geeft gy aan u liefts beminden;
De zal'ge goederen van u Huys.
In stilheyd sit de Ziele neder;
Het Hert gevestigt na om hoog,
De schoonste Jesus in het oog;
Welk schenkt de Ziel sijn liefde weder;
Daar straalt de liefde in het Herte,
Die liefde sonder peyl of grond,
Dewelk de soetste Jesus gond;
Aan die verlange met veel smerte.

JOAN. 6. 63.

De woorden die ik tot u spreke, zijn geest en leven.

SANG:

S A N G:

1.

O Jesus! groote Heer en Koningh,
Neemt nu in 't Hert van my uw wooningh,
Leert my inwendigh door uw Geest,
Op dat ghy van my zijt gevreest.

2.

Daar 's niemand die met kracht kan leeren,
Als gy, ô groote Heer der Heeren;
Want als gy leerd in 't nedrigh hert,
Het wijser dan veel wijsen werd.

3.

U Woord, dringht in de ziel van binnen;
Wie sou uw lessen niet beminnen!
Wie sou voor uwe zaal'ge taal
Sijn hert niet opdoen t'eenemaal.

4.

O soete Jesu! laat uw liefde,
Ja die de Ziele als doorgriefde,
Nu dwingen my, om u ô Heer,
Doch te beminnen, meer en meer.

5.

Met al uw gunste en genade,
So wilt mijn ziele steeds verzaden:
Ja leer my door uw geest altijd,
O Groote God, van eeuwigheyd.

Hier schrijft JESUS in 't Herte.

IX. Figuur,

WAt doet gy niet; ô Jesus! mijn beminde,
In 't Hert van my, daar gy inwonend zijt;
Wat doet gy niet, ô trouste vrind der vrinden,
Aan d'armste mensch die voor u aanschijn lijd?
Is 't niet genoeg dat gy het hert komt leeren,
En woont daar in gestadig met u geest?
Maar gy wilt noch de Ziel tot saaken keeren,
Die tot haar heyl verstrekken allermeest.
Gy wilt dat u het hert sal eygen wesen,
Geheel en al, met wat het doet en denkt;
Op dat u naam soo Heylig zy gepreesen,
Van die, aan wien gy sulke dingen schenkt.
Ja Jesus lief, drukt vrylijk in mijn herte,
Met u penseel, u Goddelijken geest;
Drukt vry daar in, al sou 't het vlees ook smerte,
Al 't geen dat gy het beste oordeelt meest?
Ja drukt daar in, mijn laatste stervens tyden,
Hoe dat dit vlees moet gaan na 't nare graf;
Hoe dagelijks mijn Jaaren heene glyden;
Hoe dat de tijd, mijn levens draat snijd af.
Ja drukt daar in, dien grooten dag der dagen,
Als gy verheeven op u hoogen Troon,
Sult alle vlees uw oordeel voor gaan dragen,
En rigten haar gelijk des menschen Soon.
Ja drukt daar in der boosen haar ellenden,
Dat eeuwig wee, en droevig naargeluyt;
Om dat sy u niet voor haar Koning kenden,
Soo werpt gy haar voor eeuwig van u uyt.
Ja tot mijn troost, in al mijn tegenstreven,
Drukt in mijn Ziel, die aldergrootste vreugt;
Dewelke gy u kinderen eens sult geven,
Na dese tijd, dit noch myn ziel verheugt.

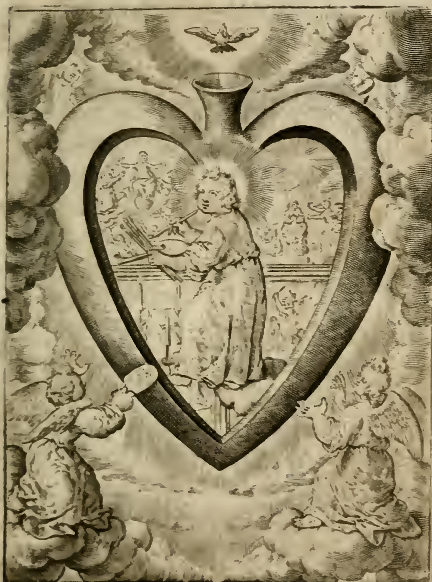
DAN. 12: 2.

Ende veele van die, die in het stof der aarden slapen, sullen ontwaken, dese ten eeuwigen leven, ende geene tot versmaatheden, tot eeuwige afgrysinge.

Hier

IX.

Hier Schrijft Jesus in 't Herte.

Sume IESV penicilla,
Corq; totum conscribilla
Pijs imaginibus:
Sic nec Venus prophanabit,
Nec Voluptas inquinabit
Vanis phantasmatibus.

Io. Galle exc. C. de Mallery sculp. 10.

O Jesu trouw. ô hoogste goed,
Vervult mijn hert en mijn gemoed,
Met Beelden na u goede wil,
Op dat ik doch gerust en stil,
My recht en wel vermaken mag
In uwe goetheyt al den dag.

Zie-

IX.

Zielen-Gesprek.

1. Ach lieve Heere, in dit Beeld wordt my voor oogen gestelt, dat het noodig sy dat ghy met het pinceel uwes Heyligen Geestes, mijn Herte met allerley goede heylige gedachten ende bewegingen bewerckt; op dat daer door alle onreyne ende ongeoorloofde gedachten ende bewegingen uyt mijn herte geweert worden.

2. Want by soo verre alle onreyne Beelden ende gedachten uyt mijn herte sullen verdreven worden, soo moet ghy, ô goede Jesus, dat-selve doen, het welcke als-dan van uwe goetheyd geschiet, als ghy door uwen goeden Geest goede gedachten in-stortet in mijn Herte.

3. Nu mijn Ziele, keert u dan tot uwen Salighmaker, erkent hem daer voor dat hy in der waerheyt is, naemelijck voor uwen Verlosser ende Gever alles goeds: en soo dickwils als u dan schadelijcke gedachten, onreyne beelden, ofte vreemde fantasien in-vallen, soo keert u terstond tot uwen Salighmaker, tot hem suchtende, dat hy doch dese boose, met het mede-deelen van goede gedachten, wille verdrijven.

4. Wilt

4. Wilt doch dan, ô goedertierene Heere, alle ongeoorloofde beelden, ende u mishagende gedachten: die my soo menighmael ontrusten, uyt mijn Herte verdrijven, want dewijle sulcx te doen alleene aen u staet, soo wende ick my oock alleene tot u, met onuytsprekelijck suchten; Ach! siet doch hoe mijn herte van soodanige fantasyen menighmael gequelt wort; Ach Heere! staet op en stillet het woeden van dese onstuymige Zee in my.

Suchtinge der Ziele.

Soo gy met u Penzeel ô Heer,
Mijn Hert beschildert meer en meer,
Na dat gy hebt den vuylen grond
Eerst weg gedaan na u verbond:
Soo sal ik scheppen vreugd en ligt;
Door 't goede werk in my gestigt.

ô Jesu beelt in 't Herte af
De sonde, ~~dood,~~ het Helsche graf;
Uw oordeel in geregtigheyd,
De Zaal'ge vreugde na dees tijd,
Op dat ik voor u aangesigt;
Mijn wandel tot ter deugde rigt;
ô Godes Soon! ô lieve vrind,
Ombels my als u Bruyd en kind.

O Heere, neem doch u Penceel,
Vervult mijn Herte in 't geheel,
En prent daar in uw Godlijck beeld,
Uw heyligheyd my mede deeld,
Op dat geen yd'le fantazy,
Geen werelds jok, noch slaverny,
In my, noch plaats, noch geen vertreck
Meer vinde, tot een sulck gebrek.

Verbeeld ons Hert, alwijse Heere,
Met beelden die ons 't goede leeren,
Die ons van 't schepsel lijden af,
Tot hem, die 't schepsel 't wesen gaf.
Geen plaats en magh 'er ledigh blijven,
Daar Satan 't sijne in mocht drijven;
Godts oordeel volght, de dood, en 't graft,
Die 't goede loont, en 't quade straft.

Gy die in Hoogheyd zijt verheeven
Beneeden in dit aerdse leven,
Gy die voert Scepter ende Kroon,
Gy die sit op een goude Troon.
Geluckigh waerd gy boven alle,
Indien gy God mogt wel gevalle,
Indien gy by uw staat en goet,
Had Jesus steedts in uw gemoet;
Op dat hy in u ziel mogt werken,
Veel duyzende van goede werken;
Maar ach helaas! daar van ontbloot,
Soo zijt gy in de sonde dood.

Nader Aanmerking.

IX. Figuur.

De Doot.

Den armen swacken mensch, gering van kleynder waarde,
Genomen uyt het stof, moet weder na de aarden:
Ag dat wy dagelijks gedachten aan ons end,
Soo sou ons herte meer zijn aan den Heer gewend.

Psalm 90. 3.

Gy doet den menschen wederkeeren tot verblyselinge: ende segt, keert weder gy menschen kinderen.

't Laatste Oordeel.

O Schrik dag voor de quaân, ô trooft dag voor de vromen,
Den eene na de Hel, den andere opgenomen:
Helaas! wat droeve taal (is dit voor 't boos gemoet,
Wat vreugde voor Gods volk,) die hier haar richter doet.

2 Cor. 5. 10.

Want wy alle moeten geopenbaart worden voor den rechterstoel Christi.

Hemels Heerlykheyd.

O Zaal'ge Heerlijkheyd! wie kan u vreucht uytgalmen,
By Jesus steeds te zijn, in 't looven van Psalmen:
Te sien van aangesicht tot aangesicht dien Heer!
Die uyt sijn vrye liefd', en gunst sag op ons neer.

Math. 25. 34.

Komt gy gesegende mijn vaders, be-erft dat Koninkrijk, dat u bereyd is van de grondlegginge der werelt.

Hels Schriklykheyd.

Het droevig naar gekerm, dat sal hier eeuwig duuren,
't Gekners der Tanden, en het jammerlijkste treuren:
En sterft niet door de dood, ag droevig eeuwiglik,
Wat zijt gy aan 't gemoet van veelen tot een schrik.

Math. 25. 41.

Gaat weg van wy, gy vervloekte in het eeuwige vier; 't welk den Duyvel en siine Engelen bereyd is.

IX.

DE Schepper van 't heel al, heeft voor des menschen oogen,
Sijn goedheyd afgeschetst, sijn wysheyd en vermogen;
Wanneer 't men 't oog maar slaat, op al het geen dat hy
Geschapen heeft, soo is 't het schoonste schildery.
Aenmerkt het gantsche rond der werelt, in haar leden,
Siet Wolken, Son en Maan, en Sterren, siet beneeden;
Het gantsche Aardrijk door; ja siet de Zee daar by,
Soo moet gy seggen, 't is het schoonste schildery.
Aansiet den mensch van God geschapen soo bysonder,
Met sulk een gaau begrip, en wysheyd, ô wat wonder!
Sijn lichaam overschoon, waar isser een als hy,
Het schoonste Beeld van God, en 't raarste schildery.
Al wat ter werelt is, voor 's menschen oog op Aarde,
Van saken die geschien, 't sy kleyn of groot van waarde:
Al wat men doet of werkt, of is men droef of bly,
't Verbeeld aan ons verstand niet als een schildery.

GAL. 3. 1.

—— *Den welke Jesus Christus voor de oogen te vooren geschilderd is geweest, onder u gekruyst zijnde.*

S A N G.

1.

O Soeste Jesus Godes Soon,
Gy sit op u Vaders Troon;
Laat u geest steeds nederdaalen,
Om in my steeds af te maalen,
Dat u mag behaaglijk zijn,
O Getrouwe God van myn.

2.

Lieve Jesu, in mijn wandel,
In mijn doen in al mijn handel;
Laat doch u genade stralen,
Van u geest steeds in my dalen;
Op dat ik steeds roôn en ken,
Dat ik u tot eygen ben.

3.

Drukt u beeld steets in mijn Ziel,
Dat ik voor u Troon neer kniel;
En beschouw u zalig wezen,
Noyt volmaakt na waard volpreesen,
Heylig, Heylig, eeuwig goed!
Komt vervuld doch mijn gemoed.

4.

Laat mijn Ziel u liefde vlam,
Doch gevoelen, soetste Lam;
Dat voor al des werelds sonden,
Van u Vader zyt gesonden
Kom ô schoonste Zielen vrind,
Die verlegen sondaars mind.

X. Figuur.

Hier komt het Kruyce Jesu in 't Herte.

GOede Jesu, berg de roeden,
Die uw schoud'ren deden bloeden;
Kroon en Riet-staf, Spiets en Gal,
Koorden, Nag'len, Kruys en al:
Al uw lyden al uw smerte,
Berg dat binnen in ons herte,
Dat het proeft, en dat het weet
Wat gy voor de sonden leet:
Dat het diepe ootmoet leere,
Door 't beschouwen, hoe gy Heere,
Groote God van eeuwigheyd,
Mensche wierd in plaats en tijd,
En u selve hebt gegeven,
In de dood voor 's menschen leven,
Heylig lyden, Heylig Kruys,
Wijkt doch nimmer uyt ons Huys.
Doet ons daar door ootmoet leeren,
Doet ons selve tot u keeren;
Laat u liefde overgroot,
Van u Kruys en van u dood,
Soo gestadig in ons werken,
En ons doen ten regten merken,
Dat gy algenoegsaam Heer,
Liefd en mind de Sondaars teer.

1 Cor. 1:23.

Dog wy prediken Christum den gekruysten, den Jooden wel eene ergernisse, ende den Grieken eene dwaasheyd.

Hier

X.

Hier komt het Kruyce JESUS in het Herte.

Bone IESV conde crucem,
Virgam, lanceamque trucem,
Conde in imo corculo.
Nulla prœualebit lues,
Amuleta quando ſtrues
Hoc myrrhæ faſciculo.

Jeſus met u Kruys en Wonden,
Laaſt mijn Ziel tot allen ſtonden;
Al u ſmert en bitt're pijn,
Laat tot haar verquicking zyn.

X.

Zielen-Gesprek.

1. WAt sie ick hier, ô Jesu, in dese Figure; namelijck: het Kruys, met allerley lijdens Instrumenten, waer mede ghy eenmael zijt beladen ende beswaert geweest, lijdende veele smerten buyten my, nochtans om mijnder sonden wille, ende my ten goede; Alsoo wilt doch oock het Kruys ende allerley diergelijcke Instrumenten dragen inwendigh in my.

2. En de-selve Liefde, die u beweeghde sulcken Kruys en Lijdens Instrumenten niet alleen op te nemen, maer oock gewilligh te dragen ende uyt te lijden, die wille u doch oock bewegen dit u Kruys willigh aen te nemen ende uyt te lijden in my, op dat ick moge komen in de gemeynschap uwes lijdens met u.

3. Laet, ô goede Jesus, dit u Kruys, zijn mijner Zielen eenige Medecijne, mijn eenige toevlucht in allen aenvechtingen, mijn bescherminge tegen den Vyandt, ende mijnen eenigen troost in leven en doodt.

4. Ende ghy mijn Ziele, bekommert u daerom nacht ende dagh, op dat ghy Jesus met sijn Kruys en

en lyden in u herte mochtet verkrygen, want uyt zyn Kruys ontstaat u eenige Heyl; in dit zyn Kruys is de eenige overwinninge tegen uwe vyanden, soo sichtbare als onsichtbare; onder desen Kruyce is de ware Vrede en Vreugde der Ziele verborgen.

5. Haast u dan, ô mijn Ziele, loopt haastig ende en houd niet op, tot dat gy dezen uwen Saligmaker met zyn Kruys in u Herte verkrijgt, want alsdan sult gy van veele passien ende aanvechtingen verlost worden, ende in gelatene gehoorsaamheyd, ende in stiller geduldigheyd, uwen gekruysten Lief-hebber tot synen smallen weg volstandig na wandelen tot in het Hemelsche Paradijs.

Suchtinge der Ziele.

In den angst, en in den noot,
Quaamt gy, ô Heer, uyt Liefde groot;
Om u schepsel in 't verdriet
Eeuwiglik te laten niet;
Maar gy komt zijn droefheyd stelpen;
Met hem uyt den dood te helpen,
Door u lijden en u Kruys
't Verloorne brengt gy weer t' Huys.

WAnneer ô Jesu lief! mijn Ziel leyd neergebogen
In diepe treurigheyd;
Steld gy dan Heer u lyden my voor oogen,
En u gehoorsaamheyd;
Dan moet myn Ziel in diepe ootmoet denken,
Wat lyd ik by die smert,
Die gy doe leed, doen gy u selfs quam schenken,
Voor ons liefhebbend Hert.
O Liefste Soon! gehoorsaam aan u Vader!
Om ons die verre heen,
Der sonden weg getreen, te brengen nader;
Waar vind men noch sulk een?
U groote liefd' en is niet uyt te meeten,
s' En heeft geen perk noch end,
Ag laat se noyt by ons doch zijn vergeeten,
Die gy in liefde kend.
Drukt soetste Heer u lyden, Kruys en smerte,
U Zielen-leet en pyn,
Ja brengt het al, soo 't u behaagt in 't Herte,
Van u gemaakt heel reyn:
Dan sal u kruys, u dood, en bitter lyden,
Sijn in mijn ziel geprent,
Om dat ik my kan van die sonden myden
Meer u, als my bekent.

ROM. 6. 8.

Indien wy nu met Christo gestorven zyn, soo gelooven wy, dat wy ook met hem sullen leven.

2 COR. 1. 5.

Want gelijk het lyden Christi overvloedig is in ons, alsoo is ook door Christum onse vertroostinge overvloedig.

Lief-

X. Figuur.

Liefste Jesu! berg u kruys,
En brengt u tugt-roe in ons Huys:
Laat al u lyden, dood en smert,
Altyd geprent sijn in ons hert;
Dan sal by ons geen yd'le eer,
Geen werelts lusten gelden meer.
Dit bondelken met myrre reyn,
Laat in ons hert besloten zijn;
Soo sijn wy vry van alle quaat,
Dat heen en weer voorby ons gaat.

Wanneer het heylig Kruys des Heeren in het hert,
Des menschen veel verschynd, als ook sijn bitter lyden,
Sijn Ziel van ydelheyd seer ligt bevrydet werd,
En steld des werelds vreugt, en haar vermaak ter syden.

Jesus met u Kruis en wonden,
Laast mijn Ziel tot allen stonden;
Al u smert en bit're pyn,
Laat tot haar verquicking zijn.

1 JOAN. 2. 2.

Ende hy is een versoeninge voor onse sonden: ende niet alleen voor de onse, maar ook voor de sonden der geheeler wereldt.

JUDÆ. 20. vers.

Bewaard uselve in de liefde Gods.

Aan-

Aanmerking op de

X. Figuur.

Over de woorden JESAIA 63.2.3.

Waarom zijt gy root aan u gewaat? ende uwe kleederen als eene die in de Wijn-perſſe treet? ik hebbe de perſe alleen getreden, ende daar was niemand van de volkeren met my.

ZANG:

Toon, Ey ſchoonſte Nimph aanſiet, &c.

1.

MYn lief, ik moet van heter minne wenen,
Hoe ſijt gy ſoo beſweet,
En waarom ſien u klederen als eenen,
Die in de Wijn-pers treet?
Als van een berg de water-beeken ſtromen,
Mijn lief, mijn alderſchoonſte Heer,
Soo vloeyd dat bloedig purper neer
Tot in uw ſoomen.

TEGEN-ZANG.

2.

DAarom ô Bruyd, zijn over al mijn leeden,
Mijn klederen ſoo rood,
Dat ik de pers alleene heb getreden,
't Is 't bloed dat ik vergoot:
Uyt min, om u verſmagte hert te drenken,
Mijn duyf, mijn alderliefſte Bruyd!
Staat op en gaat u ſelven uyt,
Ik ſal 't u ſchenken.

TOE-

TOE-ZANG:

3.

OCh! bloed gy soo om mynent wil, mijn schoone,
Vol liefde, vol geduld,
Hoe soud' ik dit in eeuwigheyd beloone,
Hoe diep raak ik in schuld:
Waar hebt gy my onwaarde toe verheven,
Ik ben van uwer minne krank,
Nu laaft my met dien soeten drank,
Mijn lief, mijn leven.

Soo werd de soete duyf vertroost,
Van Jesus haar beminde,
Hy lield' en mind dit waarste kroost,
Als d'alderliefste vrinden.
Siet wat de schoonste Jesus doet,
Geprangt door duyzend smerte,
Hy schenkt sijn schoonste Bruyt sijn bloed,
En geeft haar ook sijn Herte.
Hier is de liefde groot en hoog,
Wie kan het al doorgronden?
Weg werelts liefde uyt mijn oog,
Ik soek het in sijn wonden.

1 PETRI. 3. v. 18.

Want Christus heeft ook eens voor de sonden geleeden, hy regtvaardig, voor de onregtvaardige; op dat hy ons tot God soude brengen, &c.

Na-

Nader Aanmerking
Uyt AMBROSIUS,
Op de X. Figuur.

SIet hier de diepe nedrigheyd, wonderlijke lydsaamheyd, yverige liefde, overvloedige goedertierentheyd, wonderbaare sagtmoedigheyd, bestendige gehoorsaamheyd van Jesus Christus! Siet hier de pyne, smerten, benautheden, worstelinge ende uytterste lyden Christi voor het geestelijke ende eeuwige goet van de dierbaare zielen zyner verloste; Siet hier de dood Christi; Siet hoe hy het Hooft gebogen ende den geest heeft gegeven.

Wel, deese zyn de bysondere stucken welke wy gelijkvormig moeten werden. Maar helaas!

Wat een wyd, breed ende groot onderscheyd, verscheel en ongelijk is'er tusschen my en hem? Christus heeft in zyn lyden gescheenen genaden, syne genaden hebben haar in zyn lyden vertoont, gelijk so veele sterren, in een heldere winterse nagt. Maar hoe swak en duyster zyn de flaauwe genade in mijn Ziele? Christus heeft in zyn lyden soo veel voor my geleeden, ik en weet niet hoe veel; door zijn onbekende droefheyd, ende lyden dat hy heeft gevoelt, maar dat wy niet bescheydelijk konnen weten (seyden de Oude Vaders der Griekse Kerke in haren Godsdienst,) ontfermt u onser, ende behoud ons, zyn droefheyd en lyden was soo groot, dat eenige gedagt hebben dat 't gevaarlijk is 't-selve uyt te beelden; maar hoe sober ende hoe gering is mijn lyden voor Jezus Christus?

Ik

Ik en hebbe noch tot den bloede niet tegen-gestaan. En al hadde ik, wat is dit in vergelijking van zyn uytterste lyden? Christus in zijn lyden gestorven? zyn lydige gehoorzaamheyd was tot de dood des Kruyces. Hy heeft aan het Kruys gehangen tot dat hy zyn hooft geboogen ende den geest gegeven heeft; Hy is der Sonden eenmaal gestorven.

Maar helaas! Hoe leve ik in het selve daar voor hy is gestorven? tot deesen dag toe hebben mijne sonden den geest noch niet gegeven; tot desen dag toe is Christi dood noch niet geweest de dood myner Sonden; och! mijne Sonden en zyn noch niet gekruyst; het Herte-bloet mijner sonden is noch niet gelaten; och! wee my, hoe weynig ben ik in alle deese opsigten Christus gelijkvormig.

1 JOAN. 4: 9.

Hier in is de liefde Gods tegens ons geopenbaart, dat God zijnen eenig-gebooren Soone gesonden heeft in de wereld, op dat wy souden leven door hem.

Hier

XI. Figuur.

Hier regeert JESUS het Herte.

O Heere Jesus, ô hoe schoon,
Past u den Scepter en de Kroon!
Gebied, ô alderhoogste God,
Wy passen op u hoog gebod;
U jok is ligt, u last is soet,
't Is alles Heylig wat gy doet.
Dat geen gelatenheyd verschil,
Noch eyge keur, noch eyge wil;
In 't Herte blyven, kleyn noch groot,
Maar voerd het alles in den dood;
En werpt het uyt voor drek en slyk,
Dan werd het Hert een vreugdenrijk.

Hoe hoog is soo een Ziel verheeven,
Als Jesus! komt in 't Herte leven;
Als Jesus, Godts geliefden Soon,
Sit daar, met Scepter ende Kroon.
Dan moeten andere Heeren vlieden;
Wanneer dien Koning komt gebieden,
Ja op sijn Heylig Hemels Woord,
Soo moeten al de lusten voort.
Den Satan, Wereld, Vlees en alle,
't Moet voor sijn voeten nedervalle:
Daar kan doch niets voor hem bestaan,
Als hy het Hert sijn kragt doet aan.

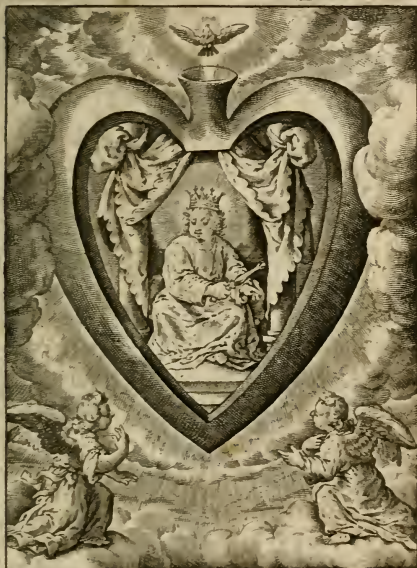
LUC. 17.21.

— *Noch men sal niet seggen, siet hier ofte siet daar: maar het Koninkryke Gods is binnen u lieden.*

Hier

XI.

Hier regeert JESUS het Herte.

Quis hic vultum non serenet?
IESVS ecce sceptra tenet
Cordis in palatio.

IESV tantum ora pandas
Manda quod vis, ad quod mādas
Adsumus obsequio.

Io Galle excud. *C. de Mallery sculp.* 8.

O hoe g'lukſalig is dat Hert,
In 't welke Jeſus Konink werd;
Keerd dan, ô Heyland, tot my in,
En heerſcht in my na uwen ſin,
Weerd verre weg dat u mishaagt,
En voor 't volherden ſorge draagt.

IX.

Zielen-Gesprek.

1. WAt sie ick hier? ach wat wonder verschijnt hier voor mijn oogen? Sie ick hier niet den Heere Jesum sitten in 't midden des Herten, als een Koninck op sijnen Koninckliјcken Throon, Scepter en Kroone dragende.

2. O! hoe saligh en boven-maten geluckigh is die Ziele, in wiens Herte Jesus Koninck geworden is: want of schoon Jesus een Koninck is, buyten u Herte, ô mijn Ziele, dat en kan u in 't minste geen nuttigheyt toebrengen: Maer wanneer Jesus een Koninck binnen in u Herte geworden is, soo is hy eygentlick u Koninck ende u Saligheyt.

3. Daerom, ô getrouwe Heylandt, dewijle ghy lust hebt in der menschen herten als een heerschende Koninck te regeeren, soo doet my oock die genade, dat ick u desen oogenblick mijn herte presenteere ende overgeve tot uwen Throon ende Paleys; Ach! neemt het in, regeert in het selve, laet uwe heerschappije tegen uwe ende mijne Vyanden daer in openbaer worden; Verdrijft uyt mijn herte alle onreyne lusten ende ongeoorloofde begeerten, verplettertse onder uwe voeten in my; laet de Sonde, de Wereldt, den Satan, uwe ende mijne slaven ende vasalen zijn.

4. Wild

4. Wild dan niet af-laten, ô mijn Ziele, tot 'dat ghy desen Koninck in u Herte tot een Regeerder verkrijght: ô! hoe geluckfaligh fult ghy zijn, wanneer dese Koninck in u sal regeeren? hoe sult ghy dan over Sonde, Satan ende de Werelt, een Heer ende Meester zijn konnen? Maer onsaligh en de boven-maten ellendigh sult ghy zijn, soo wel in dese als in de toekomende Eeuwe; wanneer Jesus geen Koninck en wordt in u Herte, maer dat Lucifer met de arge boose Wereldt daer in blijven regeeren: ach! hoe een ellendige Slavinne sullen sy van u maken, hier ende hier namaels.

Suchtinge der Ziele.

O Koninck Iesus, Godes Soon,
Maeckt doch mijn hert u tot een Troon,
Op dat ghy daer regeeren meught,
Soo heb' ick rust, soo heb' ick vreught,
Soo ben ick wederom bequaem,
Altijd te loven uwen naem.

XI. Figuur.

VErheugt u menschen al gelijk,
Want Jesus heeft sijn Koninkrijk;
De glory van sijn Heylig licht,
In 's menschen herte opgericht.
Gebied nu Heer, wy swygen stil,
Om al te doen na uwen wil;
U Woord is ons te kragtig soet,
Dat wie het hoord, u prijsen moet.
Gelooft zy God die in u hand,
Den Scepter Davids heeft geplant;
En die de Kroon der Heerlijkheyd,
Voor eeuwig u heeft toegeseyd.

Wanneer de Heere God in 't herte van de menschen,
Opregt het Heylig Rijk van Christo sijnen Soon!
Soo doet den mensch na al sijns Heeren Herten wenschen,
En krygt dan ook in 't laast des Hemels vreugde Kroon.

Geen vreugt kan dese vreugt verbeelden,
Als Jesus Koning is in 't Hert,
Dan swemd de Ziel in volle weelden,
En is bevryd van druk en smert:
Dan sit de Ziel in stilligheeden,
En laat haar Konink, Kroon en Staf,
Om al de sonden te vertreeden,
En werpen die in 't naarste graf.

PSAL. 89. 30.

Ende ik sal sijn zaat in eeuwigheyd zetten, en sijn Troon alle de dagen der Hemelen.

Nader Aanmerking

Uyt J. TAULERUS,

Op de XI. Figuur.

DE mensche die door de ware deure Jesum Christum, in dit inwendig Rijke gekomen zijn, vinden louterlijk de waarheyd, die alle menschen onbekend is, die in desen grond niet en woonen. Dese vinden dat Dionisius Schrijft, dat boven alle vernuft, boven alle gedagten, en boven alle verstand is, dat is, sy vinden dat ligt, in het ligt.

De Doctooren ende geleerde, leesen met neerstigheyd de Boeken, en slaan de bladeren om, maar dese menschen leesen dat waarachtig levendig Boek, daar in het altesamen leefd. Want zy keeren de Hemelen en het Aardrijk om, ende leesen daar in de voortreffelijke groote wonderen Gods, ende gaan voorder aan dat onderscheyd der lieve Engelen Gods, ende komen voorder aan de opperste letter, der H. waardige Drie-eenigheyd: dat is, hoe God den Vader sijnen Sone Jesum Christum eeuwiglijk geboren heeft, ende eeuwiglijk baard, ende hoe dat eeuwig woord, eeuwiglijk gespeeld heeft in sijn Vaderlijk Herte, ende hoe God de H. Geest altyd vloeyd van hen beyde, en hoe de H Hooge drie-eenigheyd haar altyd uytgiet in alle Zalige Geesten, ende hoe zy haar wederom gieten in werkelijker eeuwiger Zaligheyd: dit is de Zaligheyd, waar van de Soone Gods Jesus Christus sprak, Vader dat is het eeuwige leven, dat zy u alleen waaragtig God bekennen, ende dien gy gesonden hebt Jesum Christum. Kinderen dit is het ware leven in den inwendigen Tempel Gods, hier sit de opperste Konink in sijn Palays, wie dit versogt heeft, die weet het alleen, en niemand anders.

SANG. *Vois: ô Neria ſchoonſte, &c.*

1.

O Blinde Werelt vol ellende,
Al u geluk beſtaat in waân,
Dat gy u groote armoed kende,
Gy ſoud naar and're rijkdom ſtaan.

2.

O Koningen, kond gy 't beſeffen,
Waar in een Koningrijk beſtaat,
Gy ſoud u roem ſoo hoog niet heffen,
U aardſche Kroon was haaſt verſmaat.

3.

Gy boogd met Kroon en Scepter neder,
In 't Stof van Jeſus doorne Kroon!
Gy gingt tot Heerſchappy niet weder,
Maar bleeft een Dienaar van Gods Soon.

4.

Och kende gy den ſchoonſten Heere,
U aards Paleys verliet gy bly,
Want hem te dienen is regeeren,
Maar aards regeeren ſlaverny.

5.

Wie hem behaagd heeft altyd vreede,
Of ſchoon de werelt woeld en raaſt,
En d'een van d'ander werd beſtreeden,
Hy is van geen geweld verbaaſt.

6.

Sijn Geeſt verheugt ſig niet door Wyne,
't Is levend water dat hy drinkt,
Dat in hem werd tot een Fonteyne,
Die in het eeuwig leven ſpringt.

7.

Komt Koningen van uwen Troone,
Komt werelt van u drek en ſlyk,
Werd onderdanen van Gods Soone,
En Koningen van 't eeuwig Rijk.

Ziele-

Ziele-Zucht.

REgeerd mijn Hert, ô Jesus mijn beminde,
En woond daar eeuwig in,
Door uwe soetste min,
Dan sal ik regt de ware blydschap vinden.
Hoe droevig is mijn Ziel ô schoonste Heere!
Sy mist u soet gesigt,
En 't aldersaligst ligt,
Moet zy helaas! in deese stand ontbeere.
Wie kan mijn Ziel doch troosten in mijn smerte,
Dan gy, ô Zielen vrind
Die my doch hebt bemind:
Neemt mijn gesucht en klagen eens ter Herte.
Kom set u neer, ô groote Zielen Harder,
In 't Hert van my, u Troon,
Ey neemt het tot u woon,
Maar wykt, ô Heer! ay wykt van my niet verder.

PSAL. 2. 6.

Ik doch hebbe mijnen Koning gesalft over Zion, den Berg mijner Heyligheyd.

XII. Figuur.

Hier Ruſt JESUS in 't Herte.

WAt kan doch zulk een Herte deere,
Als Jeſus d'alderſchoonſte Heere;
Sit neder in het Hert en ruſt,
En geeft de Ziel ſijn vreugdens luſt.
Of dan de Satan met ſijn boelen,
Al rontom ſwieren en krioelen;
't En mag geen quaad, de groote God
Ruſt in het Hert, der Zielen ſlot.
Schoon dat de felle Blixem ſtralen,
Tot in het diepſt des Herten dalen;
Wat kan dat quaad, als Jeſus ſchoon!
Daar zit en ruſt, en heeft ſijn Troon.
Wat kan de wind van onheyl deeren,
Op 't Hert, daar binnen ruſt de Heere:
Wat kan het Kruys doen, of de ſmert,
Soo lang de Konink zit in 't Hert.
Geen onruſt kan ſoo'n Ziele ſtooren,
Wat het ook zy, die komt te hooren,
De ſtem van Jeſus in ſijn Hert,
Hoe dat hy ook geſlingerd wert.
Sijn oogen ſijn op hem geſlagen,
In alle Kruys, en wild gy vragen;
Waar hy die vreê en ruſt van heeft?
't Is om dat Jeſus in hem leeft.

JOAN. 14. 20.

In dien dag ſult gy bekennen, dat ik in mijnen Vader (ben) ende gy in my, ende ik in u.

Hier

XII.

Hier ruſt Jesus in het Herte.

Fruſtra Boreas minatur,
Fruſtra fulmen debacchatur,
Fruſtra ſpumant cærula:
Dum in corde lectum ſtrauit,
Atque ſponſus dormitauit,
Tuta ridet ſponſula.

Io. Galle excud. *C. de Mallery ſculp.* 15.

Wat moeter vreed' en ſtilte zijn,
Als Jeſus ruſt in 't herte mijn,
Wie ſoud' verſchrickt ſijn of bevreeſt,
Daar Jeſus woont door ſijnen Geeſt.

XII.

Zielen-Gesprek.

1. OF schoon alle storm-winden, ende woedende baren van de ongestuymige Zee deser woester Werelt, haer tegen my bewegen, soo en sullen sy tegen my niet vermogen, wanneer ghy, ô goede Jesus, door uwen Geest mijn herte sult gelieven te besitten.

2. Ach! dat ick u soo konde bejegenen, dienen ende dancken; dat ick u in mijn herte mochte behouden, op dat ghy aldaer rustende, ick geen ongeluck en behoefde te vreesen, om dat ghy mijn Heylandt, Verlosser ende Salighmaker by my, in my, jae in 't midden mijnes herten zijt.

3. Want ghy mijn Behouder, zijt mijn Licht in mijne Duysternissen, ende in de dwael-wegen deser booser Werelt; wie wil en kan my dan verleyden, soo lange ghy by my, ende mijn Behoeder zijt? Ghy zijt mijn kracht in mijne swackheyt, wie kan my dan overwinnen? Ghy zijt mijne vreughde in mijne droefheyt, wie kan my dan bedroeven? ghy zijt mijn eeuwigh Leven, wie kan my dan van u scheyden?

4. Wel aen dan mijn Ziele, bevlijtight u

t'allen tijden, dat ghy desen uwen Bruydegom by u moogt hebben ende behouden, op dat hy sy u eenige heyl tegen alle uwe tegenheden ende aenvechtingen, hy sal u zijn allen, tegen alles, want hy is doch alles in allen.

5. Het is waer, dat het somtijts schijnt als of de Heere sliepe in u, wanneer hy niet altijt even haestigh yets in u uytwercket nae uwen wille; maer dat is sijne beproevinge, noodigh ende nut tot uwer beproevinge ende oeffeninge, op dat ghy des te vuyriger, inniger, ende ernstiger tot hem roepen soudet.

6. Wanneer dan de quade affecten ende beweegingen sich in u beginnen te verheffen, ende dat Jesus schijnt te slapen, soo is het hoogh-tijt dat ghy hem door ernstige suchtingen soeckt op te wecken ende tot uwe hulpe te beweegen.

Suchtinge der Ziele.

Of schoon de wint van tegenspoet,
Mijn hert veel anghst en vrees aen-doet,
Blijft ghy daer met u Liefde, Heer,
Ten sal beweegen nimmermeer.

O Soe-

XII. Figuur.

O Soete ruſt wie kan u ſtooren ,
Al ſlaat den Hemel ſlag op ſlag ,
Al bruld den afgrond wat hy mag ,
Al laten ſich de winden hooren ;
't Is al vergeefs hoe dat het gaat ,
Wanneer het dus in 't Herte ſtaat.
Geen Schepſel kan de plaats beroeren ,
Daar ſijnen Schepper op beluſt ,
In diepe ſtilte lieflijk ruſt ,
Schoon alle Creaturen 't ſwoeren :
Al regent'er een overvloed
Van ſtryd , en Kruys en tegenſpoet ;
Inwendig blyft de ruſt in weſen ,
En weet van ſchricken noch van vreſen.

Wat baat een Ziel veel geld en goed ,
Wat kan hem al ſijn rijkdom geven ,
Wat edeldom in 't hoogſte bloed ;
Wat aanſien in dit ſterflijk leven?
Soo hy geen ruſt in Jeſus heeft ,
En dat ſijn Ziel kan ondervinden ,
Dat al wat voor de oogen ſweeft ;
De vlugge tyd ſteeds komt verſlinden.
't Is ydelheyd , het aardſche goed ,
Kan aan de Ziel noyt vrede geven ,
Maar Jeſus ruſtend in 't gemoet ;
Geeft aan de Ziel een beter leven.

EPH. 2. 14.

—— —— *Want hy is onſe vrede.*

S A N G.

Het daget uyt den Oosten.

1.

AL ruyſchen alle woude;
Al bruyſt het wilde meer,
Al beeft het al van donder,
Al ſtraald de blixem neer,
Mijn Hert blyft ſonder vreeſen
In ſijn wezen.

2.

Het kan ons niet verſchrikken,
Al wat van buyten woeld,
Wanneer men maar van binnen,
Die ſchoonſte ruſte voeld;
Die ſchoonſte ruſt van binnen
Kan 't verwinnen.

3.

Als Jeſus ſich in 't Herte,
Te ruſte heeft geſet,
Laat eens een onweer komen,
Dat deſe ruſt belet;
Al 't quaat verſmeld in vreſen
Voor ſijn weſen.

4.

O menſchen woud gy leeren,
Waar in u heyl beſtaat,
't Is hier in dat gy weelden,
En aartſche rijkdom haat;
En dat gy tragt te winnen
Ruſt van binnen.

PSAL. 132. 13. 14.

Want de Heere heeft Zion verkoren, hy heeft het begeert tot ſijn woonplaatſe, (ſeggende) dit is mijne ruſte tot in eeuwigheyd, hier ſal ik woonen, want ik hebſe begeert.

Such-

Suchtinge der Ziele.

ACh! dat wy tot dien ſtant waren gekomen, dat wy onſes Heeren eygendom waren geworden, wy ſouden ontſlagen zijn van alle ſorge, wy ſouden genieten alles wat een Chriſten mag wenſchen, ja alle ſchatten en rijckdommen der barmhertigheyd Godts ſouden voor ons open zijn, in de Helle en in de doot ſouden wy het Hooghſte God, dat is Godt, vinden.

Al ſtormt den Hemel nog ſoo fel,
Al ſchiet den blixem nog ſoo ſnel,
Daar is geen buy, noch Donderſlag,
Die my in 't het ontruſten magh;
't Is alles niet wat buyten woelt,
Soo langh men binnen ruſte voelt:
Als den genaed' Heer op zijn bed
Sig tot zijn vreed' ruſt heeft geſet;
Want daar hy ſit, daer is de Geeſt
In 's menſchen herte onbevreeſt.

Als Jeſus in u ziel tot ruſten is gelegen,
Al wat daarbuyten is den menſche niet en deert,
Al ſtormt de tegenheyd, al valt verſoekinghs regen;
Die ziel daar Jeſus ruſt, haar nergens aen en deert.

PSALM 27. 1.

De Heere is mijn light, ende mijn heyl, voor wien ſoude ik vreeſen? de Heere is mijn levens kraght, voor wien ſoude ik vervaert zijn?

Na-

Nader Aanmerking
Op de XII. Figuur.

DE mensche die in de Werelt haar deel hebben, en welke haar ruste soeken in die dingen welke door de tyd vergaan, en door 't gebruyk verdwijnen, zijn de armste en ellendigste schepselen van de Werelt; yder schepsel in de Werelt roept ons als toe, dat'er geen waare ruste in haar te vinden en is, en daarom mogen wy seggen; dit is de plaetse van onse ruste niet.

Onse zielen zijn van God geschapen, tot Hoger beschouwing van dingen welke onse onsterffelijcke zielen konnen versadigen, en om dat dese vergenoeginge in geen schepsel is te vinden, daarom moeten wy het soeken in hem die een schepper, en formeerder van al het geschapene is.

In God moet dan onse ruste zijn, en hy in ons, dan sullen onse zielen vreughden en blijdschap in hem vinden; want als God de ziel vervult, dan moeten en alle andere vreughde, en vergenoeginge wyken.

ô Mijn ziele, soekt dan alleen uw ruste in Jesus, soekt uw Hooghste goet in hem; want zijn goedertierentheyd is beter dan het leven selfs: laat uwe ziele doch soo niet beswaart worden met deese ydelheden van de Werelt, dat gy voor Jesus geen plaats in u herte soudet overlaten; maar soekt hem boven alles in u herte te bewaren.

PSALM. 132. 8.

Staat op Heere tot uwe ruste: gy en de arke uwer sterkte.

XIII. Figuur.

Hier ſingt JESUS in 't Herte.

HEt moet de Ziel tot vreugde dwingen,
Als Jeſus in het Hert komt ſingen,
Als Jeſus, Gods-geliefden Soon,
Heft daar in op een Hemel-toon,
Wie kan die groote vreugt uytgalmen,
Als Jeſus in het Herte Pſalmen
Van al ſijn groote liefde ſingt,
En ons ſoo tot ſijn liefde dwingt,
O Heyland! Koning! en Regeerder!
Heft op uw Hemel, toon te meerder,
In 't Herte van een doode Ziel,
Voor wien gy noyt u gunſt inhiel,
Te regt kan noyt de vreugde weſen,
Als gy niet komt de Ziel geneeſen,
En ſtort in haar u vreugt en ligt,
En toont u vrind'lijk aangeſigt;
O Menſche! wild gy vreugde ſmaken,
Die u tot aan het Herte raaken,
't Is Jeſus Goddelijken Geeſt,
Welk maakt in 't Hert een Hemel-feeſt;
O Kond gy deſe vreugt erlangen;
Gy hoorde Jeſus ſijn Geſangen,
Die hy ſteeds door ſijn Geeſt en Woort,
In 't Heylig Herte ſoet brengt voort;
Dees vreugde die is af te meten,
Wanneer 't geheyligde geweten,
Seer ſoetlijk ruſt, en ſmaakt dien ſchat
De welk de wereld niet en vat.

PSALM 4. v. 8.

Gy hebt vreugde in mijn Herte gegeven, meer dan ter tyd als haar koorn, en haren moſt vermenigvuldigt zijn.

Hier

XIII.

Hier Singt JESUS in 't Herte.

Cor exulta, quid moraris?
Gaude, plaude, inuitaris
Pijs IESV cantibus.

Sonat chelys Angelorum,
Sonant tubæ Beatorum
Mixtis IESV vocibus.

L. Galle exc. *C. de Mallery sculp.* 13.

Als Jeſus 's menſchen hert beweegt tot ware vreugt,
Om ſijnen loff en prys, door Lofgeſang te uyten,
'tVermaak gaat boven al, wat geven kan geneugt,
't Sy Aarts-muſijk of ſpel, door fluyten, harpen, luyten.

XIII.

Zielen-Gesprek.

1. O Heylige Heere, wat is soodanigen Ziele wel geluckfaligh, wiens herte alleene door uwe goetheydt tot ware vreughde bewogen word, want gelijck als dese beeltenisse uytwijsen, soo pleeght ghy oock uwen lust te hebben der geloovigen menschen herten om Godts eere door Lof-sangen te verkondigen, en te bewegen.

2. Want gewisselijck moeten alle goede beweegingen tot singen (sullen sy tot eere ende lof des Alderhooghsten strecken) geschieden in den Geest ende in der Waerheydt, ende dien-volgende van u af-dalen ende in 't herte gewrocht worden: ghy selfs Heere moet door uwen Geest het herte ontsteken, ende dat-selve in Liefde tot uwen lof, levendigh maken.

3. Nu dan, ô getrouwe Heere Jesu, ontfermt u mijnder, en verschijnt doch van dese uyre aen, door uwen Geest, in mijn herte: verdrijft alle aerdtsche en Vleeschelijcke droefheyt uyt het selve: ontsteeckt mijn herte met uwe Liefde, en vervult het met Geestelijcke en Hemelsche blijdtschap, opdat ick my waerlijck verheugen magh in u den Levendigen Godt; en dat ick door dese Hemel-

sche

ſche vreughde tot ſingen worde bewogen, om den lof Godts te uyten voort ende voort.

4. En ghy mijn Ziele, wat maeckt ghy? waer mede zijt ghy beſigh? waer in verheught ghy u? keert u doch ſonder vertoeven tot den Heere Jeſum, laet hem uwe eenige vreughde ende roem zijn, vermaeckt u in geene dingen buyten hem, ſinght ende verheught u door Hem, met Hem, ende in Hem; Singht met herte ende monde:

Jeſu mijn Vreugd', mijn roem, en eer,
Mijns Herten ſchat, die ick begeer.
Ick kan't gewis niet wijſen an,
Hoe hoogh u Næm verheugen kan,
Wie dat Geloof in 't herte heeft,
Die ſal 't bevinden dat hy leeft.

Suchtinge der Ziele.

Beweeght mijn hert tot ware vreught,
Verweckt in my oprechte deught,
Dat ick voor uwe goedigheyt,
U loove in der eeuwigheyt.

XIII. Figuur.

DOe alle Creaturen ſwegen,
En 't hert een ruymte had gekrege
Dat eenſaamheyd de plaats beſloeg,
En al 't gewoel ter deur uyt joeg,
Doen alle Trooſten hem ontgingen,
Doen hoorden 't Jeſus in ſig ſingen:
O Soeten ſang van Godes Soon,
Gy zijt den menſche veel te ſchoon.
Doe kon het alle vreught vergeeten,
Die niet van God werd toe-gemeeten.

Wie kan verſtaân dees hooge dingen?
Als Jeſus komt het herte dwingen,
En geeft daar in een Hemels woordt,
Soo datter blijdſchap werd gehoort:
De ziele ſelfs in veel verdrucken,
Is vroylijck in haar ongelucken,
Want Jeſus blijdſchap ruſt in 't hert;
Die doet vergeeten al haar ſmert.
O Godes Soon! doet my ſteedts hooren,
Uw ſtem die Engl'en kan bekooren,
U ſtem, en taal ſoo overſoet,
Soo trooſtlijck voor een ſwak gemoet.

PSALM 89. 16. 17.

Welgeluckſalig is het volk 't welk het geklank kent: O Heere, ſy ſullen in het ligt uwes aenſchijns wandelen, ſy ſullen haar den gantſchen dag verheugen in uwen name; en door uwe gereghtigheyd verhooght werden.

SANGH:

ZANG:

Filis mijn Twede ziel.

1.

'tGEen ik niet wist te zijn
In Hemel of op aard,
Dat is nu mijn
Door God geopenbaard,
Nu kan mijn blyde geest het al versmaan,
De schoolgeleertheyd vind het niet,
Schoon zy soo gaau met duysend oogen ziet;
't Is een geheym, 't is een verborgentheyd
Die in de liefde Gods begraven leyd.

2.

Nu zijn wy wel gereed,
t'Ontfangen van Gods wil,
Het kruys en 't leed,
Gelaaten ende stil;
Dien diep verhoolen schat is ons een schild,
Een schild die 's werelts magt versmaad,
En al 't geweld der Hellen wederstaat,
O Salig schild, van God my toe vertrout,
Geluckig die zig agter u onthoud.

3.

Een grondeloos berouw,
Van 't quaad door ons gedaan,
Opregt, en trouw
De werelt te versmaan,
Gehoorsaam sijn naar mate onser kragt,
In alles wat de Godheyd leert,
En door sijn Soon met regt van ons begeerd,
Dat is den weg die ons daar heenen leyd,
Om eens te vinden dees verborgentheyd.

XIII.

SPeeld op de snaaren, vrolijk klinkt,
Want Jesus de musijke singt;
Laat yders instrument voortaan,
Op Jesus toonen, lof prys gaan.
Laat nu der Eng'len groote schaar,
En ook der Heyl'gen allegaar;
't Sy op Cimbaal, op Harp, of fluyt,
Haar dank-lied gaan na dit geluyt:
Soo sal de vreugde van nu aan,
Tot in der eeuwigheyd bestaan.

Als Jesus in het Hert des menschen vreugt verwekt,
Soo mag den mensch ook wel van vreugde regt opspringen,
Als Jesus steld den toon, van liefde onbevlekt,
Den mensche vrolijk mag den lof des Heeren singen.

Geen vreugt is by dees vreugt te agten,
Als Jesus hoog gelooft,
De Ziel versterkt steeds door sijn kragten;
Dit alle vreugt verdooft.
Wanneer die schoone Son komt schynen
In 't duystere gemoet,
Die doet de donkerheyd verdwynen,
En geeft sijn Hemels soet:
O Vreugt van Godes Soone!
Och! wild steeds in my woone.

PSAL. 33. 21.

—— *Want ons Herte is in hem verblyd, op dat wy op den name sijner Heyligheyd betrouwen.*

Die

APOCAL. 2. 17.

Die overwind, ik sal hem geven te eeten van het manna dat verborgen is.

KOnd gy u Hert van d'aarde trekken,
En sien van al het sienlijk af,
En al dat kan tot lust verwecken,
Niet achten als wat wind en kaf.
Kond gy in stilligheyd u keeren
Tot hem, die in de stilheyd rust,
Soo sult gy smaken hoe de Heere,
Seer vrolijk in u Ziele rust:
Dan zult gy proeven ende smaaken,
Wat Jesus is, al voor 't gemoet,
Als hy komt tot u Ziele naaken,
Met Hemel vreugde over soet.
Dan sult gy kennen zulke dingen,
Dewelk de Werelt niet verstaan,
In droefheyd sult gy konnen singen,
Als Jesus 't Hert met kragt doet aan.
O Vreugde! wie kan u uytdrucken,
Wie heeft een tong tot sulk een spraak,
Dit kan de Ziel van d'aarde rucken,
Soo s' is, en rust in dit vermaak.

2 COR. 12. 2.

Ik kenne een mensche in Christo, voor veertien Jaaren, of het geschiet zy in het lichaam en weet ik niet, of buyten het lighaam en weet ik niet: God weet het dat de zodaningen opgetrokken is geweest, tot in den derden Hemel.

XIV. Figuur.

Hier ſpeelt JESUS in 't Herte.

EEn vreugt die noyt komt tot de ooren,
De welk de menſch noch proeft noch ſmaakt,
Met al 't geen dat het lichaam raakt,
Werd door God in de Ziel gebooren.
Waar blyft de werelt met haar vreugt,
Die niet als maar het vleeſch verheugt?
De ſoete ſtem van Jeſus ſnaaren,
Die maaken 't Herte dat het ſingt,
En in ſijn liefde als verdrinkt;
O Godes Soon, wild openbaaren,
Hoe langs hoe meer in mijn gemoet;
De vreugde van u Hemel gloet.
Wie ſalder Heere, konnen ſwygen,
Als gy het Herte door u geeſt,
Nood op dat Godlijk Hemel-feeſt,
Dat weynig hier op aard verkrygen:
O Schoonſte Heer! ô liefſte vrind!
Hoe ſalig is hy die u vind.
Laat and're ſig in ſpel vervreugen,
In ydelheyd, en leckerny,
Ik ſet dit alles aan een zy,
Om my met Jeſus te verheugen.
Dit Goddelijk Ziel vermaak,
Dat is 't alleen daar ik naar haak:
O Jeſu lief mijn Ziels beminden,
Geef dat ik het by u mag vinden.

HOOGL. 7. 6.

Hoe ſchoone zyt gy, ende hoe lieflyk zyt gy, ô liefde! in wellúſten.

Hier

XIV. Figuur.
Hier ſpeelt Jesus in 't Herte.

Het is de regte Hemel-vreugt,
Als Jeſus 's menſchen hert verheugt,
En ſpeeld op zijn vergoode ſnaaren,
Die kan het eenigſins verklaaren,
Wat dit te ſeggen is, dien vrind,
Welk Jeſus liefde ondervind.

XIIII.

Zielen-Gesprek.

1. O Heere, alderaanbiddelijkste goedheyd; wie heeft bequaamheyd, om uyt te drucken, met sijn menschelijk verstant, dese groote verborgentheyd, welke niet met ooren gehoort, noch met oogen gesien, noch met handen getast, noch met de tonge kan geproeft werden; maar dat alleen gesmaakt, en gevoelt werd in den binnensten grond der zielen, van uwe lief hebbers.

2. O Jesu! gy onteyne van blijdschap, en vreugden, wilt mijn ziele gedurig verheugen door u aangenaam geluyt, van de snaaren uwes Geestes; doet in my hooren die stemme van vreugden, en blijdschap, welke gy geven en schenken wilt aan die geene welke u met haar geheel herte zoeken.

3. O Neemt van my weg, al dat kan verhinderen uw Godlijk werk in mijn herte, op dat het geheel en al voor u zy; en gy uw Hemelse stem in mijn ziele moght gedurig laten hooren; op dat het herte te meer mag afgewend werden van de nietige, en ydele dingen deser Werelt; O komt gy gezegende Soone Godts, en leeft eeuwig in mijn herte.

4. Maar O Heere! een herte dat soo veelmaals u woning besmet heeft door de sonde, soud gy daar wel weder in willen komen? ach Heere? als gy regtvaardig soud handelen met my, soo en soude ik

ik dese gunst van u niet derven wagten, maar gy zijt oneyndig goed in liefde, en gy wilt arme zondaars weder in uwe genade aennemen, wanneer sy sig van ganscher herte tot u bekeeren,

5. En daarom O Heere Jesu! neemt my aan; volbrengt het werk uwes Geestes in my; laat uwe liefde mijn ziele overwinnen, op dat ik uw lof eeuwig mag roemen en prijsen.

Suchtinge der Ziele.

O Heer, 't staat kostelijk in 't gemoet
Als gy uw vreught daar hooren doet,
Als gy op uwes geestes maat,
In 't hert uw soete harpe slaat.
Als gy de ziel om hooge trekt,
En tot uw Godlijk lof verwekt,
O Schoon gespeel, ô soet geluyt,
Wist doch Werelt, wat 't beduyt,
Sy vloog na u, van d'ydelheyd,
Die haar noch diep voor d'oogeleyd,
En koos een arme hut ter woon,
Om Jesus vreught, Godts liefste Soon.

XIV. Figuur.

Daar is een grond in 's menschen Geest,
Die nimmer is verbeeld geweest;
Geen Creatuur kan daar genaken,
Maar God alleen die kanse raaken;
En raakt God daar den mensche aan,
Dan moeter groote vreugt ontstaan;
Geen vreugt door beelden noch door sinnen
Van buyten, en gevoert na binnen;
Maar vreugt door Goddelijke kragt,
In 't diepst der Zielen voortgebraght.
In 't Godlijck beelt, in 't Zielen weesen,
Gelijk een welbron opgereesen,
Dat is de Harp, die Jesus slaat,
Dat alle vreught te boven gaat;
Dan laght het hert met alle weelden,
Die sigh de Wereld kan verbeelden.

Rom. 14. 17.

Want het Koninkrijcke Godts en is niet in spijse ende drank, maar reghtvaardigheyd ende vrede, ende blijdschap door den Heyligen Geest.

Habac. 3. 18.

Soo sal ick nochtans in den Heere van vreughde opspringen: ick sal my verheugen in de God mijns heyls.

SANG:

S A N G:

Psal. 78.

Op de XIV. Figuur.

O Groote Heer! en God van alle tyden;
Tot wien mijn Ziel in Kruys, in ſmert en lyden
Haar ſugten ſend, op dat gy my ſoud hooren
Van uwen Troon; ay leend tot my u ooren,
En laat u Geeſt, der zielen medicijn,
Tot mijnen Trooſt ſteedts werkſaam in my zijn.

Laat Heer! u Geeſt van boven afgeſonden,
My uwe liefd' en ſuyvre gunſt verkonden,
Op dat de ziel door uwe liefd mag leven,
Wanneer g'uw ſelfs hebt aan het hert gegeven;
Slaat gy de Herp van uwe vreught in 't hert,
Op dat de ziel met u vereenigt werd.

Op dat ſy hoort uw ſtem, wie kan 't vermelden?
O Jeſu ſchoon! als die ſig voor u ſtelden,
Ontbloot, van 't geen, dat ſulken liefd kan deeren,
Hoe krijg ik God, dien alderſchoonſte Heere?
Hoe krijg ik hem weer met ſijn lieflijk ſpel,
In mijn gemoet? die na de aard noch Hell.

Ey komt doch weer! ô ſchoonſte, laat u vinden;
En weeſt doch niet gelijk een welp der Hinden,
Dat vlughtig vliet, en laat my niet verleegen,
Terwijl mijn ziel, door angſt leyd neer geſegen,
O Jeſu lief! komt weer, en beyd doch niet,
En laat mijn ziel niet langer in verdriet.

WAnneer gy Heer, de Harpe slaat,
Die in het hert gespannen staat,
Dan singht het al van louter vreught,
Wat sigh in Godes Lof verheught,
Slaat Jesu, klinckt u soet geluyt,
Dat ook de Eng'len breken uyt,
En geeft meer vreught in eenen dag,
Als oyt de mensch bedenken mag.

De vreught en blydschap die God geeft,
Terwijl men nog op Aarden leeft,
Is voor een ziel niet uyt te drucken;
Sy doen het herte op-waarts rucken,
Soo dat een mensch in God als sinckt,
En uyt die saal'ge welle drinckt.
O vreught! en blydschap, wat zijt gy?
Hoe maekt gy doch de ziel soo bly;
't Is hem tot smert, wanneer die stralen
Van 't Godlijck light haar glans inhaalen;
Daar lyd de ziel dan dor, en doodt,
Helaas! van 't zalig light berooft,
En weet sig niet werwaarts te keeren,
Sy moet de grootste vreught ontbeeren;
Dat maekt in haar verslagen hert
Een wee! en d' aldergrootste smert:
't Is niet wel reght om te verkonden,
Als die het selfs heeft ondervonden.

XIV.

DIe Jeſus zaelge ſtem wil hooren,
In ſijn gemoet, die ſtop ſijn ooren
Voor al 't geen dat de Wereld ſeyd,
Hoe dat die troggelt, en ook vleyd:
Wanneer dien Sonne wil zijn ſtralen,
In 's menſchen herte neer doen daalen,
Dan moet verſmelten al tot niet,
Waar dat het hert noch yets op ziet,
Al d'eygenheyd die moet tot ſchanden,
Als Jeſus komt het hert door branden,
Als Jeſus door de ziel heen boord,
En heft in 't hert een ſchoon accoord,
Wie ſal beſtaan voor ſulken Heere?
Wie ſal ſijn Herte van hem keere,
Wie ſal niet lieven ſulken vrind,
Waar in de ziel haar welluſt vind,
De Werelt mag in vreughden roemen,
Op al haar vreught, en niet'ge Bloemen,
Haar vreught en luſten die vergaan,
Daar d'andere eeuwig ſullen ſtaan,
Laat alle vreught van my vry wycken,
Soo lang Godts vreugt niet gaet beſwyken,
En Godt, die alle vreughde ſchenkt,
Soo ben ick blyder als men denkt.

JESA:

Ick ben ſeer vrolijck in den Heere, myn Geeſt verheught haar in den God myns Heyls.

PSAL. 119. 162.

Ik ben vrolijck over uwe toeseggingen, als eener die een groote buyt vind.

XIV. Figuur.

GEen Werelden vol overvloet,
Geen vreught, geen blydschap ook hoe soet;
Geen silver, goud, noch yets in 't leven,
Kan waare vreughde aan mijn geven;
Maar Jesus soete Hemel toon,
Die in het herte heeft sijn woon,
Die kan in my meer vreughde geven,
Als al de Rijckdom van dit leven:
O Godes Soon, geliefde Heer!
Die u maar heeft, besit veel meer,
Als eenig mensch sich kan verbeelden,
Al swom hy in de Aardsche weelde,
Daar is geen grooter vreught, noch goet,
Als Jesus blydschap in 't gemoet;
De Wereld moet hier voor staan, kijcken;
Als Jesus komt de ziel verryken,
Met sijnen Troost, dien Hemel schat,
De welk van haar niet word bevat.
O Soone, Godts geliefde Heer!
Daalt met uw gunst gestadig neer,
En laat in my uw stemme hooren,
Die selfs de Eng'len kan bekooren.

PSAL. 32. 11.

Verblydet u in den Heere, ende verheuget u, gy regtvaerdige, ende singht vrolijck, alle gy opreghte van Herten.

XIV. Figuur.

VErheft u ſtem, ô Heyl'ge ſcharen!
De Soone Gods ſpeeld op ſijn ſnaaren,
In 't Herte dat nu voor hem leeft,
En heel, en ganſch ſich aan hem geeft.
In 't Hert dat ſuyver is bevonden,
Gereynigt door ſijn bloed en wonden;
In 't Hert, daar hy in woond en leeft,
En dat zich aan hem overgeeft.
Soo werd de Ziel al op-getoogen
Ten Hemel, voor de ſaal'ge oogen,
En raakt al ſoo ten Hemel in,
Waar dat ſy proeft haar Jeſus min.
Weg gy, ô werelt met u luſten!
Kond gy wel in dien ſchoonſte ruſten;
Kond gy wel ſien de grootſte vreugt,
Waar meê dat Jeſus haar verheugt?
O Neen! uw oogen ſijn te duyſter,
Voor 't ſaal'ge ligt, gy kond dien luyſter;
Met al u ſchatten, en u eer,
Verkrygen noyt, noch nimmermeer.

HOOGL. 5. 16.

Syn Gehemelte is enkele ſoetigheyd, en al wat aan hem is, is gantſch begeerlyk.

XV. Figuur.

Hier ſtrooyt JESUS het Herte met Rooſen.

HOud ſtil, ô ziel, houd ſtil: en ſiet
Is dit den waren Hemel niet?
Doen Jeſus, God gebenedyt,
De Sonne der geregtigheyd:
In 't Herte rees: doen heeft ſijn kragt,
Veel ſchoone bloemtjens voortgebragt:
Hy plukt, en ſtrooyd aan alle kant,
Bereyd ſijn bet met eyger hand.
O Soete Jeſu! ſchoonſte Heer,
Nu legt u op die bloemtjens neer;
Nu legt al neer ter ſoeter ruſt,
In 't Herte hebt gy doch u luſt:
Gy çierd het met een rooſen hoed,
Gedoopt in u verwonden bloed;
Waar ſouden wy onſchoonen,
U liefde meê beloonen.

Dees print verbeeld de grootſte weelden,
Waar meê dat Jeſus hoog gelooft,
Sijn lieffſt' en ſoetſte Kind'ren ſtreelden,
Als haren God, en eenig hooft:
Wie kan dees vreugden om verrucken,
Met ſijn gemoet of tong uytdrucken.

CANTIC. 2. I.

Ik ben een rooſe van Saren: een lelie der dalen.

XV. Figuur.

Hier ſtrooyt JESUS het Herte met Rooſen.

De ſoete Jeſus ſtrooyt het Hert,
Op dat het regt vervrolijkt werd;
De vreugt die Jeſus daar komt geven,
Die is veel beeter dan het leeven.

XV. Figuur.

Zielen-Gesprek.

1. DEse Figuure, ô aldersaligste! en geheyligste Saligmaker, vertoond, ô hoe dat gy het Herte van uw gelovigen wild vervullen met alle vreugden en blydschap, ja met sulken vreugde die het verstand van de menschen des werelts te boven gaat, hoe diep, en hoog deselve ook sijn onderweesen in de uyterlijke letter van de Schrift.

2. Wie kan ô Heere! uwe blydschap uytdrucken, dewelke gy geeft aan een Ziele, die gelaaten en bloot voor u ter nederleyd, en die met uw als word omdaan, en ingevoerd in sulke dingen die met geen ooge gesien, noch met geen oore gehoord en worden.

3. O mijn Ziele! hoe behoorde gy Jesus vreugden in soeken op te queken, en te onderhouden, gy moest alle wereltse vreugden en ydelheden daarom konnen versmaden, en Gods blydschap en vreugde meerder achten dan alle lusten, alle vreugden en vermaak van dese werelt.

4. O Mijn Ziele! wild doch met Mosis de schatten van Egipten niets agten, maar deselve verlaren,

ten, op dat gy de vreugden, ende de rijkdom Christo moget gewinne, en alles met Paulus maar schade en drek rekenen by de uytnemende vreugde van den soeten Jesus.

5. O Goddelijkste Jesus! wilt gedurig mijn Herte vervullen met u selfs, want als het Herte u geniet, dan geniet sy alles wat Heylig, volmaakt, heerlijk, goed, en van volle vreugden is; want gy zyt die Fonteyne van wellusten en vermaak, daar de Ziele sig niet genoeg van kan versadigen, en sich van dronken drinken, in de beeken uwer wellusten.

Suchtinge der Ziele.

O Goddelijke Soon, Fonteyn en levens ader!
Schenkt in mijn Ziel u vreugt, en blydschap al te gader;
Bestrooyd mijn dorre Hert met Roosen schoon en fris,
Dewijl het u Paleys en eygen woning is.

HOOGL. 2. 11. 12.

Want siet, de winter is verby: de plas-regen is over, hy is overgegaan; de bloemen werden gezien in de landen; de zangtyd genaakt: ende de stemme der tortelduyve werd gehoord in onsen Lande.

XV. Figuur.

BEſtrooyt mijn hert, ô goedſte Heere!
Met rooſen van u Hemel vreugt,
Dan ſullen d'Engelen ſelfs verheugt,
Aanbiddend ſig voor u verneeren.
O Wonderbare liefdens Schatten!
Wie peyld aan uwe Zee een grond,
Die 's Vaders liefdens gunſt uytvond,
Dat d'Eng'len ſelfs niet konden vatten.
De liefde Gods is hoog getoogen,
Om 't arme ſchepſel aan te ſien,
Sijn heyl en gunſt aan ons te biên;
Door Jeſus Kruys, ons te verhoogen.
Daar leyd de grondſlag van ons vreugden,
't Gekogte volk krygt door dat bloet,
Een groote vreugt in haar gemoet,
't Is Jeſus die de Ziel verheugden;
De Ziel geprangt door duyſend ſmerten,
Geniet nu Jeſus ſchoonen geeſt,
't Welk in haar Hert verwekt een feeſt,
En vuld men volle vreugt haar Herte.

JOAN. 17. 22. 23.

Ende ik hebbe haar de Heerlijkheyd gegeven, die gy my gegeven hebt: op dat ſy een zijn, gelijk als wy een zijn, ik in haar, en gy in my, op dat ſy volmaakt ſijn in een, ende op dat de werelt bekenne dat gy myn geſonden hebt, &c.

Na-

Nader Aanmerking

Op de XV. Figuur.

Uyt AMBROSIUS.

O Verdenkt de magt, kracht ende invloeyinge van het aldervolmaakste voorwerp, Jesus, ten Hemel geseeten aan de regterhand sijns Vaders, sendende sijn vreugde des H. Geestes in de Herte sijner Kinderen, Och! Wat een deftigen tooren hebben wy hier opgeregt, om den Hemel aan te sien? het gelove kan gelijk als staan op desen berg, en sien hem selve in de Heerlijkheyd.

O de vloeden! de rijke stroomen van genade, ende Heerlijkheyd die hier uyt voort komen! komt laat ons scheppen, de put is diep; alle die droppelen, ende de dauw die op de menschen of Engelen valt, en zijn niet als spaanders in vergelijking van dat groote ende oneyndige lichaam der genade, die in Christus is; een lelie is niet met allen, by een breed en onbepaald veld van lelien; Christus is in dese opsigten den berg van roosen; ô hoe hoog, hoe breed, hoe vol, hoe heerlijk; hoe groen! konde gy hem maar rieken die onder de lelien weydet, tot dat dien dag aan komt, ende de schaduwe vlieden.

Konden wy maar graven in die goude aderen van dese onnaspeurelijke rijkdommen Jesu Christi, wy souden seggen, het is goed dat wy hier zijn:

och het is goed de kruymkens op te rapen die van Christus afvallen; ſijne Kroone glinſterd van Diamanten en Peerlen.

Och! Waarom vermoeyen wy ons in het ſoeken van vaſtigheden, daar wy morgen deſe werelt ſullen verlaten, en overgaan tot Jeſus! komt, waar is de mond onſes geloofs? laat ons die hier aanleggen, laet ons ſuygen ende verſadigt worden van deſe borſten der vertrooſtinge, laat ons uytſuygen, ende ons verluſten met de glans ſijner heerlijkheyd.

Want Jeſus geeft de Ziel een leven,
Een blydſchap ſonder peyl of end,
Een vreugd op aard niet veel bekend;
Een voorſmaak van het eeuwig leven.
O Vreugt! wie ſal u konnen noemen,
De tong en lippen ſijn hier dood,
Want Jeſus liefde is te groot;
't Omringt het Hert met liefde bloemen.

PSAL. 110. 3.

U Volk ſal ſeer gewillig zijn op den dag uwer Heyrkragt, in Heylige Cieragien: uyt den baarmoeder des dageraats ſal u den dauw uwer Jeugt zijn.

O Lie-

XV. Figuur.

O Lieve kind! hoe werd u bed
Met dooren-roos ſoo ront beſet?
Wat hebt gy al voor lieflijkheyd,
In 's menſchen herte toebereyd?
Strooyt al u bloemkens gins en weer,
En leg u in mijn Herte neer;
Verheugt u in die ſoete kragt,
Die gy ſelfs hebt te weeg gebragt.

WAnneer dat Jeſus 't Hert verheugt,
Soo is de Ziel geheel vol vreugt,
En weet van liefde niet te ſpreken,
Voor dat haar Jeſus 't hert komt breeken;
Dan uyt de mond, 't geen dat in 't hert
Verborgen was: ô ſoete ſmert!
O Liefde van Gods ſoeten Soone!
Hoe komt gy ſoo u liefde toone:
O Sonne der geregtigheyd!
Beſtraald mijn Ziel, van tyd tot tyd;
Geeft my u Hemel-vreugt in 't Herte,
Die ſal my nimmermeer niet ſmerte,
Want uwe liefde over-groot,
Verwind de Hel, ja ſelfs de dood;
Ach vreugt en liefde noyt volpreſen!
Hoe ſoet is het in u te wezen.

XVI.

Hier verwondet Jesus het Herte.

NA dat gy groote God, mijn Ziele hebt ontbonden,
Van ſmert, van angſt, en pyn, en 't Satans boos geweld,
Soo wild mijn ſugtent Hert, met pylen als doorwonden,
Die gy ô Jeſus lief! hebt op u boog geſteld.
Doorwond mijn Herte vry, o lieve Godes Soone!
Door ſchiet mijn Herte vry, met pylen ſwaar of ligt,
Mijn ziel ſal aan u Heer, daar dankbaarheyd voor toone;
Als gy de Ziele helpt ſoo valt haar alles ligt.
Doorwond mijn Herte vry, indien 't is u behagen,
Na dat gy krachten geeft, ô Heer in mijn gemoet!
Op dat ik van de ſond' mag meerder ſijn ontſlagen,
En u ô ſchoonſte Heer! bemin als 't hoogſte goet.
U Pylen diep gedaald tot binnen in het Herte,
Doen wel als voor een tyd de Ziele weedom aan;
Maar als g'uw aengeſigt maar toond, ſoo is de ſmerte
Als had ſy noyt geweeſt het eenemael vergaan.
Ay vreeſt dan niet ô Ziel! die midden in u lyden,
Gods Hand als ſomtyds ſiet, gewapend met ſijn boog,
't Is doch de weg na Huys, door jammer kruys en ſtryden,
Wel droefheyd in 't gemoet, maar Jeſus in het oog.

Job. 6. 4.

—— *Want de pylen des Almachtigen zijn in my, &c.*

Hier

XVI. Figuur.

Hier verwondet JESUS dat Herte.

Sat eſt, IESV, vulneraſti,
Sat eſt, totum penetraſti
Sagittis ardentibus.

Procul, procul hinc libido:
Nam cœleſtis hic Cupido
Vincet ignes ignibus. 16.

C. de Mallery fec. *Io. Galle excud.*

Als gy mijn herte Heer met liefde ſult door-wonden,
Soo ſal den luſt wel haaſt vergaan tot d'ydelheyd,
En al onnutte vreugd' die ſal tot allen ſtonden,
Verdwynen uyt mijn Ziel, met alle ydelheyd.

Zie-

XVI.

Zielen-Gesprek.

1. DEse gelijkenisse geeft ons te kennen, ô goede Heere Jesus, dat gy ook uyt Liefde, des Menschen Herte door-wondet met de pijlen uwer genade.

2. Want dewijle gy de Saligheyt der Menschen bemint, ô Heere, soo en spaert gy geenderhande moeyte, daer toe dienende: want wat kondet gy doch grooter genade aen u arme Schepsel bewijsen, als sijn herte met de pijlen uwer Liefde te doorwonden? want dewijle het herte, gelijk als onbeweeglijk met sijn selfs ende der Werelt-Liefde beset is, hoe soudet doch op een andere wijse konnen los gemaekt worden?

3. Daerom, ô getrouwe Saligmaker, bevindende dat mijn herte seer hart ende gelijk als onbeweegelijk op hem-selfs ende de werelt geset is: soo bidde ik u, dat u gelieve my dese groote genade te bewijsen, om mijn herte met de pijlen uwer Liefde te doorwonden, op dat het wederom in Liefde tot u ende tot uwen Heyligen wille moge worden ontsteken.

4. O goede Jesus, op dese ure en oogenblik presenteere, ende geve ik u mijn herte, soo groot en

kley-

kleyn als het is: ach verwondet het ſelve doch ſoodanig door uwe Liefde, dat het tegen U ende mijnen Naeſten in liefde brandende worden moge.

5. Nu mijn Ziele, keert ſonder vertrek u Herte tot Jeſum, den Beminden uwer eeuwiger gelukſaligheyt: ſiet hy ſtaet altijt gereet, u Herte met de pijlen ſijnder Liefde te door-wonden, ende in Liefde brandende te maken: ach! keert u Herte tot hem, ende ſuchtet.

Suchtinge der Ziele.

Ieſus wilt mijn hert door-ſchieten;
Laet u liefde in my vlieten,
Op dat alle vuyl bejagh,
Uyt mijn herte vlieden magh.

XVI. Figuur.

NU gy ô God van eeuwigheden!
Mijn Hert met pylen hebt doorſneden;
De valſche liefde als verjaagt;
Nu iſſer niets dat my behaagt.
Geen ding ter werelt mag my ſmaaken,
Als uwen wil, in alle ſaaken;
In iets, in niets, in vreugt, in pyn,
Soo laat my nu u Herte zijn,
En bergt my in u boeſem Heere,
Dan mag geen Creatuur my deeren.

Nu gy ô Heer tot deſer ſtond!
Mijn ſondig Herte hebt doorwond;
Door pylen van u groote liefde,
Die gy eerſt in mijn Ziele griefde:
Soo zyt gy waardig ſchoonſte Heer;
Dat u dat Hert toe-brengt veel eer:
En dat zy alle ſonde vlieden,
Die eertyds in het Hert gebieden.
O Vaders Hert! ô Herte vrind!
Daald in het Hert dat u bemind.

Nader Aanmerking

Op de XVI. Figuur,

Uyt J. TAULERUS.

MEn vind nu seer weynige regte liefhebbers, veel willen Christum na volgen, maar alleen om de soetigheyds wille, en is 't dat sy die niet en smaaken, en niet getogen en worden metter verwonde liefde, soo en willen sy God niet volgen. Als nu God dat siet dat hy die selve anders niet en kan tot hem brengen ofte trecken, om hem na te volgen dan met soetigheyd: soo lockt hy se met'er verwonde liefde, op dat hy se brenge tot'er gevange liefde daar sy hem dan niet en konnen ontloopen, en daar na komen zy in der woedende liefde, dan werden zy soo sterk, dat zy alle dingen getroost worden, en werpen haar tot Gods eer in alle verspottinge en lyden, dat God over haar senden en verheugen wil, en dan offeren sy haar in den verborgen afgrond der Godheyd, en uyt grooten benauwen seggen zy: ô Heere wild gy ons behouden of verdoemen! dat staat in uwe magten, uwe wille geschiede aan ons. Ende als de mensche hier toe komt, soo heeft hy dat verworven, daar het hem om te doen was, en het is God even veel hoe men daar toe komt, ook in welker wyse. Ende op dat hy een ygelijke Ziele tot hem trekken mag, daarom schenkt hy sijne gave soo mildelijk; en diend ons met sijne genade soo vriendelijk, alleenlijk op dat de Ziele haar God offeren soude in allerley gelatenheyd, sonder alle weder-spreken ofte uytvlugt.

CANT.

XVI.

CANT. 5. 8.

Ick besweere u gy Doghters van Ierusalem, indien gy mijnen Liefsten vind, wat sult gy hem aenseggen; dat ick krank ben van liefde.

EN houd niet op, mijn waerde Heer,
Spaart doch geen pylen, schiet noch meer;
Tot dat gy hebt aen alle kant;
Mijn Hert doorschooten en door-brandt;
Weg vlees, en oog-lust; weg van hier,
Hier geld niet meer een sond'lijck vier;
Want 's Hemels vier verteert gewis
Al ander vier dat Werelds is.

Verteert ô God mijn Ziel geheel;
Doorstraalt mijn Herte meer en meer;
Zijt gy, ô Jesu! doch mijn deel,
Mijn scherm, en schild; mijn hoop, en eer.

CANT. 6. 3.

Ick ben mijnes Liefstes, ende mijn Liefste is mijn, die onder de Lelyen weydet.

Sugh-

Suchtinge der Ziele.

ALs gy mijn herte Heer met liefde ſult doorwonden,
Soo ſal de luſt vergaan, wel haaſt tot d'ydelheyd,
En al onnutte vreught, die ſal tot allen ſtonden,
Verdwynen uyt mijn Ziel, met alle ydelheyd.

De liefde van Gods Soone waard,
Is ſtercker als de doodt,
Geen grooter liefde op der aard
Is oyt aen ons ontbloot;
God Soone vol van liefde,
Was die het Hert door-griefde,
En met ſijn liefde pylen ſchoot,
Dat deêde Satan aen de doot,
Doen wierd ſijn vlam verbrooken,
Die hy had aengeſtooken;
En Jeſus wierd doen Koningh in
Het Herte, door ſijn liefſte min.

PSAL. 85. 8.

Toont ons uwe goedertierentheyd, ô Heere; en geeft ons u Heyl.

XVII. Figuur.
Hier versterkt JESUS het Herte.

O Jesu! doen uw liefdens vlam,
Het aldereerste in my quam;
Wie kon doen al die vreugt verbeelden,
Het Hert dat swom in duysend weelden;
Gy kusten my met uwe mond,
En 't maakten 't treurig Hert gesond;
Gy trok mijn Hert door uwe straalen,
Die gy in my liet nederdaalen;
Dat was de voorsmaak in die tyd,
Van d'eeuwige liefd' en vrolijkheyd,
Die gy u Kind'ren komt te schenken,
Wanneer g'uw liefde doet gedenken:
O dat mijn Ziel die vreugt genoot!
En dat ik in mijn Jesus schoot
Mogt nederleggen en steeds rusten,
Och! dat gy met u mond my kusten:
Daald neer gestaag doch goedste Heer!
Verweckt dien liefde vlam doch weer,
Dewelke leyd als uytgedooven,
En t'eenegader als verschooven.
Dit is yets 't geen de wereld niet
En kent, noch nooit te regt in siet;
Maer wel een Ziel die werd ontfonken,
En van die liefde vlam als dronken;
Soo Jesus dit de Ziel al geeft,
Terwyl hy hier op aarden leeft,
Wat sal hy geven soetigheden,
Als hy uyt 't sterflelijk deel sal treeden:
O welbron vol van soetigheyd!
Hier om is dat mijn Ziele schreyd;
Wild doch mijn dodig Hert ontsteeken,
Met uwe vlam, daar ik om smeeke.

JESAIA 33. v. 17.

Uwe oogen sullen den Koning sien in sijne schoonheyd: zy sullen een verre gelegen land sien.

Hier

XVII.

Hier ontsteekt JESUS dat Herte.

En armatas flammis tendit
IESVS manus, cor accendit
Hinc et illinc facibus

Age, totum comburatur,
In fauillam redigatur
Cor amoris ignibus.

Io. Galle excud. C. de Mallery sculp. 17.

Ontsteekt mijn hert, ô Heer! ontfonkt het tot de deugt;
Laat dalen in het selfd' u soete liefd' van boven,
Dan sal 't genieten staag een reyn' en rechte vreugt,
En 't sal u eeuwiglijk voor u genade loven,

XVII.

Zielen-Gesprek.

1. HEylige Heere, ghy en hebt niet alleene mijn Herte willen door-wonden met de pijlen uwer Liefde: maer siende, dat noch in het selve hier en daer verborgen leght eenige Liefde tot de werelt en tot my-selven, soo hebt ghy oock deselve door de vlamme uwer Genade in diervoege willen ontsteecken, dat alle overige onreyne liefde, lust ende begeerten, soo tot my-selven als tot yets dat in de wereld is, t'eenemael mochte verteert worden.

2. Laet dan niet af, ô goede Jesu, in mijn Herte te verschijnen: ontsteeckt het selve doch meer ende meer door uwe genade tot een brandende vuyrigheyt; om uwen heyligen wille te volbrengen, ende te versaken alle eygen ende wereltse onbehoorlijcke liefde: siet doch Heere, op dese uyre geve ick u mijn herte over: ach verschijnt in het selve! maeckt het tot u eygen wooninge, het welcke anders in liefde seer verkout is. Laet my doch bevinden, de werckinge uwer genade in het selve.

3. En ghy mijn Ziele, en zijt doch nu niet slaeperigh noch versuymelijck dese genade waer te ne-

men:

men: ſiet toe dat ghy voor alle dingen deſe vuyrige vlamme der genade in u Herte mooght verkrijgen, op dat dat ſelve daer door ſoodanigh magh worden vervult, dat alle ſtroo en ſtoppelen des Vleeſches, ende der Eygen-liefde, daer door gantſch verteert worden: daerom naedert u tot dit Genaden-vuyr, ende ſuchtet on-ophoudelijck tot Hem.

Suchtinge der Ziele.

Wanneer ghy in mijn Ziel ontſteeckt der Liefden-gloet,
Soo ſullen uyt de ſelfd' ontſpringen deugdes wercken,
En als ghy door u gunſt beg'nadight mijn gemoet,
Ick ſal u dienen ſtaegh als ghy my ſult verſtercken.

XVII. Figuur.

VErbrand my alderliefste Heere,
En laat u vier my gantsch verteere,
U geest verslinde my het hert,
Gelijk een vonk verslonden werd
In heeten vlam van grooten brande;
Al d'eygendom ga nu tot schande,
De liefde zy tot God opregt,
Niet meer om loon gelijk een knegt;
Mijn Heer, mijn God, mijn Herts beminde,
Hoe lieffelijk is u verslinde.

Siet Jesus strekt sijn lieve hand,
En steekt het gantsche Hert in brand,
Soo dat de vlam die 't heeft ontfaan,
Aan alle kanten uyt moet slaan:
Dus brand vry Heer, en naar u eysch,
Verteerd tot asch het vuyle vleysch,
Dat wy door 't vier der liefde, reyn,
En gantsch doorlugtig mogen zijn.

CANT. 8. 6. 7.

Set my als een segel op u Herte, als een segel op uwen arm, want de liefde is sterk als de dood: de yver is hart als het graf, hare koolen sijn vierige koolen, vlammen des Heeren; veele wateren en souden dese liefde niet konnen uytblusschen: ja de revieren en soudense niet verdrincken, al gave ymand al het goed van sijn Huys voor dese liefde, men soude hem t'eenemaal veragten.

ZANG:

S A N G:

Belle Ires.

1.

OCh mijn geest verlangt soo seer!
Eer zy weer word ingegoten,
Daar zy eerst is uyt gevlooten;
Och! hoe sugt zy na dien Heer!
Och! hoe lange sal 't nog duuren,
Dat ik hier in vlees en bloed,
Tel de dagen en de uuren,
Dorstig na dat eeuwig goed.

2.

Eeuwig wesen sonder end,
Sonder hoogte, sonder breete,
Eeuwig, Eeuwig, ongemeete,
Alle geesten onbekend:
't Vleesch verteerd door 't hard verlangen,
't Vier der liefde doet geweld,
Eer ik van u word ontfangen,
En mijn geest in u versmelt.

3.

Dog wy willen met geduld,
Langs den weg ons voorgeschreven,
Christi mensheyd leer en leeven,
Vol met lyden opgevuld:
Laat ons op een Steen-rots bouwen,
Eerst met Christum aan het Kruys,
In versmaatheyd uyt te houwen,
Dat 's den regten weg na Huys.

Nader Aanmerking.

Op de XVII. Figuur.

De Liefde is ſterk als de Dood.

DAt is, door de doodt worden alle dingen weg genoomen, en geſcheyden van de menſche; ſoo ook door de liefde worden alle beletſelen geſcheyden van de Ziele.

De liefde Godts vervremt de ziele van 't lichaam, en doet haar leven met God, die haar leven is.

ALs Chriſtus met ſijn hand des menſchen herte raakt,
En ſteekt dat in de brand van liefde ongemeeten,
Als dan is 't dat de vlam der liefde wyd uytblaakt,
En doet de menſch hem ſelfs door liefde heel vergeeten.

ONtſteekt mijn Herte door u vlam,
O Jeſus mijn beminde!
Dan ſal het geen, 't welk van u quam,
In u weer ruſte vinden.
Dan ſal de ziel van uwe gloet
En liefde in het brande,
Aenbidlijck vallen u te voet,
En doen u offerhande;
Dan ſal uw liefd mijn ziel verteeren
O Jeſu, mijnen Lieffſten Heere.

Op de XVII. Figuur.

O Alderliefste zielen vrindt,
Mijn Jesus, mijn beminden
Hoe zalig is hy die u vindt,
Die zig aen u gaat binden;
Die gy het hert door uwe liefde
Als met een heete-vlam doorgriefde.

Verteert my door u Liefdens gloet,
En laat u kraght van binnen
Versmelten 't eygen in 't gemoet,
En al de aersche sinnen:
O Jesu Hoog in waard verheeven,
Gy zijt mijn schat, mijn schild, mijn leven.

Uw liefde ondoorgrondelijck,
Is hooger dan de Sterre,
En breder als het aardsche Rijck,
Men kent u maer van verre;
Den afgrond van u goedigheeden,
Gaat boven alle menschen reeden.

Komt met uw Rijckdom in het hert,
En laat mijn ziele leven
In u, dan sal het Kruys en smert
Des werelds my begeeven,
Want uwe gunst en min, ô Heere,
Kan al wat Werelds is, verteeren.

XVIII. Figuur.

Hier Kroont JESUS het Herte.

DE Kruys-weg die is afgeleyd,
  De Soete Jesus Godes Soone,
Die komt het Hert met Palmen kroone,
  Ten eynde van haar smert en stryd.
Nu is het vreugdemaal bereyd,
  Dat eeuwig duuren sal en wesen,
Want Jesus vol van Heerlijkheyd,
  Wil nu het Herte heel geneesen.
Soo erft de Ziel na smert en Kruys,
  Een vreugt die noyt kan zijn beschreven,
Want Jesus brengt de Ziele t'Huys,
  Om eeuwig met hem steeds te leven.
Soo werd het bitter roet verkeert,
  In blydschap, Kruys in vreugde-ryen,
De Koning Jesus! hoog geëert,
  Komt selfs de Ziel ten Hemel lyen:
Daarom al is de stryd wat swaar,
  Het lyden groot, hier in dit leven,
't Is niet, ja minder als een haar,
  By 't geen dat Jesus ons wil geven.
En daarom stap dan Christen voort,
  Kloekmoedig door de kruycen heenen,
De Koning Jesus op sijn woort,
  Wil ons sijn vreugt daar voor verleenen.

2 CORIN. 4. 17. 18.

Want onse ligte verdruckinge, die seer haast voor by gaat, werkt ons een gantsch seer uytnemend eeuwig gewigte der Heerlijkheyd, dewyle wy niet en aanmerken de dingen die men siet, maar de dingen die men niet en siet, &c.

Hier

XVIII.

Hier Kroont Jesus het Herte.

O beata ſors amoris
Poſt tot luſus, tot honoris
Signa, tot lætitiæ,
Diadema regni datur,
Et cor palmis exornatur
Immortalis gloriæ.

L. Galle exc. C. de Mallery ſculp. 18.

De Werelt met haar valſch bedrog,
Met ondank loont haar Dienaars nog:
Maar Jeſus na ſijn eeuwig woort,
Beloond met waarheyd voort en voort,
Hy geeft hem ſelfs, en al ſijn goed,
Aan die uyt Liefd' ſijn wille doet.

XVIII.

Zielen-Gesprek.

1. IN dit laetste Voorbeelt word ons vertoont hoe dat het niet te vergeefs en is u te dienen, ô getrouwe Salighmaker en Lief-hebber der Ziele: maer dat ghy uwe getrouwe Dienaers eyndelijck met eenen heerlijcken Loon, en Kroone vereert ende verciert.

2. Jae hier word ons voor oogen gestelt, dat ghy die, die u Lief-hebben ende gehoorsaem zijn, eyndelijck tot een Hemelsch Koninck verheerlicken wilt, ende hem die Eeren-Kroone, die ghy met u bitter lijden, ende het dragen van een smertelijcke Doornen-kroone, verworven hebt, wilt schencken ende op-setten: gelijck als in dese Wereldt een Koninck sijne Koninginne Kroonen laet.

3. Siet dan, ô mijn Ziele, wat u eyndelijck u Bloet-Bruydegom Jesus schencken wil, hy wil eene Hemelsche Koninginne uyt u maecken; hy wil u Kroonen met oneyndelijcke Heerlickheydt in de Salige Eeuwigheyt.

4. O Ziele, siet dit sal volgen op uwen Kamp ende Strijdt, eene eeuwige Kroone is u bereyt: Ey soo, strijdet dan kloeckmoedelijck, en kampet

Rid-

Ridderlijck, dat ghy in ſijne kracht mooght overwinnen, ende alſoo deſe Kroone der Heerlickheyd verkrijget: jae loopt alſoo, dat ghy dit Edelſte ende alderbeſte Juweel deelachtigh wordet.

5. Mijn Ziele, laet u hier door opwecken; ſterckt u hier mede, dat ghy niet moede en wordet; overwint Ridderlijck: alles in de Liefde en kracht uwes Salighmakers: Hy ſal u eyndelijck tot een Koninginne maken.

6. Maer ſoo ghy niet en ſult ſtrijden, niet overwinnen, ſoo en ſult ghy deſe Kroone niet konnen deelachtigh worden; wat ſal 't dan zijn, of ghy dan al ſchoon alles gehadt mochtet hebben wat deſe Wereld geven kan, als ghy deſe Kroone ſoudet moeten ontbeeren?

7. Zijt dan geen Slave, want die en worden niet gekroont: Zijt liever, ô mijn Ziele, een ſtrijdende ende overwinnende Koninginne over u ſelfs, ſoo ſal u Koninck Jeſus u zijn tot u eeuwige Kroone.

Suchtinge der Ziele.

Jeſus Kroont des menſchen hert
Met eeuwige vreughde ſonder ſmert:
Hy geeft te ſitten in ſijn Troon,
Syn dienaers in genaden ſchoon.

XVIII. Figuur.

DE weg is af, de ſtryd is uyt,
En Jeſus Chriſtus kroond ſijn Bruyd;
Het Heylig Hert, dat met verlangen
Alleen ſijn God heeft aangehangen:
Den Zerafyn, dien ſchoonen geeſt,
Verçierd de Bruyd ter Bruylofs-feeſt,
Men ſal der eeuwig Hoogtyd houden,
De vreugde ſal der noyt verouden;
De Ziel die 't alles heeft verſmaad,
Die werd geheel met God verſaad:
Dat is wat hooghs, wie kan 't verbeelden?
De geeſt moet ſmelten in de weelden.

De Bruyd van Jeſus word gekroont
Men Palmen en Laurieren,
De Koning Jeſus ſal 'er çieren
Met goud, dat ſijne ſchoonheyd toond:
De glans verdooft den koſtelijkſten ſteen,
Nu is de ſtryd gevloden
Wyl Jeſus de genooden;
Sijn ſchoonſte Bruyd, geleyd ten Hemel heen.

PSALM 45. 15. 16.

In geſtikte klederen ſal zy tot den Koning geleyd werden; —— zy ſullen ingaan in des Konings Palais.

Lof

XVIII. Figuur.

LOf God, hoe heerlijk en hoe schoon
Is uyt genaad der liefde kroon;
Want na soo veel verworven deugd,
En na soo veel genooten vreugt,
Na soo veel liefde-tekens dyn,
Dan nog met heyl gekroond te zijn:
Gelooft zy God in eeuwigheyd,
Die sulks den mensche heeft bereyd.

DE werelt door haar vals bedrog,
Met ondank loont haar dienaars noch;
Maar Jesus! Gods geliefde Soon,
Geeft aan de Ziel een Zal'ge loon,
Een loon, niet uyt verdienstigheyd,
Maar door genade toebereyd:
De Konink Jesus, magtig sterk,
Die kroont altyd sijn eygen werk;
Hy schenkt voor deugt sijn Zal'ge loôn,
Voor liefd' sijn een'ge lieve Soon;
Hy geeft sijn selfs en al sijn goet,
Aan die uyt liefd' sijn wille doet;
Ons werk 't geen van ons is gedaen
In liefde, sal hy nemen aan;
De Kroone van sijn Heerlijkheyd,
Is ons van hem ook toegeleyd.

APOCAL. 5. 9.

Ende zy songen een nieuw lied, seggende, gy zyt waardig dat boek te nemen, ende sijne Zegelen te openen: want gy zyt geslagtet, ende hebt ons Gode gekogt met uwen bloede, uyt alle geslagte, ende tale, ende volke, ende natie.

SANG:

ZANG:

God zy de eere, singht, Heylig
Ja Heylig, Heylig, driemaal Heylig, looft;
Lovet. God den Vader, den Soone Christum,
En den Geest der liefden. eenigh:
Eeuwig Godlijck weesen, Heylig.

Haleluja weest blyde: de Bruyloft
Christi, het suyver Lam; is nu.
S' is gekomen, maakt nu dan vreugden,
Met de Serafijnen. Lovet:
Zinget, God zy de eere, eeuwig.

Looft den Heere God, eeuwig,
Den Vader, schepper die ons het weesen gaf
Lovet. Looft den Soone die ons verloste,
Met sijn eygen Bloede; dierbaar,
En den Geest die ons hier broght. Amen.

APOCAL. 19. 7. 8.

Laat ons blyde zijn, ende vreught bedryven, ende hem de Heerlijckheyd geven: want de Bruyloft des Lams is gekoomen, ende sijn wyf heeft haar selve bereyd; ende haar is gegeven, dat sy bekleet worde met reyn, en blinkende fijn Lynwaat: want dit fijn Lynwaat zijn de Rechtvaerdigmaking der Heyligen.

ZANG:

S A N G. *Petit Bourdeaux.*

1.

DIergekoghte Hemellingen,
Heft nu op een ſoeten toon,
Wilt nu God ter eeren ſingen,
Wilt nu prijſen Godes Soon;
Godes Soon ſoo hoog in waerde,
Van de Vader toegezeyt,
Aen ſijn Heylig Volk op Aerden,
Die hem ſoeken door veel ſtrijd. &c.

2.

Wilt nu uyten vreughde Pſalmen,
Eeuwig tot ſijn eeuwig Lof,
Want hy nu het hert met Palmen,
Kroonen wil; hy geeft u ſtof
Om ſijn Heylig werk te prijſen,
Na u ſoo veel geleede ſmert,
En ſijn Liefde te bewyſen,
Met te Heyl'gen ſoo het hert. &c.

3.

Vreught na lijden doet verheugen,
Vreught na ſoo veel ſtrijd en kruys,
Altyd zich in God verheugen,
Als men komt ten Hemel t'huys,
Hier op Aerde is geen wooning,
Die ons recht verblyden kan,
Als by Jeſus onſen Koning,
Onſen Bruydegom en Man. &c.

4.

Eeuwig moeten d'Hemelingen,
Singen Jeſus groote naam,
Eeuwig boven alle dingen,
Want hy was alleen bequaam,
Om ons herte te verblyden,
Eeuwig nu Haleluja,
Halleluja in alle tijden,
Dat de Eng'len 't volgen na. &c.

BYVOEGSEL

Tot de

LEVENDIGE

HERTS-THEOLOGIE,

Bestaande in eenige Geestelijke uytdruckinge des gemoeds.

CANT. 2. 16.

Mijn liefste is myn, ende ik ben zijn.

Van waar komt de lief-hebbende Ziele soo grooten stoutigheyd, dat zy haar laat dunken, dat de Goddelijke Majesteyt geheel tot haar soude gekeerd zijn? wat is de mensche dat God eens op hem soude denken, ende sijn oogen slaan op een Kind der menschen? en hoe vermetelijk, en hoe Glorieus luyd dit woord, *mijn liefste is mijn, en ik ben zijn.*

God die 't geheel des Hemels en der Aarden toebehoord, sonder wiens gehengenis niet een lovertje des booms op der Aarden en valt, noch een Vogelken en word van hem vergeeten, maar hy

hy vervuld alle Dieren met ſijn Goddelijke zegeningen; heeft die alle dingen gelaten en vergeten, en is hy alleen tot haar gekeerd? is hy met al ſijn Herte, ſinnen, en kragten op haar alleen verlieft? dat zy ſeyd, *mijn liefſte is mijn, ende ik ben zijn*: ofte word zy alleen van hem bemind? ende bemind hy ſijn andere Creaturen niet, die hy geſchapen heeft? ja byſonder, die hy met den Dieren prys ſijnes roden bloeds heeft gekogt en verloſt. En ſtaat van hem niet geſchreven, dat hy geen uytnemer der perſoonen is? heeft hy haar alleen verkooren ende alle andere menſchen verſtooten? ofte meent zy dat niemand ſoo goed, ſoo ſchoon, ſoo heylig en deugdelijk is als zy? en dat zy alleen God bemind met geheel der herten, dat zy ſtoutelijk ſeyd; *mijn liefſte is mijn, ende ik ben zijn.* Is zy dronken, vermeeten, uytſinnig, ydel, ſot, of logenagtig, dat zy ſoo hoogmoedigen woord ſpreekt? zy en is niet hoovaardig, ydel, of logenagtig, dat is blykelijk; want zy heeft lief, en die deugt is ſeer verre van alle deſe gebreeken.

Maar of zy dronken is, dat en wil ik niet verſchoonen, miſſchien heeft zy met haar Bruydegom en Konink in de Wijnkelder geweeſt, en zy is verzaad van nieuwe Wijn, die het herte verblyd, gelijk zy in 't Boek der liefde belyd, dat op andere tyden de Konink haar in ſijn Wijnhuys geleyd heeft? maar alderbeſt is te gelooven, dat zy dat woord niet en ſpreekt, maar de liefde daar zy vol af is, die ſpreekt in haar; want de liefde heeft

alle haar ſinnen en kragten ſoo gevangen, dat zy niet en denkt, dan aan den geenen die zy bemind.

Want zy weet dat vaſt, dat haar lief haar niet min is, dan zy hem, ende zy en heeft haar herte niet alleen van alle andere dingen geledigt, maar ook alle ſchadelijke menigvuldigheden heeft zy overleeden ende vergeeten, en zy heeft dat eene Goddelijk een (dat boven alle ding van noden is) ſoo met liefde omhelſd, en voor de oogen haar's herte geſet, dat zy anders niet en denkt, inbeeld, droomd, ſoekt, dorſt, begeerd, ja geen ander voorwerp begeerd te ſien dan hem.

En zy hoopt en betrout vaſtelijk, dat haar lief, haar ſoo eeniglijk, hertelijk, brandende en getrouwelijk bemind, als zy hem doet: want dit heeft zy dikmaals geproeft door ſeekere ondervindinge. Want in alle toekeer, dat zy haar met geheelder herten tot hem keerd, ſoo bevind zy dat hy haar veel ſoeter, vriendelijker, kragtiglijker, trooſtelijker, lieffelijker is, dan zy kan verdragen ofte begeeren: ja al hadde haar beminde geen Creatuuren meer in den Hemel, ofte op der Aarden te beſorgen, en was alleen met al wat hy is, op haar met liefde gevallen, ſoo en mogt hy haar niet meer zijn, en koſt niet meer van hem begeeren.

En daarom ſeyd zy wel. *Mijn liefſte is mijn, ende ik de zyn*: dit en ſpreekt zy niet ydelijk, maar uyt voller kenniſſe, gelove, en liefde: ſoo ſpreekt haar herte dit goede minnelijke woord, en zy ſeyd ſeer haaſtig en behendig: *mijn liefſte is*

mijne, en ik ben zijn. Met korte woorden een grooten breden ſin beſluytende; want God is ſoo onbegryppelijk en onmetelijk, dat hy door ſijn Goddelijke mogentheyd: Hemel, en Aarde vervuld als eenen menſche, en hy is allen menſchen die hem lief hebben, alſoo veel, of hy met al dat hy vermogte, maar een menſche en beminde: want hy is tot veele menſche niet verſtrooit, verbeeld, bekommerd, ofte beſorgt, ofte hy en is aan eenen menſche niet benaaut, behangen ofte gebonden. Want hy beſorgt en ziet alle menſchen als eenen menſche, ende eenen als altegader; want hy heeft Hemel ende Aarde geſchapen ſonder arbeyd, hy Regeerd die heele werelt, ſonder laſt, ſorge ofte bekommerniſſe, hy onderhoud, voed, en verſaad alle Creaturen als een Creatuur ſonder ſijns goeds verminderinge.

En die groote ſaligheyd, die hy in ſijn aangenomen menſchheyd heeft gewragt, die komt alle menſchen, die dat gelooven, alſoo wel te ſtade, of hy voor elk een menſche byſonder ſoo veel had geleeden. Dit die liefhebbende Ziele bekennende, en in het licht des geloofs aanſiende, ſoo ſeyd zy kloekmoedig; *Mijn liefſte is mijn, ende ik ben zijn*: want zy gelooft vaſt, dat alle die ſaligheden, die Chriſtus voor alle menſchen in 't midden der Aarden heeft gewragt, haar ſoo nut en profytelijk, en ſalig zy, als of hy alleen voor haar perſoon hadde geleeden? ja zy gelooft, dat alle de verdienſten hares Saligmakers haar ſoo profytelijk ſalig is, of zy dat ſelve verdiend hadde, want de Prophetie

Jesaie, soo is ons dat Kind en Soone Jesus Christus gebooren en gegeven. En zoo Paulus segt, die ons sijn eenigen Soone gegeven heeft, en heeft hy ons met hem niet alle dingen gegeven? en als een lief hebben ie Ziele vol des geloofs zynde, dat Woord Gods leeft: die Soone Gods is ons alleen gebooren en gegeven, soo en twyffeld zy daar niet aan, of hy is haar gegeven; want zy gelooft, en zy heeft lief, daarom seyd zy: Mijn liefste is mijn.

Maar zy bekend dat haar soo dierbare gave als God selve is, niet en is gegeven, om eenige verdiensten, die zy verdiend hadde; maar alleen uyt genade en liefde. Soo eyst deese liefde dat zy met al haar vermogen dese liefde moet beantwoorden, en dat zy haar selven geheellijk moet geven, den geenen die hem selven geheellijk haar heeft gegeven, gelijk Christus hem selven niet is gebooren, ofte hem selven niet en heeft geleeft, maar den geloovigen, die hem onderdanig willen zijn, en hem beminnen; soo bekend een geloovige liefhebbende Ziele, sal zy die liefde hares Saligmakers, en Bruydegoms met liefde beantwoorden en genoeg doen, soo en mag zy haar selven niet gebooren zijn ofte leven; maar Christo haar beminde; en daarom seyd zy, *mijn liefste is mijn, ende ik ben zijn*: zy en spreekt dit niet, dat zy haar beroemt, dat zy ooyt de liefde hares liefs heeft beantwoord, en hem soo bemind als hy haar bemind heeft; maar zy seyd, *mijn liefste is mijn, en ik ben zijn*; regt of zy seyde: ik bekenne wat mijn lief my is, ende my gedaan heeft, en dat begeer

ik

ik hem weder te doen, dit eyst sijn liefde van my, dit ben ik hem schuldig, dat ik hem soo zy als hy my is; dit is al mijn begeerte, mijn neerstigheyd, en mijn oeffeningen. Dit soeke ik, hier dorste ik na, hier om arbeyde ik, dat ik hem soo eeniglijk hertelijck, getroulijk, en brandende mag lief hebben, als hy my lief gehad heeft.

Dit is uyt het Boek genaemt, de Geestelijcken steen.

S I N N E B E E L D.

Op een Ziele die aen Jesus 't halve Herte wilde geven.

SOo niet onwyse Ziel, soo niet,
'tIs schande dat men sulk een Heere,
Geveynst het halve Herte bied;
Gy moet een trouwer liefde leere.
Wild gy de Bruyd van Jesus zijn,
Wild gy de schoonste Bruygom vryen,
Reyn af van alle ik, en mijn,
Reyn af van alle Hoereryen.
Hy moet alleenig zijn bemind,
Of weet gy niet zijn hooge waarden,
Hoe dat hy is Gods eenig Kind,
Een Heer van Hemel en van Aarden:
Een bron van alle goed en soet,
Van kragt, van ligt, van vreugt en leven,
Die alles schept, en alles voed,
En alle schoonheyd heeft gegeven.
Sijn groote meet noch plaats, noch tyd,

Maar 't onbegryp'lijk wonder weesen,
Vervuld de gantsche eeuwigheyd;
Sijn vriend'lijkheyd is noyt volpreesen.
Hy is de glans van 't eeuwig vuur,
Dat Vader hiet; en hy hiet Soone,
De schoonste bron in Gods natuur,
De hoogste vreugd der Eng'len troonen.
De Cristalyne werelt bloeyt,
In sijne kragt; de Zerafynen
Zijn met sijn Heylig ligt door-vloeyd,
Als Diamanten en Robynen.
Weg yd'le werelt, slijk en aard,
Met u vergankelijke leven,
Gy zyt geen stip des Herten waard,
Wat sou men u het halve geven!
Nu een regtschapen moed gevat,
O waarde Ziel, met vast vertrouwen
Begraast u Hert in deese schat,
Het sal u eeuwig niet berouwen.
Wat helpt een weynig geld en goed?
Wat mag een weynig wellust baten?
In 't uurtjen als men sterven moet,
Dan moet men 't immers al verlaten.
Heeft dan de Ziel geen bruylofts kleed,
Van 't Godd'lijk weesen aangetoogen,
Soo sinkt zy in een eeuwig leed,
En vind sig jammerlijk bedroogen.

I. L.

VER-

VERSUCHTINGEN

En

Geestelijke uytgangen van de Ziel

Tot haar Bruydegom

JESUS CHRISTUS.

Wie derft, mijn goede God, sich van u liefde roemen;
Wie derft van uwe liefd' sig voogd of soeker noemen,
Die door u liefdes liefd', die troostelijke pyn;
Niet duysent werven wenst om u gedood te zijn!
Ten is geen rechte liefd', daar oylijke verstanden,
Vervoerd tot eygen baat, hen liefd' aan d'uw verpanden:
Die op genoegsaamheyd van 't tegenwoordig siet,
Vind noch de rechte liefd', noch 't eeuwig lieven niet.
Hoe moogt gy nietig dier, dat eerst een ydel aarde,
Tot rechte ydelheyd, en nietig wesen baarde,
Verheffen uwen stant, als of gy in den aard
Van wesen, pligt of liefd, iet meer als nietig waard?
Ach droefheyd! wie heeft oyt dit seldsaam spel begrepen,
Dat liefde, als een beul, met soete minne-nepen,
Met innerlijk gesucht, met uyterlijke pyn,
Geeft voedsel aan de liefd', dat liefde lief doet zyn?
Hier word dan levens togt, in sulken doen gevonden,
Schoon dat den minnaar swemd in doodelijke wonden:
Daar rechten yver word gesteken om het hert,

Word d'alderpuykste lust geboren uyt de smert.
Hier vind men strafbaarheyd, met soete rust te samen,
Hier vind men stuur gekyf, en vriendelijke namen:
Wie had het oyt gelooft, dat schyn van 't grootste quaad,
De lieve soetheyd schenkt met sulken gouden maat?
Die in des soete pyn geen blyde droefheyd lyden,
Die met dees swacke kracht niet wettelijk en stryden,
Sijn in dit leven niet; maar soet'len in den schoot
Van 't ydel aards bedryf, en d'eyndelijke dood.
Hier hageld 't noordsche ys, hier reegnen straffe vlagen,
En egter vind de liefd' hier 't opperste behagen.
O wonder schicking Gods! die 't swaarste lyden heeft,
De naarste by de vreugd, en in 't verblyden leeft.
Wel aan dan droeve Hel, laat uyt u swarte poelen,
Vry om mijn stille Ziel den angst en persing woelen,
Met pynelijk gequel, en vlugge tegenspoet,
En laat de aardsche gunst my stooten met de voet:
Het sal my tot de lust, vermaak, en blydschap strecken,
Het sal mijn laag verstand tot hooge plichten wecken:
De liefd' versoet'et al; soo my dees liefd besit,
Soo heb ik vollen wensch, en raak gedurig 't wit.
O seldsaam strydgewin, uyt schyn van val geboren,
Daar Hemel triumpheerd, als Aarde gaat verloren:
Daar armoe rykdom geeft, daar schande glory baard:
Daar tegen stroom en wind, het schip te beter vaard.
Doch in dit vremd geval wild, Heer, my niet verlaten;
Want sonder uwe gunst kan my geen arbeyd baten:
U by zijn is mijn al, u afzijn maakt tot niet,
Ook dat het beste schynd, doch sonder u geschiet.
Gunt my dan door genaad' dit by zijn; wild bekeeren
Dat in my was verdraayt; en regelmatig leeren
Wat ik in wesen ben, en wat u Godheyd is;

Op

Op dat ik, ſoo geleerd, in geene wegen mis;
Verlicht mijn duyſterheyd, wek' op de domme ſinnen;
Wekt op het ſlaaprich hert, op dat ik mag beginnen,
Den ingang tot het kruys, en wegen met verſtand,
Waarom dit hout, en vrucht, op d'aarde is geplant.
Op dat ick in die vrucht, en in haar pijnlijk ſterven
Gevoed word', en in dood hier leer' het leven erven.
Op dat ik nieuwers ſoek, noch glory, weg, of huys,
Noch ſpijs, noch drank, noch trooſt, noch ſterkte, als in 't kruys.
Op dat ik ſie mijn licht ontbloot van glans, in ſchanden,
Mijn lichter aan de pars, geknevelt in de banden:
Wat worm was oyt verplet gelijk mijn ware Godt?
Wat menſch oyt onderdrukt by ſoo verworpen lot?
Ach my! in tegendeel, recht voedſel van de ſonden,
Wordt niet als in de luſt, en by de weeld' gevonden;
Mijn hoogmoet ſteygert op, al was ik Godt gelijk,
Die in mijn weſen niet ben eygender als ſlijk,
Den Schepper is beſpot, het ſchepſel laat ſig prijſen.
En wil, men ſal hem huld', en hoogſte eer bewijſen,
De Heer drinkt myrrh en gal, de knecht ſwemt in de wijn.
Die ſlaaf geboren is, wil hoogſte heerſcher zijn.

II.

Ach oogen van mijn oog, en boven aerdſche ſtralen!
Hoe los is ſtaag mijn Ziel? hoe blijf ik altijt dwalen
By 't geen u ſoo miſnoegt! geeft dat ik eens vertrek
Mijn oog van d'ydelheyt, dat opperſte gebrek.
Al wat ik ſtaag beſtaan met ernſt te onderſoeken,
Of by het ſpraakſaam volk, of in geleerde boeken,
Ik vind geen rechte ſin, geen ander recht beſcheyt,
Als dat de waarheyt, Heer, in u begraven leydt.
Is 't dan al buyten u niet anders als gelogen;
Vind yder ſich beſchaamt, en ſonder u bedrogen;
Wie ſal 't dan wonder ſijn dat door bedrochs ontſet

Men anders niet en vint dan dat ons dootlijk let?
Men anders niet en wil als wel gewilde banden,
Men anders niet en raakt als onbekende ſchanden,
Geboren uyt de ſond', gebakert in de ſchult,
Aanbiddende den val, om dat hy is vergult.
Wie vint ſich ſo benauwt in d'aldervuylſte koten,
Wie is in keten-tuych van yſer ſoo geſloten,
Als die door ſnood' bedrog van ydelheyt vervoert,
Niet als op eygen wil van loſſe vryheyt loert?
Niet als door domme tucht geduyrich wert gedreven
In ſpraak, geſicht, gehoor, in ongebonden leven,
In drank, of ſpijs genut, in arbeyt of in ruſt,
Tot eyndelijk geniet, de voetſter van de luſt.
O hinderlijk gevaar, beknoopt in gulde ſtricken,
Die aan het oog ontdekt, mijn ziel zoo doen verſchrikken:
Neen hemel, ſent in plaats een ſtraaltje van u licht,
Tot helder opening van 't leepende geſicht.
Kom minnende meeſters, bekeert mijn hert en ſinnen;
Kom meeſterlijke liefd', bewoont mijn ziel, kom binnen;
En ſchoon u byſijn was een borne van de pijn,
Ik wil, ſoo gy maar wilt, ook ſoo gekoeſtert ſijn.

III.

LAat 't geſang wat hooger luyden,
Laat de pen wat klaarder duyden,
Van het ſoete Hemels brood,
Dat men vind in pyn en nood.
't Schynen ongerijmde wetten
Die de dood by 't leven ſetten,
Parſſen 't ongeproefde ſoet,
Uyt de myrh, en bitter roet.
Even doch, mijn Heer der Heeren,
Poogt gy met u woord te leeren,

Dat

Dat de pynen van dit dal,
Dat gesucht van droef geval,
Dat de wreedheyd van de beulen,
Die met dood en afgrond heulen,
Dat het quaad dat om ons sweeft
Rechte stof van glory geeft?
't Zijn maar korte oogenblicken,
Soo wy liefd' by lyden schicken,
Daar de Godsgeleerde Ziel
t'Saam in lust, en pyn verviel.
Daar de Gods geliefde swalen
In 't gemoet van liefde dalen;
Ach wat word'er niet getracht,
Dat de wereld soo veracht!
Kom my, Heere, dan wat nader,
En besteld, mijn goede Vader,
In mijn leven, in de dood,
In mijn overschot, of nood,
In mijn jeugt, of grijse dagen,
In mijn tusschen beydsche vlagen,
In het duyster, of by dag
Dat ik altyd lyden mag.
Brand mijn onbeschofte leden,
Laat met voeten op my treden,
Maakt het vleesch tot wormen dis,
Dat soo wederspannig is.
Vlucks ook onbeschofte lusten,
Die mijn heete dorst noyt blusten;
Vlucht wat stof geeft aan den mensch
Tot voldoening van sijn wensch,
'k Wil voortaan niet anders rapen

Als het kruys tot ſchild en wapen,
'k Wil nu voort geen ander baan,
Als door ſcherpe doorens gaan.
Dat de ingetoomde zinnen
Immers nu in ernſt beginnen,
Onder ſchreyen en geſucht,
Niet dan bitter ongenucht.
Laat ik door het laſtig ſchrapen
Niet dan angſt, en droefheyd rapen,
Send wy tegenſpoet in 't hert,
Dat het maar vernederd wert.
Dat ook Ziel en Lichaams krachten,
By beproeving ſchier verſmachten,
Van u ſtraf, en harde hand,
Stadig tegen my gekand.
Laat ik vry in droefheyd vlieten,
Laat ik heul, noch trooſt genieten,
Die de aard', of aardſchen dag,
Aan de menſch te ſchenken plag,
Ja ſoo 't iemand ook verſinden,
Datter lyden was te vinden
By de Goddelijke ſchoont,
Daar niet als de glory woont.
Egter ſoud' ik met verlangen,
Daar de pijnen ook omvangen;
En verdroncken zijn in druk
Achten ſoo een groot geluk.
Mits mijn Schepper in ſijn ſtryden,
Met de ſleutel van het lyden
't Groote Hof geopend liet,
Daar men eeuwig God geniet.

IV.

AArd met reden, en verſtand,
Neemt nu deſer leer te hand,
Dat het lyden, dat verdriet
Gantſch op geen verdienſten ſiet.
Ja ſoo ver ik niet en dool',
In dit lyden is de ſchool'
Daer men leerd de gangen gaan,
Die myn Schepper heeft gedaan.
Die uyt d'Hemel neder quam,
En ons tot ſijn leerling nam,
En ons op de rechte wys,
Wegen wees van 't Paradys,
Uyt zijn liefdes overvloet,
Met vergieten van zijn bloet.
Wat verbaaſtheyd, wat al ſchrik,
Leed' hy yder ogenblik!
Hoe geſlagen, hoe beſpot,
Hoe geſcholden voor een ſot,
Hoe gewenteld in zijn bloet,
Hoe geboord door hand' en voet,
Hoe gelaaft met bitter gal,
Hoe veel wonden over al!
Kond gy zien des ſware pyn,
En niet eens bewogen zijn,
Om met uwen Heer en God
Uyt te ſtaan het ſelve lot?
Dat den dach geluckig zy
Als ik maar uyt liefde ly:
En ſchoon ſoo de lydens nood,

My verdrukte tot de doot;
Sterven weet ik voor gewis,
Dat soo sterven, leven is:
Want de dood die Christus lijd,
Is de dood die 't al verblijt.
Is het leven van mijn hert
Daar de Ziel door levend wert.

V.

MYn eere; 't is nu tijt noch hooger op te dringen,
Den eysch van mijn gebed, aan uwe Majesteyt,
In wie voor allen eeuw' de gront van alle dingen,
Uyt kracht van eygendom, onfeylbaar is geleyt.
Leert mijn onstelde Ziel op uwe stappen volgen,
Ontblootme niet van lust in 't lijden, als mijn vrient,
En schoon ik was van pijn in droefheyt opgeswolgen,
Maekt efter dat ik blijf by 't geen de pijn verdient.
Maakt dat mijn vlijtich hert met opgeruste krachten
De levens netten scheur, op dat ik seker ga:
Verscheyden van het vlees, verplicht aan geen gedachten,
Gekerkert in den hant van d'opperste gena.
Geeft Bruydegom my plaats, ontfanktme in de wonden,
In 't binnenste paleys van u verscheurde borst
Op dat ik van mijn aard' in 't aartsche dal ontbonden,
Noyt meer tot aartsche lust, maar 't zalig lijden dorst.
Hier wil ik mijnen nest gelijk een vogel stichten,
En als het eensaam dier, de stille Pelicaan,
Bewoont het verre wout, vervreemt van werelts plichten,
Met Godt in eenigheyt mijn dagen overslaan.
Ik wil niet dat men seyt, siet daar de deur is open,

Soo

Soo 't lijden u verdriet, gy kond geholpen zijn:
Weg wankelbaren mensch, die 't lijden zijt ontslapen,
Gy vond soo geenen troost, maar wel een swaarder pijn.
Ik ken geen open deur, ik weet van geene wegen,
Om uyt dees lijdens saal het lijden te ontgaan;
Maar geeft my, goede Godt, in 't lijden sulken segen,
Dat dees onwetentheyt my doet volhardig staan.
En laat ook nimmer toe door gunst van u genaden,
Dat ik dees doorne-baan te geener tijt en mis,
Want ik versekert ben, door inspraak van u raden,
Dat droefheyt tot de vreugt het rechte middel is.

VI.

WAt is 't een hooge plicht in stilt' te overleggen
Het geen de trage tong niet opentlijk kan seggen.
Sich vinden in het hert van 't goddelijke Lam,
Van wie den geest de wol tot eerste kleeding nam?
Ach Adam onbewust, wat mocht u tog bewegen,
Te wis'len schand voor eer, te ruylen vloek voor zegen;
't Kleet van onnoselheyt van u te werpen uyt,
En hangen om het hooft de ongeschooren huyt?
't Is waar, mits onsen wil in uwe was gebonden,
Kreeg hier ons heel natuur sijn sterffelijke wonden:
Ontstont het doodlijk gift, het vinnigste fenijn,
Waar tegen Godes gunst weer schonk de Medecijn;
Ik meen het heylig Broot, van seltsaam graen geboren,
Uyt maagdelijke aard', van Godes Geest verkoren
Tot zaligheydt en nut van 't menschelijk geslacht,
Door opperste gena tot menschen toe gebracht.
Dat boven aartsche graan, aan 't dierbaar kruys gesmeten,

Dat noyt geſcheyden is, die 't in geloove eeten,
Dat voetſel voor de Ziel 't welk op verſcheyde ſtondt,
Geproeft wort en geſmaakt, ja van der Zielen mont,
Het bloet van 't heylig Lam, waar uyt de druppels vielen,
Van 't opgerechte hout, op ons bedorven zielen;
Die 't prickel van de doot, in doot verwonnen heeft,
En door ſijn doot, aan menſch, het nieuwe leven geeft.
Is dit dees heylſaam ſpijs, ſijn dit de dierbaar' dronken,
Die God ons door ſijn liefd' ſo kragtig heeft geſchonken,
Of tegen 't zondig gift, en doodelijk fenijn,
Tot heeling van de wond', en eyndelijke pijn?
Is in dit bloet den wijn, in 't vleeſch het broot van leven,
Waar in de ſuyvering van ſonden wort gegeven,
Is dit het onderpant van 't ongemeten goet,
Vernieting van de ſchult, vergeving van de boet?
Hoe dan, verdorde ziel, blijft gy ſo onbewogen,
En door verblinde drift van ydelheyt bedrogen,
Dat gy niet dorſtig zijt, dat gy de lippen ſluyt,
In 't Avontmaal van 't Lam, en nieugetrouwde Bruyt.

V I I.

'k WAs onlanx vry wat ſeer ontſet,
Om dat ik had te veel gelet
Op aarde, en op 't aartſche goet,
Dat menſch van Godt vervreemden doet,
Dat herts gedagten ſoo verrukt,
Dat hooge ſinnen nederdrukt,
Dat werelt boven Hemel prijſt,
Dat niet als kromme wegen wijſt,

Dat

Dat niet als tijdlijk wenst, en wild,
Dat soo ver van het eeuwig schild,
Dat lijden, als zijn vyand scheld,
Dat niet als soete dagen teld,
Dat Godes liefde ligt verliest,
En in de plaats zijn eygen kiest.
Dit alles, in de stille nagt,
Vervoerde my tot dit gedagt.
Hoe is 't mijn liefd', mijn heylig lot,
Hoe is 't mijn liefd', mijn grooten God,
Hoe ben ik soo verdraayt van sin,
Dat ik niet u, maar my bemin?
Neen, Heer, ik loochen sulken daad,
En neem voor my een beter raad,
Van lieven dat ik seker gis,
De liefd' van 't eeuwig leven is.
Geeft my den geest, en plaats, en dach,
Op dat ik u soo minnen mach.
Doch suyvert eerst mijn morsig huys,
En maakt mijn Ziel van sonden kuys;
Want Heer hoe soud' het mooglijk zijn,
Dat in een vat gelijk het mijn,
De schoonte van het Hemelrijk
Haar mengen sou met nietig slyk?
Verwyd dan d'engte van mijn hert,
Op dat het uwe wooning wert.
Want seker in sich selven Heer,
Is 't al te naauw en byster teer,
Op dat gy 't aanneemt voor u Stad,
Die heel den Hemel niet en vat.

Geeſt my naar ſuyvering ook licht,
Op dat mijn lang verblind geſicht
Geopend, door u goede gunſt,
Eens weten mocht de ware kunſt,
En leeren hoe een laag verſtand,
Bekomt den hoogen onderpand,
Van 't geen' geen oog en heeft geſien,
Van 't geen' geen tong en kan bedien,
Van 't geen' geen hert oyt overleyd,
Dat Godes goedheyd heeft bereyd,
Voor die ſijn wetten heeft geſind,
En ſtadich zijnen Schepper mind,
Die op de Aarde weynig dacht,
Maar wel dat Hemel mede bracht.
Och! oft ik eens bequam een eyſch,
En dat ik noch in 't logge vleyſch,
Mijn zieltje als een Hemel vond,
Om u te dienen t'alle ſtond,
Om u t'aanbidden boven al,
Ook hier in 't aldernaarſte dal,
Om u mijn alderwaarſte goed
Te lieven met een reyn gemoed,
En ſchoon mijn ziel in Aard' geplant,
Haar opgepronkt tot Hemel vant.
Wenſt egter niet, mijn grooten Heer,
Als alles tot u meerder eer.

VIII.

NU wederom tot u, ô mijn gekruysten segen!
Wend' ik de voorsteef toe van 't ongereddert schip,
Dat anders mocht vergaan in d'ongebaande wegen,
Of op het hooge sant, of heymelijke klip.
Op u betrou ik vast, dat soo wy maar en waren,
Met kranssen van de liefd' rechtmatiglijk verçierd,
En iemant had den tyd van veel verquiste jaren,
In tuchten van de sond' ongoddelijk gevierd:
Soud' door het kruys, sijn schuld in Jesus dan betalen,
En door versterflenis van d'ingetoomde lust,
De glory-troon by God onfeylbaar achterhalen,
Soo word Gods toornig vier door liefde uytgeblust.
Doch waar is sulken hoop' in menschen hert te vinden,
Die naar den hoogen punt van sulken waarde tracht?
Wie hoopt tot soete weeld, sich aan het goed te binden,
Die u genade min als sijn vermogen acht?
Mijn levens kracht ontspand, ik voel het hert beswyken,
Als ik de korte stof van mijn verdiensten ken,
Als ik mijn nietigheyd met iet begin te lijken,
Vind' niet dan nietigheyd die ik in wesen ben.
Ach rechte levens tucht! neem weg dit valsche leven,
Dat niet als dood geloof in sijnen boesem voed;
En wild my in de plaats door uwe mildheyd geven,
Dat d'opgewekte ziel u beter dienen doet.

IX.

KAn men dan verscheyden dingen;
t'Saam op luyt, of cyther singen?

Baren uyt een ſelven ſin,
Schoone liefd', en vuyl gewin?
Vind men licht, en donker ſamen,
Swarten haat, en ſoete namen,
Koeſt'ren in den ſelven ſchoot,
't Eeuwig leven, by de doot?
Wie ſal in ſijn acker ploegen
Oſſen by de Eſels voegen?
Al den arbeyd is bekaayd,
Als men graen by diſtels ſaayd.
Is de liefde niet dan ſeggen?
Sonder werken by te leggen?
Spaard de woorden, en gepraat,
Toond de liefde met de daat.
Sijn dan al de hertſche-tuchten,
Met ſoo ſoete minne-ſuchten,
Onverdienſtig ſonder loon,
Voor u Goddelijken troon?
U verachten, u vergrammen,
En t'ſaam door u liefde vlammen?
'k Wil, of mag het niet verſtaan,
Hoe 't kan beyde ſamen gaan.
Staag u minnelijke wetten,
Buyten ernſt en plicht te ſetten,
En weer achten groote pyn
Van u niet gelieft te zijn?
Dan weer ſaaken, dan weer kieſen,
Dan eens ſoeken, dan verlieſen,
Wereld, Hemel, Water, Vier;
Stille ſeden, groot getier?

Kan men wel dit groot verſchillen,
t'Samen wenſchen, t'ſamen willen,
Kan in 't hert wel ſulken ſtryd
Weſen op een ſelve tyd?
Laat mijn ziel dit wel belyden,
En met ſtage tranen ſchreyden,
Dat door onbeſnoeyde macht,
Meenig tegen reden tracht.
Schuyſt verwoeſting vol van pynen,
Want ik ſie den daag'raat ſchynen,
Die mijn oogen ſoo verklaard,
Dat 't bedrog ſig openbaard.
Ik kan nu gewiſlijk voelen,
Dat dit tegenſtrydig woelen,
Dat dees liefde, en den haat,
Dat dit altyd goed en quaad:
Dat dit leven, dat dit ſterven,
Dat dit blood' zijn, en dit derven,
Dat dit willen, willen niet,
Recht op ſullen oorſaak ſiet.
Liefde Gods gaf goede luymen,
Liefde liet geen goed verſuymen,
Liefde niet als liefde wilt,
Liefde baard de rechte ſtilt.
Deſe liefd' werd my geſchonken,
Liefde werd wy toegedronken,
Van den gever van het goet,
Die my ſoo wis lieven doet.
Daarom, 't ſederd dat de vieren,
Door u Goddelijk beſtieren,

Eens verſcheenen aan mijn hert,
Ik in liefd' ontſteken wert.
Daar de buyten menſche werken,
Die de luſten ſoo verſterken,
Broetſels van de naakte ſond'
Daar natuur de quetſiing vond',
Sijn de kinderen ſoo wanſchapen,
Sijn de onbeſchofte knapen,
Die de ſwakheyd naar en voor
Volgen ſtadig op het ſpoor.
Wild dan Vader van de lichten,
Sulken liefde in mijn ſtichten,
Dat ik in de liefde baan,
Mag de rechte wegen gaan.

X.

SChoon dat ik ben een vat vol ſonden,
Een borne van het ſlimſte gift,
Verouderd in de quaadheyds drift,
Een weſen vol begeerde wonden,
Dat niet als vuylen ſtank en ſift;
Noch derv' ik Schepper, komen ſoeken
Verſoening over mijn misdaad,
Geneſing van mijn grootſte quaad:
En wild u ſchepſel niet vervloeken
Siet Heer, maar u, en mynen ſtaat.
Wat ben ik, ongeſchapen weſen?
Een ydelheyd, een enkel niet,
Veel brooſer als het ſwacktſte riet,

Dat ſijnde uyt de dood gereſen,
Weerom naar aard' en ſterven vliet.
En hoe ſal u het ſchepſel noemen?
Die heel mijn vreugd en blydſchap zyt,
Die in u Godheyd niet en lijd
Een wysheyd, die de Hemels roemen.
Geweeſt te ſijn voor alle tyd.
Wel aan, een wormken van de aarde,
Maar gy een vatter van den kloot,
Die 't al beſluyt in uwen ſchoot,
Die uyt u wyd vermogen baarde
Dat naam ontfangen heeft van groot.
Syn ongemeten dan de palen
Van u verbreyde heerſchappy,
Is u barmhertigheyd daar by,
Wat roem ſal doch u naam behaalen
Soo gy my ſtelde aan d'een zy?
Neen Heer, 't en is ſoo niet gelegen,
De rechte glory van u ſtand
Is quyting van verdiende ſchand:
U goedheyd boven quaad te wegen,
Sijn rechte wercken van u hand.
't Is glans, 't is luyſter van het leven,
Dat gy voor allen eeuw' beſat,
Dat gy mijn loſſe gangen mat:
Dat gy mijn laagheyd hebt verheven
Schoon ik om geen verheffen bad.
Dat gy tot uwe waardigheden
Gevorderd hebt 't ellendig ſtof,
Verpletterd in den eerſten hof,

Dat doet my Heer, met groote reden
Verklaren eeuwig uwen lof.
O ziel! geluckig boven maten,
Gesuyverd, en soo wel verschoond,
Verlost, vergeven en beloont,
Wild de Verlosser niet verlaten,
Op dat hy altyd in u woont.

XI.

WAt was 't een vreemt geheym dat Godt my eerst ging soeken,
Doen ik versteken lag in so verdoemde hoeken,
Alleen om 't dwalend schaep te brengen in de stal,
En om het hellend schip te hijssen uyt sijn val!
Soudt ook wel mooglijk zijn een ziel te konnen smaken
De gaaf van sulken liefd', en niet in liefde blaken,
En niet een offerand, de dagen die hy leeft,
Aan Godt in waarheydt doen die sulke gaven geeft?
Brant, Heer, die yssig hert, geeft tranen aan dees oogen,
Geeft suchten aan dees borst, wilt door gena gedoogen
Dat in dit droef geschrey, soo daatlijk vier ontstak,
Dat over mijn misdaat u rechte gramschap brak.
Geeft dit ontsteken vier te klimmen in zijn ronde,
Op dat u liefdes vier sich by het mijne vonde,
En laat boetvaardig nat afdalen van de hoogt,
Op dat ik werd' bedouwt, gewassen, en gedroogt.

XII.

ALs ook de bleeke doot met schichten van berouwen,

My

My perste uyt het lijf de krachten van de ziel:
Soo stel ik efter vast mijn Godt, dat u betrouwen
My levend' maaken sal, schoon ik in flaute viel.
De ketens die mijn geest so schrikkelijk omringen,
En met hun swaar gewicht my drukken in de grond;
Ia door het groot gevaar, my als tot wanhoop dwingen;
Die strekken ook tot troost, en maaken my gesont.
Doch niet uyt eygen kracht, maar door de soete vlagen,
Die ik in stage plicht van u aanbidding vint:
Gelukkig dan de ziel, die in de smert behagen
Nootsakelijk bekomt, terwijl sy u bemint.
De nevels van verstand, de domheyd van de sinnen,
De krankte van het vlees, de kortheyd van de borst:
Verdwynen voor de son van Godt, voor die het minnen
Beschicken tot hem spijs, en lessing van den dorst.
Ik wil dan nimmermeer op ander middel peysen,
Tot stilstant van gemoet, en troostelijke rust:
Maar met de liefde recht door weg van lyden reysen,
En komen tot besit van d' overaartsche kust.

XIII.

De liefde die (so 't scheen) alleen niet kon geraken,
Sou kiesen een gesel, en die geluckig maaken,
En die uyt enkel gunst, verryken met haar goet,
Vereeren met haar schoont, verschoonen met haar bloet.
Men riep dit voor wat nieus in groot en kleyne stegen;
En siet tot sulken dienst is ieder wel genegen:
Dus komt een rot by een van hoog, en lage liên,
Die Liefde van haar troon bestaat te oversien.
Een van dat grote rot (ik derv' het qualijk peynsen)

Die

Die *Lyden* wert genoemt, heeft *Liefde* ſonder veynſen
Uyt midden van den hoop, die opgepronkte ſchaar,
Gekoren tot geſel, geſetelt nevens haar.
En ſiet dit ſeldſaam paar wert ſoo by een gebonden,
Dat Lijden ſonder Liefd' niet meer en werd gevonden,
Noch Liefde buyten Pijn, wie had het oyt gedacht.
Dat Liefde ſonder Pijn, geen Liefd' wil zijn geacht?
Dees Princelijke Maagt vervoegt ſich dan by lijden,
In onluſt, en in luſt, in vrede, en in ſtrijden:
In ſulken hechten band, en was noyt vrindt met vrind,
Geen broeder met ſijn broer, geen moeder met'er kindt.
Dees liefde roept haar bly en droef-zijn beid' te gader,
Een uyt vrinds beter zijn, het ánder uyt s'en quader.
Die minnaar is in geeſt, ontrekt ſijn mond het brood,
En geeft het die hy mint tot lichting van ſijn nood,
So hemel aan u hert eens wóu dees liefd' gehengen;
't Is ſeker dat dit ſoet ſijn bitter mee ſou brengen:
Want dit is liefdes pijn, en alderſwaarſte ſtrijd,
Soo liefde niemand vind om wie ſe droefheyd lijdt.
Ook in volmaakte wil zijn dit de eygen zeden,
Dat blyſchap niet en ſmaakt ten zy daar wort geleden:
Dat in den rechten menſch het opperſte geſtel,
Ook meerder luſt ontfangt door 't nederig gequel.
Natuur maakt aard' tot goud, en koſtelijke ſteenen,
Het ſchuym tot paarlemoer, yvoir uyt dorre beenen:
En wat aan menſchen oog ſo dierbaar oyt verſchijnt,
Uyt ſtrijd ſijn oorſprong heeft, en ſonder die verdwijnt.
Waar vindmen ſulken ſtrijd als tuſſen lugt, en aarde,
Als tuſſen vier en vocht? dit ſtrijden nochtans baarde
Dit koſtelijk gewas; dus houd' ik voor gewis
Dat nergens goed ontſtaat als daar geſtreden is.

Ont-

Ontfangt dan geen verdriet, schoon quaê genegentheden
U porden tot de sond', en dagelijks bestreden:
Maakt van de noot u deugt, versterving wind het recht,
Denkt dat ons leven is niet anders als gevecht.
Laat dan, bedaarde Ziel, niet anders u genoegen,
Als by u staag bedrijf geduerig lijden voegen:
In werken, in gepeyns, in spraaksaamheyd, en stilt,
In 't ernstelijk versoek van 't geen gy ook niet wilt.
In noodeloosen anxst van alles te besorgen,
Dat heden dienstig is, en dat men tracht voor morgen:
En als sorghvuldigheyd bywijl is heen gegaan,
Dan met sorghvuldigheyt weer nemen byder aan,
Begeeren ook met vlijt geen dingen te begeeren,
Dat liefdes teere plicht in 't minst sou konnen deeren:
Niet lieven als den Heer, uyt wie de liefde daalt,
En sonder welkers liefd', ons liefd' geen liefden haalt.
Hier is het hooge goed, dit sijn de dierbaar' schatten,
Die, sonder liefdes straal, geen menschen hert kan vatten;
Het is het eygen pit, dat eeuwig leven doet:
Hier is het rechte pat, waar in men sterven moet.
Geeft Gever dan van liefd', ons altijd te genieten
De waarheyd van dees liefd', waarom wy eer verlieten
De tucht van eygen liefd'; neemt, Heer, dit bidden aan,
Op dat wy eeuwiglijk in u genade staan.
De soete weedom dan van liefd', die my soo brande,
Draagt u in waarheyd op mijn ziel, tot offerande,
Die in haar naakte stand haar selven ook veracht,
Op dat sy beter werd tot u gebed gebracht,

E Y N D E.

CATALOGUS

Van de

BOEKEN

By JOANNES BOEKHOLT gedrukt:

En de welke in quantiteyt by hem te bekomen zijn.

In FOLIO.

K*Ircherus* Verheerlijkt Zina, vol Figuren.
Beschryving van Japan, Hoogduyts, vol Figuren.
Beschryving van Zina, in 't Latyn, vol Figuren.

In QUARTO.

J. *Ambrosius* Sien op Jesus, of een gesigte des Eeuwigen Euangeliums.
W. Momma Uytnementheyd der Goddelijke liefde.
Daniel Dijks Theologische Werken.
F. de Waal Reuk-offer des Gebeds.
H. Groenewegen Mond der Opperste Wysheyd, den tweeden druk.
J. Koelman vier Samenspraaken over Kerkelijke saken.
Landsman Roomse afval.
— Dissertationes over het 2. Pascha.
't Onderrijks Hallelujah, of God in den Sondaar verheerlijkt.
Molijn Nieuwigheyd des Pausdoms.
Hildersham Fonteyn des Levens.
Seghtwicks Drievoudige grontslag.
Stermonts Geloutert Silver.

In OCTAVO.

W. *Guthry* eens Christens groot Intrest, met drie Aanhangsels van exempelen.

J. Koel-

J. Koelman Plichten der Ouders, om Kinderen voor God op te voeden, neffens driederley Catechifmus, en een Aanhangfel van Exempelen van jonge Kinderen, den tweeden druk.

J. Broun Chriftus de Weg, de Waarheyd, en het Leven; den derden druk

J. Koelman Dwaling der Labadiften grondig ontdekt, en wederlegt.

R. Baxter een Heylig of een Beeft.

W. Sluyters Werken.

De Waarheyd des Euangeliums door een liefhebber der waarheyd.

A. van den Korfuts Goddelijke Vyerfchaar, in 4. deelen, compleet.

I. Telinks Vruchtbaarmakende Wijnftok, of het leven in Chrifto.

P. de la Serre alle fijn Werken, drie deelen, en ftukken apart.

I. Koelmans Wecker der Leeraren in tijden van verval.

D. Montanus Stemme des Gejuygs over 't groot Intreft.

——— Dagelijks Leven van een Chriften.

. Koelman Pointen van nodige Reformatie.

——— Proceduren.

——— Reformatie omtrent de Formulieren.

——— Reformatie omtrent de Feeftdagen.

. Retorfords Brieven, twee deelen.

V. Amezius Gevallen der Confcientie.

Brachelius Hiftorie onfes tijds.

. Boekholt Eenfame Meditatien.

Luylenburgs Geeftelijke Gefangen.

Drelincourt Vertroofting tegens de verfchricking des doods.

Ibreneth Medicynen der Zielen.

Beverwijks Schat der gefondheyd.

ruynsvelt naauwkeurig Chriftendom.

oburg Levendige Herts-Theologie, met Figuren.

.ort verhaal van de Ongerfe, en Franfe Predikanten.

Schep-

CATALOGUS.

In Twaalve.

Scheppaarts gesonde Gelovigen.

Bunjans Christens Reyse na de Eeuwigheyd, den 4. druk vermeerderd met versen en nieuwe Figuren.

— Den H. Oorlog, met Figuren.

— 't Leven en sterven van *Mr. Quaat*, met nieuwe Fig.

I. Arenas Recht vernieuwde Paradys Hofjen, met Fig.

I. Koelman Historisch verhaal der Labadisten.

I. Owen Doeding der Sonden in de Gelovigen.

R. Baxters Heylig of Huychelaar.

G. du Piere Honig uyt den Leeuw.

Laur. Homma Laatste Woorden.

Gerards Heylige Aandachten.

Hieron hulpe tot devotien.

W. Teelinks Betrachtinge eens Sondaars in den angst der Wedergeboorte.

Bodaan Eens Christens hoogste goed.

Van Zorgens Geestelijke Meditatien.

Savry Godlijke Aandachten, vol Figuren.

I. Dirks Reyse na Salem, met Figuren.

Palafox Herder van de goede nacht, met Figuren

Roosendaal Rechte weg ten Leven.

A. Montanus Kerkelijke Historien.

V. Powel Godlijke liefde Jesu Christi.

Ziels Verlustiging, bestaande in verscheyde Geestelijke Gesangen, door eenige Liefhebbers samengestelt, 2. deelen.

Rous Verborgen Houwelijk, en Hemelsche Academie.

Hooker Heylsame Wanhoop.

't Eeuwig Leven der Zielen door een Liefhebber van Jesus.

Den Christelijken Spiegel.

Thomas a Kempis Dal der Lelyen.

Ragstad Jesus de Ware God.

Clande Ondersoek van sig selve.

F. de Waal Smakelijke Spijse.

EYNDE.